KONINKRIJK BELGIË

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

Activiteitenverslag 2012

INHOUDSTAFEL

Voorwoord van de heer Didier REYNDERS, vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken 4
Voorwoord van de heer Jean-Pascal Labille, minister van Ontwikkelingssamenwerking 5

1. De middelen 6

1. FOD interne organisatie 6
Nationale Veiligheidsoverheid (NVO) 6
Vernieuwde websites voor de posten 6
Modernisering van de website van het hoofdbestuur 6

2. Personeel 7
Nieuwe stafdirecteur 7
Personeelsbestand en –evolutie bij het hoofdbestuur en in het buitenland 7
Aantal en type diplomatieke en consulaire posten 8

3. Gebouwen 9
Gebouwen in het buitenland 9
Gebouwen in België 9

4. Begroting en financiële middelen 10

2. De dienstverlening 12

1. Protocol 12
Voorrechten en immuniteiten 12
Bezoeken van buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders en veiligheid van diplomatieke zendingen 12
Egmontpaleis en Conferentiecentrum 13
Domein Hertoginnedal 13
Adel en Ridderorden 13

2. Consulaire zaken 14
Visa Waiver Program VS 14
Elektronische identiteitskaart (eID) voor de Belgen in het buitenland 14
Biometrie in paspoorten en visa 14
Productie van de Belgische paspoorten 15
Personenrecht 15
Schengenhuis 16
Asiel en migratie 16

3. Crisisbeheer 17
Reisadviezen 17
Contingency planning 17
When nature calls 17
Hot spots 17
Sportieve climax 18
Nationale rouw 18
FACT 18
Actief in samenwerkingsverbanden 18
B-FAST in de weer 19

4. Vredesopbouw 20
Initiatieven voor een vreedzamere wereld 20
Twee praktijkvoorbeelden: opvolging van gefinancierde projecten in Noord-Oeganda en Burundi 20

3. Het beleid 22

1. België in de wereld: bilaterale activiteiten 22
West-Europa, Centraal-Europa en Noord-Amerika 22
BLEU-Benelux en grensoverschrijdende samenwerking 23
Oost- en Zuidoost-Europa en Centraal-Azië 24
Midden-Oosten en Noord-Afrika 26
Afrika 28
Azië en Oceanië 30
Latijns-Amerika en de Caraïben (LAC) 32
Centraal-Amerika 33
Diplomatie en economie 34

2. België in de Europese Unie 37
Antwoord van de EU op de financieel-economische crisis 37
Het meerjarig financieel kader 2014-2020 38
De buitenlandse handel van de Europese Unie 39
Verdere achteruitgang in de omzetting en stijging van het aantal Belgische omzettingsakten 39
Aantal inbreukprocedures van de Commissie tegen België nog onvoldoende afgenomen 40
De vertegenwoordiging van België voor het Hof van Justitie van de Europese Unie en het EFTA-Hof 40

3. België in multilateraal verband 42
Multilaterale coördinatie 42
Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) 42
Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid van de Europese Unie (GVDB) 42
Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) 42
Cyberveiligheid 43
Strijd tegen terrorisme 43
België en het budget van de Verenigde Naties 43
Mensenrechten 44
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) 45
Uitdagingen op het vlak van nucleaire non-proliferatie 45
Internationaal Wapenhandelsverdrag en strijd tegen de verspreiding van kleine en lichte wapens 46
Hissène Habré 46
Ontginning van de zeebodem, een economische sector met toekomst 47

4. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking 48
Nieuwe samenwerkingsprogramma's met twee partnerlanden 48
5e Staten-Generaal van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking 49
In 2012 werd de directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) intern grondig hervormd 49
Ontwikkelingssamenwerking moet besparen door begrotingsdiscipline van de regering 50
OESO-Commissie voor Ontwikkelingsbijstand – 2012, het jaar van tussentijdse evaluatie 50
Internationale conferentie over kinderbescherming 50
Herziening van de wet betreffende ontwikkelingssamenwerking 51
Humanitaire crisis in de Sahel 52
Bijzondere Evaluatie van de Internationale Samenwerking (DBE) 52

4. Bijlagen 55

Organigram FOD 55
Wereldkaart met de vertegenwoordigingen van de FOD in binnen- en buitenland (31 december 2012) 56
Colofon 58

Voorwoord

Minister Didier Reynders

2012 was alweer een jaar van drukke economische en politieke betrekkingen op internationaal vlak. De gebeurtenissen van het afgelopen jaar hebben me gesterkt in mijn overtuiging dat we in een snelveranderende wereld onze stabiliteit en welvaart alleen kunnen behouden door in te spelen op de omstandigheden. Dat geldt voor ons land, maar ook voor de Europese Unie en voor de internationale instellingen. Het is die weg die ik met het externe optreden van België wil bewandelen.

In een snelveranderende wereld is het ook belangrijk zich te houden aan fundamentele waarden en daar niet aan te raken. Daarom heb ik van de mensenrechten en de rechtsstaat de rode draad van mijn buitenlands beleid willen maken. De afschaffing van de doodstraf, vrouwenrechten, respect voor minderheden, de scheiding van godsdienst en Staat, alsook niet-discriminatie op grond van seksuele geaardheid waren constante aandachtspunten voor de Belgische diplomatie.

Naast de andere FOD's werd ook de FOD Buitenlandse Zaken geconfronteerd met de nodige begrotingsdiscipline en alles wijst erop dat die nog meerdere jaren zal aanhouden. Wat alleen maar een bron van frustraties had kunnen zijn, hebben we echter aangegrepen als een onontkoombare realiteit en als een kans om de hervormingen te versnellen en te verdiepen, zodat die bezuinigingen niet leiden tot een achteruitgang van de dienstverlening door onze diplomatieke posten aan onze burgers en onze economie. Een concreet voorbeeld is het proces om ons postennetwerk te optimaliseren, waarvan de eerste fase is ingeleid. Ik heb ook gevraagd na te denken hoe we synergieën kunnen creëren met andere EU-partners, vooral met Nederland.

Ons departement is ook blijven moderniseren. Zo werden in 2012 al onze diplomatieke en consulaire posten geleidelijk uitgerust met de biometrische apparatuur en software voor visa en paspoorten. Ook de wet waardoor Belgen in het buitenland kunnen stemmen, is herzien om het verkiezingsproces te verbeteren en te versoepelen.

In 2012 hebben de posten zwaar ingezet op economische diplomatie, vooral in het kader van mijn missies. Er is grondig werk gemaakt van een verhoging van de middelen van de FOD ter zake, om beter in te spelen op de institutionele ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Bijvoorbeeld in het zogenoemde informele netwerk, met de financieringshervorming voor de gemengde kamers van koophandel en de stappen die worden gezet om de functie van adviseur buitenlandse handel te schrappen en die van adviseur economische diplomatie in te voeren.

Het lot van België is onlosmakelijk verbonden met dat van de Europese Unie, die momenteel in een existentiële crisis zit. Omdat ik overtuigd ben van de noodzaak het Europese ideaal nieuw leven in te blazen, heb ik actief deelgenomen aan de werkzaamheden van de Westerwelle-groep, die zich heeft gebogen over de toekomst van Europa. Het departement zette ook zijn schouders onder de onderhandelingen over het nieuwe financiële kader voor de periode 2014-2020.

Ons land heeft zoveel als mogelijk bijgedragen aan de inspanningen van de EU om de grote uitdagingen van het moment qua veiligheid aan te pakken. Ik denk dan vooral aan de mensenhandel en drugsproblematiek in Niger, de strijd tegen piraterij, de heropbouw van het staatsbestel in Somalië, de postcrisisbeheersing in Libië en terrorismebestrijding in de Sahel.

Internationaal kregen het voorbije jaar onder meer de ontwikkelingen in de Arabische wereld de meeste aandacht. De politieke en economische overgang in de betrokken landen blijkt een traag en delicaat proces te zijn, dat inzet en waakzaamheid vergt. In Syrië is het van kwaad naar erger gegaan, met een regime dat zich in een blinde logica stort en almaar wreder optreedt tegen zijn eigen bevolking. Tegelijk heb ik de diplomatieke inspanningen voor een politieke oplossing willen steunen én het humanitaire aspect benadrukken, meer bepaald het respect voor het internationaal humanitair recht inzake gezondheidszorg.

Ik heb de situatie in Centraal-Afrika weer op de internationale agenda proberen te zetten. De situatie in Oost-Congo na het offensief van M23 toonde andermaal de noodzaak aan van een duurzame

oplossing voor de problemen in de regio. Tot vier keer toe ben ik in 2012 afgereisd naar de regio en ik heb daar, zowel in bilaterale als multilaterale fora, herhaaldelijk gesprekken over gevoerd. Ik vergezelde ZKH prins Filip naar de jubileumviering van 50 jaar Burundi en steunde in dat verband initiatieven rond democratie en mensenrechten. Wat westelijk Afrika betreft, kwam de Sahel internationaal weer volop in de belangstelling na de inval van Toearegrebellen en islamisten in het noorden van Mali. Ik volg ook de toestand in het Oosten en in de Hoorn van Afrika van nabij. Maar mijn aandacht ging ook uit naar de andere gebieden in de wereld, van Chili tot de Russische Federatie en van Australië tot Canada, vooral via talrijke bilaterale initiatieven die vaak werden opgestart wanneer ik op missie ging (China, India, Turkije, de Golfregio, Noord-Afrika ...).

Op multilateraal vlak overheerste de Top Rio+20 voor duurzame ontwikkeling de VN-actualiteit en opende aldus het grote debat over het post-2015-tijdperk. De VN ging door met hervormen en door toedoen van de lidstaten is voor het eerst de stijging van het budget van de instelling aanzienlijk teruggeschroefd, tot grote voldoening van België, dat opkomt voor een efficiënt en modern multilateralisme, klaar voor de uitdagingen van de 21e eeuw. België drong er bij de VN op aan een verdrag over wapenhandel te sluiten en hopelijk komt dat er in 2013.

Ik dank alle personeelsleden van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het geleverde werk het voorbije jaar en verheug me op een voortzetting van onze dynamische en productieve samenwerking in 2013.

Didier Reynders
Vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken

Minister Jean-Pascal Labille

Verre van verzwakt dreigt de economische crisis en haar desastreuze gevolgen voor de overheidsfinanciën van onze landen het fundamentele belang van de internationale solidariteit te verhullen. Het is in deze context belangrijk om een doeltreffend beleid van ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp te voeren. Dat is waarom ik de laatste twaalf maanden de beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking en de doeltreffendheid van de officiële ontwikkelingshulp als de grote prioriteiten van de ontwikkelingssamenwerking naar voren heb geschoven. De beleidscoherentie voor ontwikkeling (*Policy Coherence for Development - PCD*) is een proces dat wil verzekeren dat de doelstellingen en resultaten van het ontwikkelingsbeleid van een overheid niet tegengewerkt worden door het beleid van deze overheid op andere domeinen die impact hebben op de ontwikkelingslanden. De nieuwe wet betreffende de Ontwikkelingssamenwerking geeft PCD een wettelijke grondslag die toepasbaar is op elk beleid van de federale overheid. Een nieuw beheerscontract met de Belgische Technische Coöperatie (BTC) en een nieuw Koninklijk Besluit betreffende de subsidiëring van de actoren van de niet-gouvernementele samenwerking zullen mijn wil voor een toegenomen doeltreffendheid van de Belgische hulp concreet helpen omzetten.

De nieuwe wet betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking hernieuwt inderdaad het algemene kader van de federale samenwerking. Door middel van de capaciteitsversterking van ontwikkelingslanden blijft de algemene doelstelling de duurzame menselijke ontwikkeling. Het debat rond post-2015 zal in die zin zowel op nationale als op internationale schaal fundamenteel zijn. België pleit voor een nieuw kader dat unieke ontwikkelingsdoelstellingen bepaalt die de duurzame universele ontwikkelingsdoelstellingen integreren.

Tot slot worden de hulpstromen en het type actoren veelzijdiger. Nieuwe actiepistes zijn de bevordering van het lokale ondernemerschap, van innoverende financieringsbronnen voor ontwikkeling en de economieën in ontwikkeling ertoe brengen zich te engageren in een positief herverdelingsproces. In dit domein betekende 2012 ook de premissen van de herziening van het BIO-mandaat (Belgische Investeringsmaatschappij), waarvan de hervorming in 2013 afgerond wordt.

Jean-Pascal Labille
Minister van Ontwikkelingssamenwerking

1. DE MIDDELEN

1. FOD interne organisatie

Nationale Veiligheidsoverheid (NVO)

Veiligheidsmachtigingen en –verificaties
In 2012 verwerkte de NVO ongeveer 12.500 aanvragen van veiligheidsmachtigingen voor natuurlijke personen, waarvan 8.030 al een beslissing kenden. 171 dossiers voor veiligheidsmachtigingen voor rechtspersonen werden ingediend bij de NVO.

In afwachting van een definitieve regeling is de NVO sinds 15 mei 2012 bevoegd voor de toekenning van veiligheidsadviezen in het kader van de luchthavenidentificatiebadges. De NVO verwerkte in 2012 10.468 aanvragen in dit kader.

De NVO verwerkte daarnaast nog eens ongeveer 6.000 veiligheidsverificaties in het kader van de veiligheidsattesten en -adviezen.

Bilaterale akkoorden over de uitwisseling en bescherming van geclassificeerde informatie
De NVO voerde succesvolle onderhandelingen met Bulgarije, Canada, Estland en Tsjechië inzake het afsluiten van een bilateraal akkoord over de uitwisseling en bescherming van geclassificeerde informatie.

Op 9 februari 2012 ondertekende vicepremier en minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders tijdens zijn bezoek aan zijn Luxemburgse collega het bilateraal akkoord inzake de wederzijdse bescherming van geclassificeerde informatie tussen België en het Groothertogdom Luxemburg.
Op 15 juli 2012 ondertekende minister van Defensie Pieter De Crem tijdens zijn bezoek aan zijn ambtgenoot het bilaterale akkoord met Israël.

Dergelijke akkoorden creëren, naast de mogelijkheid tot intensievere samenwerking tussen de administraties van de partijen, eveneens economische opportuniteiten voor de Belgische bedrijven in gevoelige buitenlandse sectoren.

Veiligheidscomités
Het NVO-secretariaat vertegenwoordigde België in verscheidene veiligheidscomités en werkgroepen van de Europese Unie, de NAVO, het Europees Ruimtevaartagentschap (ESA), Eurocorps en Galileo. Het aantal internationale vergaderingen nam stelselmatig toe, evenals de impact van de internationale beslissingen op het nationale reglementaire kader.

Personeelssituatie
Het NVO-secretariaat werd in september 2012 versterkt met een extra administratieve medewerker. De functie van INFOSEC-coördinator werd opnieuw ingevuld vanaf 1 december 2012.
De rekrutering van een bijkomende attaché is gepland voor januari 2013.

Vernieuwde websites voor de posten

In 2011 begon het webteam van de FOD Buitenlandse Zaken aan de vernieuwing van de websites van de Belgische ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen in het buitenland. Een 120-tal verouderde sites moet vervangen worden.

Voor de gebruiker is de grootste verandering dat er nu websites per land zullen zijn en niet langer per ambassade of consulaat. Het is voor de Belgen in het buitenland namelijk niet altijd duidelijk tot welke post zij zich moeten richten voor welk probleem. Het is ook de bedoeling dat de landensites op een veel uniformer wijze de informatie aanbieden. De gebruiker zal de info steeds op dezelfde plaats vinden bij elke landensite of bij de site van het hoofdbestuur, wat gebruiksgemak en vertrouwdheid creëert. Uiteraard zijn de nieuwe landensites ook grafisch vernieuwd en krijgen ze allemaal dezelfde look.

Eind 2012 waren er 26 nieuwe landensites gerealiseerd: Afghanistan, Angola, Burkina Faso, Burundi, Congo-Brazzaville, Ethiopië, Hongarije, Ierland, Italië, Ivoorkust, Kazachstan, Kenia, Libanon, Libië, Mali, Nederland, Niger, Nigeria, Qatar, Rwanda, Senegal, Tanzania, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk, Permanente Vertegenwoordig van België in de Europese Unie en de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de VN. Eind 2013, begin 2014 zouden alle landensites klaar moeten zijn.

Modernisering van de website van het hoofdbestuur

Naast de continue dagelijkse update van de website van de FOD Buitenlandse Zaken (diplomatie.belgium.be) werkte het webteam, in samenwerking met de Persdienst van de FOD, in 2012 vooral aan de modernisering van de site door de integratie van sociale media (Twitter, Facebook) en de uitbouw van een videokanaal (http://vimeo.com/user13888689).

1. DE MIDDELEN

2. Personeel

Nieuwe stafdirecteur

In april 2012 werd dhr. Couchard aangesteld als de nieuwe stafdirecteur P&O. Hij deed een ambitieus plan uit de doeken voor een moderner en professioneler beheer van zowel personeel, gebouwen als logistiek.
Dit zijn de krachtlijnen van zijn management:

- Een geïntegreerde en coherente personeelsstrategie voeren die rekening houdt met alle personeels- en loopbaancategorieën en op korte, middellange en lange termijn moderne, soepele, werkbare en aan de specifieke noden van de FOD, zijn directies en de posten aangepaste oplossingen oplevert. Die strategie moet competenties centraal stellen bij de analyse van de noden, aanwervingen, opleidingen en evaluaties. Voorts moet ze elke medewerker motiverende en eerlijke carrièrekansen bieden in een solide, moderne, toegankelijke en mobiele werkomgeving en tegelijk zijn professionaliteit stimuleren.
- Een strategie voeren die een grotere gelijkheid nastreeft tussen mannen en vrouwen op de werkvloer en het gezinsbeleid beter afstemmen op de ontwikkeling en de verwachtingen van de medewerkers.
- Een strategisch plan uitwerken voor de middellange en lange termijn voor het beheer van de gebouwen in het buitenland door stelselmatig de *life cycle management*-filosofie in te voeren.
- Op middellange en lange termijn een strategisch beheer nastreven van de gebouwen in Brussel, om er rationeel gebruik van te maken en de bijbehorende logistiek efficiënt in te zetten.
- Een doeltreffender en doelmatiger aankoopbeleid uitstippelen.

Personeelsbestand- en evolutie bij het hoofdbestuur en in het buitenland

De onderstaande tabellen geven de samenstelling weer van het personeelsbestand bij het hoofdbestuur en op post, en het aantal en de aard van de posten. Op 31 december 2012 telde onze FOD 3.130 personeelsleden.

Totaal aantal statutairen en contractuelen bij het hoofdbestuur:

Statutairen van de binnencarrière	646
Contractuelen van de binnencarrière	396
Diplomaten	135
Kanseliers (consuls)	60
Attachés voor internationale samenwerking (ontwikkelingssamenwerking)	16
Totaal bij het hoofdbestuur	1.253

Totaal aantal statutairen en contractuelen bij de posten en bij de permanente vertegenwoordigingen in het buitenland en in Brussel:

Diplomaten	286
Kanseliers (consuls)	100
Attachés voor internationale samenwerking (ontwikkelingssamenwerking)	47
Uitgezonden contractuelen	151
Ter plaatse aangeworven contractuelen	1.293
Totaal bij de posten en bij de PV's in het buitenland en in Brussel	1.877

Gezien de beperktere manoeuvreerruimte en het kleinere personeelsbudget kon in 2012 slechts een klein aantal vertrekkende collega's worden vervangen. De gestage personeelskrimp, ingezet in 2010 en 2011, deed zich dus ook in 2012 voelen en die trend zal de komende jaren aanhouden.
In 2012 wierf de FOD voor het hoofdbestuur 38 medewerkers van de binnencarrière aan (28 niveau A, 3 niveau B en 7 niveau C).
Wat de buitenlandse loopbanen betreft, zijn er 21 medewerkers van de buitencarrière (consuls) in 2012 in dienst genomen.

Aantal en type diplomatieke en consulaire posten

De diverse posten zijn op de wereldkaart achteraan in dit jaarverslag aangeduid.

Posten	
Ambassades	89
Consulaten-generaal	21
Consulaten	9
Permanente vertegenwoordigingen	10
Samenwerkingsbureaus *	6
Totaal	135

* Samenwerkingsbureaus niet ondergebracht in een ambassade. 21 samenwerkingsbureaus daarentegen zijn ondergebracht in het gebouw van een ambassade, consulaat-generaal of permanente vertegenwoordiging.

In 2012 werden Rio de Janeiro en Keulen opnieuw een consulaat-generaal en Bru-Cops werd gevestigd in het gebouw van de permanente vertegenwoordiging bij de Europese Unie.

3. Gebouwen

Gebouwen in het buitenland

De posten werkten mee aan een doorlichting van de staat van de gebouwen waar we eigenaar van zijn, zodat we onze prioriteiten nu beter zouden moeten kunnen bepalen.

Na het grote bouwproject in Tokio is gekozen voor een nieuwe, grootschalige vastgoedoperatie, in Kinshasa. Daar zal een nieuwe kanselarij worden opgetrokken aan de *Boulevard du 30 juin*, waar de oude herenhuizen van Sabena stonden. In 2012 zijn er zes percelen voor aangekocht en in 2013 volgen soortgelijke aan- en verkopen. Het tweede (2009-2012) en het derde (2013-2016) Masterplan van de buitengebouwen houden daar rekening mee.
De aankoop van een nieuwe kanselarij in Kiev en in Dublin is rond.

Ingrijpende constructie-, verbouwings- of uitbreidingswerkzaamheden werden aangevat of voortgezet in posten waar ons land eigenaar is, zoals Madrid, Luanda (werkzaamheden voltooid), Algiers, Luxemburg, Dublin ... De voorbereiding van andere bouwprojecten die in 2013 van start zouden moeten gaan (met name in Kiev, Den Haag, Keulen, New Delhi, Parijs, Rome Heilige Stoel, Wenen, Stockholm, Helsinki en New York) is klaar.

Bepaalde posten die gebouwen huren of naar een andere kanselarij verhuizen, zoals Kampala en Bangkok, moesten inrichtings- en beveiligingswerkzaamheden uitvoeren.

Talrijke posten ondergingen een reeks kleinere onderhouds- en renovatiewerkzaamheden.
Er zijn nieuwe initiatieven genomen die de posten meer verantwoordelijkheid moeten geven en grotere financiële autonomie is nu een feit.

Toch hadden de besparingen die in het laatste kwartaal noodzakelijk bleken tot gevolg dat een reeks als niet-dringend of reduceerbaar bestempelde uitgaven moest worden uitgesteld tot 2013.

In 2012 trad een systeem van informatie-uitwisseling in werking tussen de Europese Dienst voor Extern Optreden en de lidstaten.

Ons artistiek patrimonium werd voort beheerd, nieuwe kunstwerken werden aangekocht terwijl verscheidene residenties werden bemeubeld, gedecoreerd en hun meubilair gerenoveerd. Verscheidene kanselarijen kregen nieuwe kantoormeubelen. Ook hier moesten sommige uitgaven echter tot 2013 worden uitgesteld.

Zeer smaakvolle, nieuwe interieur van de ontvangstruimte van onze residentie in Riyad © FOD BZ

Er is een beroep gedaan op externe expertise voor een nieuwe overdracht-overnameprocedure. Die procedure zal op korte of middellange termijn worden geëvalueerd.

We zullen in 2013 voort onderhandelen met andere FOD's en met de gefedereerde entiteiten over een redelijke bijdrage die ze betalen wanneer ze kantoorruimte gebruiken die BZ in eigendom heeft.

Gebouwen in België

Uit rationele overwegingen is besloten om de huur op te zeggen van de twee gebouwen in de Naamsestraat en het ene gebouw in de Brederodestraat en om de honderdtal personeelsleden opnieuw in Egmont 1 en 2 onder te brengen.

De FOD beheert in samenwerking met de Regie der Gebouwen het Egmontpaleis en het kasteel van Hertoginnedal.

1. DE MIDDELEN

4. Begroting en financiële middelen (B&B)

Organisatieafdeling	Programma	Opschrift/Onderwerp	Krediet in vastleg
1		Beleidsorganen van de Minister van Buitenlandse Zaken	
2		Beleidsorganen van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking	
3		Beleidsorganen van de Minister van Buitenlandse Zaken	
4		Beleidsorganen van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking	
21		Beheersorganen	
	0	Leiding en beheer	
40		Algemene diensten	
	1	Protocol	
	2	Vorming	
	3	Conferenties, seminaries en andere manifestaties	
	4	Humanitaire hulp	
	5	Vertegenwoordiging in het buitenland	
	6	Communicatie, informatie en documentatie	
	7	Internationale samenwerking	
42		Diplomatieke en consulaire posten en posten voor samenwerking	
	0	Bestaansmiddelenprogramma	
	1	Gebouwen fonds	
43		Directie-generaal Juridische Zaken	
	0	Bestaansmiddelenprogramma	
51		Directie-generaal Bilaterale Zaken	
	0	Bestaansmiddelenprogramma	
	1	Bilaterale betrekkingen	
	2	Economische expansie	
52		Directie-generaal Consulaire Zaken	
	1	Internationale instellingen	
	2	Humanitaire hulp	
53		Directie-generaal Multilaterale Zaken en Mondialisering	
	1	Multilaterale betrekkingen	
	2	Wetenschapsbeleid	
	3	Samenwerking	
	4	Humanitaire hulp	
	5	Bilaterale bijstand	
54		Directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking	
	0	Bestaansmiddelenprogramma	
	1	Landenprogramma's	
	2	Initiatieven van de civiele maatschappij	
	3	Multilaterale samenwerking	
	4	Private sector programma's	
	5	Humanitaire programma's	
55		Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie	
	1	Europese betrekkingen	

31.12.2012

ging (in duizend EUR)	Vastlegging (in duizend EUR)	Krediet in vereffening (in duizend EUR)	Vereffening (in duizend EUR)
30	28	140	123
5	5	27	14
4.147	3.505	4.147	3.406
3.603	3.234	3.603	3.015
70.548	66.236	69.309	66.847
70.548	66.236	69.309	66.847
16.263	11.655	14.602	11.286
2.952	1.776	1.985	1.726
960	819	960	705
308	164	308	136
1.173	194	954	291
3.486	1.831	3.307	1.595
1.400	1.321	1.400	1.268
5.984	5.550	5.688	5.566
203.060	192.290	204.688	197.956
187.778	179.608	189.153	182.882
15.282	12.682	15.535	15.074
758	687	758	717
758	687	758	717
45.057	34.351	34.126	33.302
10	9	10	9
4.862	4.113	4.862	4.076
40.185	30.229	29.254	29.217
286	237	286	165
96	95	96	95
190	141	190	70
147.443	105.606	142.993	112.943
111.368	87.261	110.912	86.945
4.606	4.596	4.606	4.596
507	507	982	951
28.770	13.243	25.502	20.452
2.192	0	991	0
1.787.749	1.332.973	1.427.530	1.046.249
4.389	2.396	4.389	1.713
487.165	309.668	408.821	292.223
406.241	384.037	254.718	236.525
616.741	543.403	493.136	426.201
108.995	2.308	108.228	5.992
164.218	91.162	158.238	83.595
4.111	3.952	4.111	3.908
4.111	3.952	4.111	3.908
2.283.060	**1.754.760**	**1.906.320**	**1.479.933**

2. DE DIENSTVERLENING

1. Protocol

Voorrechten en immuniteiten

De *core business* van het Protocol bestaat erin om de toepassing van de voorrechten en immuniteiten op de grootste diplomatieke en consulaire gemeenschap ter wereld permanent te bewerkstelligen.

Deze diplomatieke gemeenschap in België is aanzienlijk. Eind 2012 waren er in ons land 284 diplomatieke zendingen gevestigd (188 bilaterale ambassades, 41 diplomatieke zendingen bij de EU en 55 vertegenwoordigingen bij de NAVO). België is ook gastheer voor 105 internationale instellingen waarvan de meeste in Brussel gevestigd zijn. Het Protocol ziet toe op de correcte uitvoering van de zetelakkoorden die het heeft met deze organisaties.

In 2012 werd er bijzondere aandacht besteed aan de analyse van de fiscale voorrechten die aan de diplomatieke en consulaire zendingen in Brussel worden gegeven, evenals die welke de Belgische diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland genieten. Volgende projecten werden opgestart:

- Met de medewerking van onze Belgische posten in het buitenland werd een fiscaliteitsanalyse gemaakt in verband met de vrijstelling van invoerrechten op voertuigen, de btw, de taksen op inverkeersstelling evenals de jaarlijkse rijtaksen, zowel voor persoonlijk als voor officieel gebruik.
- De jaarlijkse quota voor gecontingenteerde goederen (alcohol, wijnen, sigaretten) en voor de aankoop van benzine werden, op basis van wederkerigheid, bijgestuurd.
- Met het oog op de toepassing van wederkerigheid inzake vrijstelling van registratierechten op gebouwen werd gestart met de aanleg van een register van aankoopakten en huurcontracten van de officiële gebouwen in gebruik door diplomatieke vertegenwoordigingen.

Deze projecten zullen ongetwijfeld een voordeel betekenen voor de Belgische Schatkist.

Om de dienstverlening ten aanzien van de diplomatieke gemeenschap nog te verbeteren heeft het Protocol in 2012 inspanningen geleverd om de bestaande werkprocessen te analyseren met het oog op 'rationalisatie' en 'kostenbesparing'. Informatisering speelde hierbij een belangrijke rol. Zo zullen bijvoorbeeld de aanvraagformulieren voor de afgifte van speciale identiteitskaarten in de nabije toekomst online gebeuren.

Wat de consulaten betreft, werd een grondige doorlichting uitgevoerd van alle consulaire personeelsdossiers. Hierdoor werd in sommige gevallen het statuut van consulaire personeelsleden gewijzigd. De procedure voor de afgifte van consulaire ID-kaarten werd gelijkgeschakeld met die voor de afgifte van speciale identiteitskaarten aan diplomaten. Eind 2012 waren er in ons land 21 consulaten-generaal gevestigd.

Inzake de afgifte van rijbewijzen aan diplomaten en consuls werd een vermindering vastgesteld van het aantal aanvragen voor omwisseling van nationale rijbewijzen tegen Belgische rijbewijzen, ingevolge de nieuwe Europese regelgeving.

Bezoeken van buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders en veiligheid van diplomatieke zendingen

In 2012 werden er door het Protocol ongeveer 3.500 dossiers opgevolgd van bezoeken van buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders aan ons land, de Europese instellingen en de NAVO.
In 2012 werden er geen staatsbezoeken georganiseerd van buitenlandse staatshoofden.
Er vonden 2 officiële bezoeken plaats, namelijk

- de eerste minister van China, Wen Jiabao,
- de president van Polen, Bronislaw Komorovski.

Ons land werd ook bezocht door de *Chief Executive* van Macao, de voorzitter van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, ZM de koning van Jordanië, de secretaris-generaal van de Arabische Liga, de president van Zuid-Soedan, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, de gouverneur-generaal van Canada, een lid van de Staatsraad van China, de president van Duitsland, de vicepremier van China, de president van de Duitse *Bundesrat*, de president van Benin, de president van Egypte en de eerste minister van Congo.

Het Protocol coördineert ook, in samenwerking met het crisiscentrum van de FOD Binnenlandse Zaken en de Raad van de Europese Unie, een deel van

de veiligheidsaspecten van de Europese toppen. In 2012 werden er in Brussel 7 topontmoetingen georganiseerd.

De toegang tot het vipsalon op de nationale luchthaven bij de bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders, de aanvragen voor de permanente en tijdelijke toegangsbadges voor dit salon en de aanvragen voor de toegang tot de CD-parking, gebeuren eveneens via het Protocol.

Veiligheid van de diplomatieke missies
Het Protocol vervult een intermediaire rol bij de beveiliging van de buitenlandse diplomatieke missies, de consulaire posten en de internationale instellingen. Het Protocol staat in dit verband in nauw contact met het crisiscentrum van de FOD Binnenlandse Zaken, waar maandelijks een coördinatievergadering plaatsvindt die gewijd is aan de veiligheid van deze diplomatieke zendingen.

Aanvragen voor bijzondere veiligheidsmaatregelen en klachten inzake de veiligheid worden via het Protocol naar het crisiscentrum van de FOD Binnenlandse Zaken en naar andere veiligheidsdiensten doorgestuurd. In 2012 werden een 600-tal veiligheidsdossiers behandeld.

Bij het Protocol werd in 2012 een aanspreekpunt opgericht voor buitenlandse diplomaten en hun familieleden die tijdens hun verblijf in België het slachtoffer werden van agressie of geweld. Dit aanspreekpunt kreeg de naam IPS *(Information, Protection and Support)* en zorgt voor eerste opvang, hulp, advies of bijstand.

Egmontpaleis en Conferentiecentrum

In het Egmontpaleis en in het Conferentiecentrum vonden er in 2012 opnieuw talrijke activiteiten plaats zoals vergaderingen georganiseerd door de minister en door de verschillende directies van de FOD, officiële bezoeken van buitenlandse staatshoofden, Belgische en buitenlandse ministeriële bezoeken en vergaderingen, recepties, conferenties ...

Ook werden er recepties, lunchen en diners georganiseerd van grote bedrijven actief in de sectoren industrie, financiën, verzekeringen, buitenlandse handel en internationale betrekkingen, alsook van ngo's en federale overheidsdiensten. De inkomsten die deze laatste activiteiten met zich meebrengen worden aangewend om zalen te verfraaien en om meubelen te restaureren, wat de uitstraling van het Egmontpaleis en het Conferentiecentrum ten goede komt.

Domein Hertoginnedal

In 2012 vonden er op het domein Hertoginnedal, in alle discretie, officiële en officieuze werkbezoeken en vergaderingen plaats van buitenlandse staatshoofden, vertegenwoordigers van internationale organisaties, de Europese Unie, Belgische politici alsook protocollaire recepties van de NAVO, de Europese Unie en de Belgische staat. Het domein Hertoginnedal ressorteert thans onder de bevoegdheid van de Staatsdienst met Afzonderlijk Beheer CCEgmont. Met de huuropbrengsten worden eveneens kleine renovatiewerkzaamheden aan de gebouwen uitgevoerd.

Adel en Ridderorden

De dienst Ridderorden heeft in 2012, in nauwe samenwerking met de diensten van de eerste minister en de betrokken administraties, een reeks specifieke reglementen en gelijkstellingen voorbereid betreffende de verlening van onderscheidingen in de nationale orden in de publieke sector. De dienst was ook nauw betrokken bij de uitreiking van eretekens ter gelegenheid van de economische zendingen van ZKH prins Filip in Japan, Turkije en Nieuw-Zeeland. In 2012 heeft de koning opnieuw adellijke gunsten en eretekens van hoge graad verleend.

Er werd dit jaar ook een geïllustreerde brochure uitgebracht aangaande de nationale orden voor protocollair gebruik. Op de website van de FOD kunnen thans foto's teruggevonden worden van de onderscheidingen in de nationale orden. De handschriftenverzameling, bekend onder de benaming Heraldisch Fonds of Fonds Beydaels en de bibliotheek van de Raad van Adel zijn ondergebracht in de Centrale Bibliotheek van de FOD en zijn nu toegankelijk voor het publiek.

2. DE DIENSTVERLENING

2. Consulaire zaken

Visa Waiver Program VS

Het Amerikaanse visumontheffingsprogramma *(US Visa Waiver Program – VWP)* geeft de staatsburgers van 36 deelnemende landen de mogelijkheid om in de Verenigde Staten als tijdelijke bezoekers binnen te komen voor zakelijke of toeristische doeleinden zonder in het bezit te hoeven zijn van een visum aangevraagd bij een Amerikaans consulaat. Op 11 en 12 december 2012 was een Amerikaanse delegatie op bezoek om België te evalueren. Bedoeling was na te gaan of ons land nog langer aan alle voorwaarden voldoet die nodig zijn om zijn burgers visumvrij naar de VS te kunnen laten reizen. Voornamelijk kwamen de thema's migratie, asiel, terrorismebestrijding en radicalisering aan bod. Via een schriftelijke procedure werden eveneens vragen gesteld over de beveiliging van reisdocumenten en de seining van gestolen en verloren paspoorten. Er werd een bezoek gebracht aan Brussel Nationale Luchthaven. Ook de manier waarop België de grensinspectie organiseert, werd terdege bestudeerd.

Elektronische identiteitskaart (eID) voor de Belgen in het buitenland

Aan de Belgen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een Belgische ambassade of consulaat worden alleen nog eID's afgegeven, identiek aan de eID die de Belgische gemeenten – onder verantwoordelijkheid van de FOD Binnenlandse Zaken – uitreiken.
De 15 posten die het grootste aantal eID's uitreiken, handelen de aanvragen volledig autonoom af met behulp van de apparatuur en software van Binnenlandse Zaken, die ter plaatse geïnstalleerd werd. In de andere posten wordt er gewerkt met een tussenstap op het hoofdbestuur, waar de dienst Reis- & Identiteitsdocumenten dagelijks de aanvragen via elektronische weg ontvangt van de posten en ze vervolgens verwerkt met behulp van de apparatuur en software van Binnenlandse Zaken.
De burger kan de certificaten op de chip activeren in één van de 15 posten die uitgerust zijn met de apparatuur van Binnenlandse Zaken, of in een Belgische gemeente, om zo de elektronische functies van de kaart te kunnen gebruiken.
Er werden in 2012 in totaal 21.158 eID's uitgereikt aan Belgen in het buitenland, waarvan 5.301 aanvragen afgehandeld werden via de bovengenoemde tussenstap op het hoofdbestuur.

Biometrie in paspoorten en visa

Paspoorten
In overeenstemming met een Europese verordening moeten, naast de identiteitsgegevens en de digitale foto van de paspoorthouder, ook de vingerafdrukken van de beide wijsvingers op de chip van het Belgische paspoort opgeslagen worden. Dat betekent dat alle paspoortbureaus, zowel in België als in het buitenland, apparatuur en software nodig hebben voor de afname van de foto en de vingerafdrukken. Om praktische redenen werd dat project in twee delen opgesplitst: één voor de uitrusting van de diplomatieke en consulaire posten in het buitenland in samenwerking met de directie Visa van de FOD Buitenlandse Zaken en een tweede voor de uitrusting van de gemeenten en provincies in België.

De uitrusting van de diplomatieke en consulaire posten werd volledig voltooid in 2012 (met uitzondering van de ambassade in Brasilia) en al de uitgeruste posten, op Damascus en Kingston na, geven ondertussen biometrische paspoorten met vingerafdrukken af. In totaal werden tot eind 2012 al 29.841 biometrische paspoorten met vingerafdrukken afgegeven in de diplomatieke en consulaire posten. Ook het paspoortloket van Buitenlandse Zaken in Brussel schakelde ondertussen over op de afgifte van biometrische paspoorten en gaf tot eind 2012 al 1.633 paspoorten met vingerafdrukken af, o.a. aan onze eerste minister, dhr. Elio Di Rupo, en aan de voorzitter van de Europese Raad, dhr. Herman Van Rompuy.

Biometrische paspoorten met vingerafdrukken
© FOD BZ

Voor de uitrusting van de gemeenten en de provinciebesturen werd oorspronkelijk een overheidsopdracht opgestart door de FOD Buitenlandse Zaken alleen, maar begin 2012 werd het project over een andere boeg gegooid en kwam een samenwerking tot stand met de FOD Binnenlandse Zaken, die ondertussen - ook op basis van een Europese verordening - biometrische gegevens (vingerafdrukken) moest opnemen in de chip van de vreemdelingenkaarten. Die samenwerking heeft het voordeel dat technische en financiële synergieën gecreëerd kunnen worden tussen beide projecten. Na het sluiten van een samenwerkingsakkoord tussen Buitenlandse Zaken en Binnenlandse Zaken en een voorbereidingsperiode ging in december 2012 een pre-pilootfase van start in Sint-Pieters-Woluwe, die als eerste Belgische gemeente biometrische paspoorten met vingerafdrukken afgaf in 2012. In het eerste trimester van 2013 zal het project uitgebreid worden naar tien andere pilootgemeenten. Indien de pilootfase positief afgesloten kan worden, zullen vanaf midden 2013 alle andere Belgische gemeenten en provincies uitgerust worden, zodat zij ook tegen eind 2013 kunnen overschakelen naar de afgifte van biometrische paspoorten met vingerafdrukken.

De belangrijkste wijziging voor de paspoortaanvrager, in het bijzonder voor de Belg in het buitenland, is dat hij zich voortaan persoonlijk moet aanmelden. De afname van de biometrische gegevens (in het bijzonder de vingerafdrukken) is anders onmogelijk. In een aantal consulaire posten met zeer uitgestrekte ambtsgebieden (bv. VS, Canada, Rusland ...) of waar verplaatsingen moeilijk of risicovol zijn (bv. Palestijnse gebieden), werden er een aantal alternatieven uitgewerkt om het ongemak voor de Belgen die er wonen, te verminderen; de belangrijkste is de mogelijkheid tot afname van de biometrische gegevens op verplaatsing door een *flying consul* met een mobiele biometrische kit. In 2012 werden 39 consulaire posten uitgerust met een mobiele kit. Een tiental posten heeft in 2012 al een zending met de mobiele kit uitgevoerd en de reacties van de Belgen in het buitenland waren bijzonder positief.
Naar aanleiding van het invoeren van biometrische paspoorten werd er ook overgeschakeld naar een elektronische verzending van de aanvragen naar het productiecentrum. Daardoor kon men, vooral voor de aanvragen afkomstig uit onze consulaire posten, aanzienlijke tijdwinst boeken, wat ook geapprecieerd werd door onze landgenoten in het buitenland.

Visa
In opvolging van een Europese verordening worden de Schengenlidstaten verplicht om na de inwerkingtreding van het *Visa Information System (VIS)* biometrische visa (livefoto en vingerafdrukken) af te geven in de diplomatieke en consulaire posten. De bedoeling is het bevorderen van een gemeenschappelijk EU-visumbeleid en de strijd tegen visashopping. Ook alle Europese buitengrensposten (officiële grensovergangen) moeten met biometrisch materiaal worden uitgerust om een sluitende controle mogelijk te maken: slechts op basis van een controle van de vingerafdrukken aan de buitengrens kan men er 100% zeker van zijn dat de persoon die zich daar aanmeldt, dezelfde persoon is aan wie het visum werd uitgereikt. Gezien de omvang van dit project heeft Europa gekozen voor een regionale benadering. Op 11 oktober 2011 werd het VIS gelanceerd in Noord-Afrika. In 2012 was dit het geval in het Midden-Oosten en de Golfregio. Sindsdien geven alle aanwezige Schengenconsulaten in deze regio's biometrische visa af. In de loop van 2013 volgen nog een aantal andere regio's in Afrika, Azië en Amerika.

Productie van de Belgische paspoorten

De eind 2009 opgestarte overheidsopdracht voor de hernieuwing van het contract voor de productie van de paspoorten, kon uiteindelijk in 2012 niet gegund worden, omdat beide ingediende offertes onregelmatig waren. Met akkoord van de Ministerraad diende het contract met de huidige producent dus nog wat verlengd te worden, zodat met toepassing van de wetgeving betreffende overheidsopdrachten overgeschakeld kon worden naar een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking met de beide oorspronkelijke inschrijvers. In het voorjaar van 2012 werd daarvoor een bijvoegsel aan het oorspronkelijke lastenboek opgesteld. Begin november 2012 hebben beide inschrijvers een nieuwe offerte ingediend. Die offertes worden momenteel een eerste maal geëvalueerd, waarna eventueel onderhandelingen opgestart zullen worden met de inschrijvers over de gunningcriteria.

Personenrecht

In het afgelopen jaar werden meerdere voor-ontwerpen van wetten en besluiten klaargemaakt:
- Een voorontwerp van consulair wetboek werd door de Ministerraad goedgekeurd en zal, na advies van de Raad van State, voorgelegd worden aan het parlement.
- Een koninklijk besluit in uitvoering van de nieuwe nationaliteitsregels werd door de Ministerraad goedgekeurd en kreeg een positief advies van de Raad van State.
- Een koninklijk besluit dat de regels aangaande de consulaire bevolkingsregisters aanpast werd goedgekeurd en kreeg een positief advies van de Raad van State.
- Twee koninklijke besluiten aangaande de uitvoering van de nieuwe regels aangaande de deelname van de in het buitenland wonende Belgen werden door de regering goedgekeurd en kregen een positief advies van de Raad van State.

Opmerkelijk is ook de groeiende rol die de directie-generaal Consulaire Zaken speelt op het gebied van advies. In de loop van 2012 werden meer dan 3.000 adviezen gegeven aan gemeenten en parketten aangaande problemen van burgerlijke stand waarbij een vreemd element (vreemde akte of niet-Belgische persoon) aanwezig was.

Schengenhuis

Het Schengenhuisproject is een Belgisch initiatief waarmee een gemeenschappelijk aanvraagcentrum voor visa werd opgericht. Het Schengenhuis in Kinshasa is operationeel sinds 5 april 2010. Het project werd tot 31 december 2012 medegefinancierd door het Buitengrenzenfonds van de Europese Unie.

Het Schengenhuis in Kinshasa vroeger ... en nu
© FOD BZ

De methode van een gemeenschappelijk aanvraagcentrum heeft belangrijke voordelen:

- Het betreft een gemeenschappelijk alternatief (van meerdere Schengenstaten) voor outsourcing.
- Het gaat visashopping bij de verschillende Schengenposten tegen (malafide aanvragers beseffen goed dat de mogelijkheden tot visashopping verminderd zijn, en zelfs geëlimineerd zijn tussen de door vertegenwoordiging deelnemende staten).
- Het bestaan van het Schengenhuis verhoogt de Europese zichtbaarheid en geeft potentiële visumaanvragers de bewustwording mee dat Europese staten samenwerken op het vlak van visa. De ambassade in Kinshasa voert bijvoorbeeld een publiciteitscampagne rond het Schengenhuis als afzonderlijke 'Europese post'. Tegenwoordig kent zowat iedereen in Kinshasa het Schengenhuis.
- Het verbetert de uitwisseling van beste praktijken en expertise (bijvoorbeeld op het vlak van valse documenten) tussen partnerstaten, en maakt het mogelijk om de beste vereisten op het vlak van biometrie toe te passen, in het bijzonder met het oog op de lancering van het Visuminformatiesysteem.
- Als afzonderlijk aanvraagcentrum biedt het een beter aangepaste, klantvriendelijkere infrastructuur dan de kanselarijen van de ambassades of consulaten (kortere wachtrijen, beter uitgeruste wachtzaal met airconditioning, continue schoonmaak ...). Het maakt het mogelijk om bezoekers met respect te behandelen. Het geeft een betere vipbehandeling door de openingsuren af te stemmen op de behoeften.

Het is van belang dat zo veel mogelijk Schengenstaten deelnemen aan het project. Alle Schengenstaten kunnen toetreden door zich te laten vertegenwoordigen door België in overeenstemming met artikel 8 van de Visumcode. België neemt zo al meer dan 85% van alle visumaanvragen voor Schengenstaten in Kinshasa in ontvangst. Door deze gemengde oplossing (gemeenschappelijk aanvraagcentrum met deelname via vertegenwoordiging) kan één Schengenstaat (België) het gemeenschappelijk aanvraagcentrum op een duurzame manier zelf financieren met de inkomsten uit de visumleges die het ontvangt in het kader van aanvragen voor de staten die het vertegenwoordigt. Daardoor kunnen de deelnemende Schengenstaten ook bezuinigen op de visumsecties van hun diplomatieke of consulaire posten.

België vertegenwoordigt in Kinshasa al Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië en Zweden. Het vertegenwoordigt er eveneens Duitsland, maar vooralsnog uitsluitend voor het verzamelen van biometrische kenmerken van de visumaanvragers. Met Schengenstaten die België nog niet (volledig) vertegenwoordigt in Kinshasa worden nog onderhandelingen gevoerd.

Asiel en migratie

Op 1 augustus 2011 werd de directie C5 opgericht. Ze nam de bevoegdheden over die voordien werden uitgeoefend door de dienst Migratie C4. Het directiehoofd is ambassadeur Claude Rijmenans, speciaal gezant voor asiel en migratie. Extern fungeert hij als de contactpersoon tussen de diverse actoren van het migratiebeleid. Hij krijgt assistentie van zijn twee medewerkers, Jérôme Toussaint en Michaël Vlamijnck.

Hoofdactiviteiten van C5 in 2012
C5 organiseerde in die periode talrijke interne (op de FOD zelf) en externe contacten met andere directies en nationale en internationale instanties die mee bevoegd zijn voor migratie en asiel, zoals de DGB, DGD, DGE, de PV bij de EU, de PV bij de VN in Genève, beleidscellen, de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), Fedasil, de PV bij de OIM in Brussel, de speciale vertegenwoordiger van de SG/VN voor Migratie, DG/OIM, DG/UNHCR ... Geregeld trad de directie in bepaalde fora ook op als vertegenwoordiger van de FOD. Er had uitgebreid overleg plaats over onder meer asiel en migratie, illegale immigratie, beveiligde vluchten voor de repatriëring van illegale immigranten, mensenhandel, overnameovereenkomsten, politiek asiel, het Europese migratiebeleid, migratie en mobiliteit ... dat aanleiding gaf tot diverse akkoorden en afspraken.

2. DE DIENSTVERLENING

3. Crisisbeheer

Het crisiscentrum staat in voor de dagelijkse monitoring van de veiligheidstoestand wereldwijd. Hoewel niet elke situatie tot een voldragen crisis uitgroeit – gelukkig maar – mag niets aan het toeval overgelaten worden en dient elke potentiële crisissituatie met dezelfde voorbereiding gepaard te gaan.

Reisadviezen

Eén van de kerntaken van de dienst is het opvolgen van de reisadviezen. Momenteel worden niet minder dan 177 bestemmingen van advies voorzien.
Het publiek stelt deze vorm van dienstverlening zeer op prijs. Onze adviezen zijn voor reizigers een waardevolle informatiebron. Met ruim 740.000 bezoeken in 2012 blijft de rubriek 'Reisadviezen' één van de meest bezochte pagina's op onze website.

Daarnaast beantwoordt de dienst S1.1 talrijke telefonische en schriftelijke vragen aangaande reizen naar het buitenland.

Contingency planning

Noodplanning is tevens een cruciaal onderdeel in het ruim takenpakket van het crisiscentrum. Op basis van de praktijkervaringen van de voorbije jaren en met de medewerking van verschillende ambassades én de collega's van het ministerie van Defensie werden de bestaande richtlijnen en instructies voor crisisbeheer verder verfijnd en toegelicht tijdens de contactdagen voor diplomatieke medewerkers én militaire attachés alsook voor de nieuwe lichting consuls.

When nature calls ...

Ook in het "apocalyptische jaar 2012" kon het natuurgeweld niet achterwege blijven.

Zo werden wereldwijd verscheidene zware aardbevingen geregistreerd, zoals in Iran, Sumatra of nog in Japan, al dan niet vergezeld van het onvermijdelijke tsunami-alarm, die niet zelden de telefoons op het crisiscentrum vaker lieten overgaan. Een evacuatie of ontzetting van landgenoten was uiteindelijk niet nodig.

Ook het orkaanseizoen bleek alweer goed voor enkele records. In het bijzonder orkaan Sandy die eind oktober–begin november de VS teisterde en onder andere door New York trok, zorgde niet alleen voor zware waterschade en langdurige stroomonderbrekingen, maar stuurde ook de plannen van enkele tientallen Belgische reizigers in de war. Samen met de bevoegde diplomatieke post werd het nodige gedaan om de gestrande reizigers bij te staan tijdens dit onvoorzien 'verlengd' verblijf.

Hot spots

Bijzondere aandacht voor het Midden-Oosten, de Sahelregio en de regio van de Grote Meren:

Syrië
De dramatische situatie in Syrië leidde er eind maart 2012 toe dat de Belgische ambassade haar deuren sloot en alle consulaire dienstverlening sedertdien wordt behartigd door de Belgische ambassade in Amman. De exodus van Syrische vluchtelingen zorgde het voorbije jaar tot een ware humanitaire aanwas in de grensgebieden van de drie Syrische buurlanden (Turkije, Libanon en Jordanië). Hoewel het zeer moeilijk is landgenoten in Syrië – vaak met dubbele nationaliteit – te helpen, blijven we permanent in contact met de bevoegde ambassade in Jordanië en de ereconsulaten in Syrië.

Libanon
Beducht voor de mogelijke uitdeining van het Syrische conflict naar de buurlanden, blijft ook Libanon een voorname rol spelen in onze dagelijkse monitoring. Eind mei 2012 vond nog een DFACT-missie plaats naar Beiroet en Nicosia om de toestand van de regionale *contingency preparedness* te evalueren.

Palestijns-Israëlisch conflict
De Israëlische militaire operatie *Pillar of Defense* medio november 2012, waarbij gerichte doelwitten in Gaza werden bestookt, zorgde ook voor de nodige boost op het crisiscentrum. Los van de oproepen van afreizende landgenoten, werden ook de nodige voorbereidingen getroffen om efficiënt te communiceren met onze Belgische expatgemeenschap.

Egypte
Het einde van het Moebarak-tijdperk bracht nog geen echte interne vrede in het land terug, waardoor het crisiscentrum nog zeer regelmatig wordt bevraagd door ongeruste burgers en reizigers die naar de regio afreizen.

Mali
Qua crisisbeheer ging de aandacht in het voorjaar 2012 vooral uit naar Mali, waar verschillende islamitische rebellengroeperingen in het noorden van het land de macht grepen en het zuiden van het land een staatsgreep kende. Deze ontwikkelingen vonden plaats net op het moment dat er een gezamenlijke DFACT-missie plaatshad in Bamako, wat operationeel crisisbeheer wel een zeer praktische dimensie gaf. Tot op heden blijft de situatie in de hele Sahelregio zeer onrustig en blijft het crisiscentrum de situatie op de voet volgen.

Grote Meren
De opmars van rebellenbeweging M23 in het Oosten van de Democratische Republiek Congo plaatste de regio van de Grote Meren opnieuw bovenaan de agenda eind 2012. Met de hulp van de omliggende posten konden de Belgen die dit wensten vanuit Goma en omstreken uitwijken naar de buurlanden, Burundi en Rwanda. Hoewel de situatie momenteel is gekalmeerd, houdt het crisiscentrum de veiligheidssituatie ter plaatse nauwlettend in het oog.

Sportieve climax

2012 was ook het jaar van 2 grote sportevents: het Europees kampioenschap voetbal in Polen en Oekraïne en de Olympische Spelen in Londen. Aan beide evenementen gingen talrijke voorbereidende interne vergaderingen en Europees overleg met de andere crisiscentra vooraf om zo goed mogelijk te kunnen inspelen op mogelijke scenario's. Gelukkig heeft het sportieve karakter de bovenhand gehouden en bleven de crisisdraaiboeken ongeopend.

De ambassade in Londen beleefde een sportieve en drukke zomer tijdens de Olympische Spelen, © FOD BZ

Nationale rouw

De busramp in Sierre op 13 maart 2012, waarbij 28 kinderen en reisbegeleiders het leven lieten, dompelde het land in een diepe rouw. Vanaf de eerste uren na het tragische ongeval werkte het crisiscentrum onverdroten samen met de Belgische ambassade in Bern en het consulaat-generaal in Genève alsook met onder andere het CGCCR, het ministerie van Defensie en de FOD Volksgezondheid om de toevloed aan telefoons op te vangen en alle nodige schikkingen te treffen om de ouders en families van de dodelijke slachtoffers en de gewonden naar de plaats van het drama te begeleiden en nadien terug naar België te repatriëren. Ook op het hoofdbestuur in Brussel werd één minuut stilte gehouden ter nagedachtenis van de overledenen.

Op 27 oktober 2012 stierven 4 landgenoten (een vijfde bezweek later nog aan zijn verwondingen) bij een ander busongeval in de Jordaanse provincie Karak. Opnieuw werd het call center geopend en werd vlot samengewerkt met alle betrokken spelers, met name reisbijstandscentrale *Mondial Assistance* en touroperator Thomas Cook.

FACT

In 2012 werd een tweede selectie georganiseerd voor het *Foreign Affairs Crisis Team (FACT)*. De komende maanden zullen deze nieuwe leden een uitgebreide vorming krijgen om hen beter voor te bereiden op eventuele crisissituaties en evacuaties. Tijdens dit opleidingstraject zullen theoretische modules worden afgewisseld met praktische oefeningen. In het voorjaar van 2013 wordt het traject afgesloten met een 5-daagse vorming in Marche-en-Famenne.

Hoewel er in 2012 geen officiële FACT-zendingen plaatshadden, werden verschillende collega's (behorend tot FACT) voor specifieke vervangingsopdrachten uitgestuurd naar onder meer Beiroet en Caïro.

Actief in samenwerkingsverbanden

Op nationaal niveau werkt het crisiscentrum samen met de kustwacht voor het internationaal rampenplan. In 2012 werden twee situaties van nabij gevolgd; in juli was er het op drift geslagen containerschip MSC Flaminia, dat via bemiddeling door de bilaterale directie en de betrokken posten veilig naar Nederland werd gesleept.
In november zorgde het crisiscentrum – in ruggespraak met het Maritiem Informatiekruispunt, het crisiscentrum van de regering en de crisiscel van de FOD Volksgezondheid dan weer voor de contactname met de buitenlandse zendingen en landen ten gevolge van de scheepsramp met de

Baltic Ace, waarbij verschillende dodelijke slachtoffers en gewonden in België overgebracht werden.

Met Defensie wordt nauw samengewerkt voor het *Defense & Foreign Affairs Crisis Team (DFACT)*. Zo waren er DFACT-missies in Mali, Burkina Faso, Niger, Burundi, Libanon en Cyprus, alsook een bijzondere missie in Damascus.

Nog in samenwerking met Defensie vond er in april 2012 de tweejaarlijkse grootschalige evacuatieoefening plaats, *Active Trip* genoemd. Het betreft een enscenering met uitgebreide militaire middelen in burgergebied en vormt de ideale gelegenheid om de samenwerking en uitwisseling van expertise tussen Buitenlandse Zaken en Defensie te optimaliseren, met het oog op eventuele interventies in het buitenland.

Deelname FACT aan de grootschalige evacuatieoefening *Active Trip* 2012, april © FOD BZ

B-FAST in de weer

Binnen onze dienst vervult het permanente secretariaat van B-FAST een belangrijke opdracht. Als centraal orgaan van een interdepartementale overlegstructuur hecht het Secretariaat continu aandacht aan de verbetering van zijn eigen interne werking via SOP's en staat het permanent in contact met zijn Europese en internationale stakeholders (MIC, ECHO, UNDAC ...) om gezamenlijke interessepunten en synergieën te ontwikkelen.

Dit jaar doneerde B-FAST in januari via het Europese hulpmechanisme zandzakken aan het door overstromingen getroffen Bulgarije.
In maart vond er ook een missie van een gespecialiseerd medisch team plaats in Congo-Brazzaville, naar aanleiding van de explosies in een munitiedepot in het centrum van de stad.

'Vaderlanderkes', Belgische zandzakken tegen overstromingsgevaar na hevige sneeuwval in Bulgarije, februari 2012 © FOD BZ

Voorts werden er heel wat opleidingen in binnen- en buitenland gevolgd door de vrijwilligers. B-FAST werd ook gevraagd om als eindgebruiker mee te werken in een prestigieus onderzoeksproject van de Europese Commissie rond de ontwikkeling van onbemande voertuigen en vliegtuigen die helpen bij het opsporen van mensen onder puin.

2013 wordt een bijzonder jaar, want B-FAST viert dan zijn 10-jarig bestaan. Meer hierover leest u in de volgende editie.

4. Vredesopbouw

Initiatieven voor een vreedzamere wereld

Vredesopbouw is één van de aandachtspunten van het Belgische buitenlandse beleid. Dit vertaalt zich niet louter in diplomatieke inspanningen. Ons land financiert eveneens externe initiatieven inzake conflictpreventie, preventieve diplomatie, mensenrechten en vredesopbouw op langere termijn.

Wegens de budgettaire beperkingen in 2012 kende het aantal aanvragen voor financiering van vredesinitiatieven een gevoelige terugval van 205 in 2011 naar 115 in 2012. Van de 115 aanvragen werden uiteindelijk 47 goedgekeurd door de Ministerraad voor een totaalbedrag van € 13.727.508.

De gefinancierde initiatieven nemen dikwijls meerdere jaren in beslag. Gedurende die tijd worden de resultaten en de impact van nabij opgevolgd. Essentieel is dat er een daadwerkelijk verschil wordt gerealiseerd op het terrein.

Verdeling van de middelen
Het merendeel van de beschikbare middelen ging naar initiatieven in Afrika - meer bepaald in de regio van de Grote Meren (38%) - en naar Afghanistan en het Midden-Oosten (35%). De resterende middelen werden verdeeld over 19 initiatieven van algemene aard of in andere regio's (27%).

Twee praktijkvoorbeelden: opvolging van gefinancierde projecten in Noord-Oeganda en Burundi

Ook in 2012 werden een aantal opvolgingszendingen uitgevoerd waaronder naar Noord-Oeganda en Burundi. In Noord-Oeganda werd onder andere het door Vredesopbouw gefinancierde project van het *Centre for Children in Vulnerable Situations (CCVS)* bezocht. Dit ondersteuningscentrum heeft tot doel het psychosociale welzijn van door oorlog getroffen kinderen en jongeren te verbeteren.

Het CCVS heeft in de Oegandese stad Lira een project rond mentale begeleiding van oorlogsslachtoffers lopen © FOD BZ

In de 2 jaar sinds de oprichting van het centrum is een zeer gemotiveerde ploeg aangeworven die zich inzet om in de lokale gemeenschappen en scholen psychosociale problemen te detecteren, te behandelen en op te volgen. Het Centrum heeft zo tot nu toe een 500-tal mensen kunnen begeleiden in het centrum zelf maar het bereik is veel groter via zijn outreachactiviteiten. Positief is eveneens de participatieve aanpak waarbij gewerkt wordt via bestaande structuren. Ondanks het feit dat de burgeroorlog in de regio sinds 2006 is geëindigd, komt het project nog steeds tegemoet aan een reële nood. De vele trauma's als gevolg van de burgeroorlog hebben nog steeds gevolgen in het dagdagelijkse leven en een negatieve impact op de samenleving. CCVS werkt intussen aan de socioculturele en institutionele verankering van het centrum en streeft ernaar om op termijn te kunnen integreren in de Oegandese overheidstructuren inzake gezondheidszorg.

In Burundi werd het project *Peaceful homes, peaceful communities,* geleid door het *International Rescue Committee (IRC),* bezocht. Het IRC in Burundi houdt zich voornamelijk bezig met hulp aan vrouwen, jongeren en met de problematiek van goed bestuur. De organisatie is actief in de provincies Bujumbura Rurale, Muyinga, Ruyigi en Makamba. Het IRC was al de grootste ngo in de Democratische Republiek Congo (DRC) en is het nu ook geworden in Burundi. In 2011 heeft het IRC namelijk de activiteiten van het ICLA-programma van NRC (eveneens gefinancierd door deze dienst en ondertussen beëindigd) en de logistieke ondersteuning aan vluchtelingen van het UNHCR overgenomen. Hierdoor is de organisatie op korte tijd enorm gegroeid en is er een aanzienlijke toename in het personeelsbestand gekomen. IRC heeft nu zo'n 300 mensen in dienst in Burundi alleen al. In 2011 had het IRC een programmawaarde van $ 5,3 miljoen in Burundi.

Het IRC ontvangt van de dienst Vredesopbouw in 2010 een financiering van € 684.690 voor de uitvoering van dit project rond *Gender Based Violence (GBV).* Het is een project van 29 maanden dat loopt vanaf 1 mei 2010 tot 30 september 2012. De globale doelstelling van het project is bij te dragen tot duurzame vrede en stabiliteit in Burundi door de status en het welzijn van vrouwen en meisjes in de maatschappij en in de gezinnen te verbeteren. Het project wil in de provincies Makamba en Bujumbura Rurale alle slachtoffers van GBV toegang verlenen tot kwaliteitsvolle basisdienstverlening. Daarnaast wil dit project vrouwen en meisjes een betere toegang tot economische en sociale bestaansmiddelen geven en tot slot wil het IRC de strijd aangaan met vastgeroeste normen en percepties binnen de lokale gemeenschappen die er toe leiden dat meisjes en vrouwen in Burundi onderdrukt kunnen worden en al te vaak ongelijkwaardig behandeld worden.

3. HET BELEID

1. België in de wereld: bilaterale activiteiten

In april 2012 richtte de federale regering het Commissariaat-generaal voor de Herdenking van de Eerste Wereldoorlog op, waarvan het voorzitterschap werd verleend aan dhr. Paul Breyne, eregouverneur van West-Vlaanderen. Hij moet een federaal herdenkingsprogramma uitwerken, in samenwerking met de federale wetenschappelijke en culturele instellingen en met privépartners.
Met het internationale deel van het programma is de FOD belast, namelijk de directeur-generaal Mondialisering - aangesteld als adjunct-commissaris-generaal – en de adjunct-directeur-generaal Bilaterale Zaken. De eerste moet onder meer een internationale verklaring opstellen terwijl de tweede de diverse bilaterale herdenkingsinitiatieven aanstuurt. Wat dat betreft zijn er in 2012 herhaalde contacten geweest met onder meer Canada, Australië en Nieuw-Zeeland (de twee laatste landen naar aanleiding van het bezoek van prins Filip in november).

West-Europa, Centraal-Europa en Noord-Amerika

Door de jaren heen zijn onze economische en politieke relaties met de landen van het vroegere Oostblok, intussen EU-lidstaten sinds 2004 en 2007 (Polen, Roemenië, de Tsjechische Republiek, Slovakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije, Estland, Letland en Litouwen) almaar hechter geworden.

Parallel met die toenadering werd in juni 2012 in de directie-generaal Bilaterale Zaken de nieuwe directie West- en Centraal-Europa en Noord-Amerika opgericht. Die directie moet de bilaterale relaties opvolgen die België onderhoudt met Noord-Amerika (de Verenigde Staten en Canada), alle EU-lidstaten, de vier leden van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) (IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland) en vier 'microstaten' (Andorra, Monaco, San Marino en de Heilige Stoel) – 37 landen in totaal dus.

Zo hebben we een logische, efficiënte structuur uitgebouwd wat betreft de politieke werking, economische, sociale en culturele situatie van een groot aantal nabije landen.

Als politieke bezoeken van topniveau voorbereid door de directie vermelden we het officiële bezoek van de Poolse president Komorowski aan België (november), het werkbezoek van eerste minister Elio Di Rupo aan de Franse president François Hollande (november) en de bezoeken van vicepremier en minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders aan Italië (april), Oostenrijk (mei), Spanje (juli) en Zwitserland (september). Op 10 december nam eerste minister Elio Di Rupo deel aan de plechtigheid ter gelegenheid van de uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede aan de EU in Oslo.

Een twintigtal Europese staats- en regeringsleiders woonden de uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede bij, Oslo, 10 december © FOD BZ

Als markante bilaterale activiteiten van 2012 zijn voorts vermeldenswaard:

- De 3e Bilaterale Conferentie tussen België en Duitsland, die op 17 april in Brussel werd gehouden in aanwezigheid van minister Reynders, de Duitse ex-kanselier Schröder en minister van Werk De Coninck. Het thema was 'De Maatschappelijke Dialoog in Tijden van Crisis'. Vertegenwoordigers van vakbonds- en werkgeversorganisaties, academici en politieke gezagsdragers gingen na welke impact de huidige economische en financiële crisis heeft op de maatschappelijke dialoog. Deze gedachtewisseling over een essentieel thema voor onze landen maar ook voor heel Europa was mogelijk dankzij de medewerking van de Bertelsmann Stiftung en het Egmontinstituut, met de steun van de FOD Buitenlandse Zaken en de Duitse ambassade in Brussel.

De 3e editie Conferentie België-Duitsland, Egmontpaleis, 17 april © FOD BZ

- De 13e Belgisch-Britse Conferentie, die op 7 en 8 november plaatsvond, ook in het Egmontpaleis. Dit jaarlijks gebeuren stelde de vraag *Two Countries: how many Europes?*. Op de plenaire zittingen peilde men naar de gevolgen van de crisis in de eurozone voor de EU in zijn geheel, voor het buitenlands beleid van de Unie en de relatie met de burger. Extra aandacht ging uit naar de bilaterale dimensie en de respectieve visie, standpunten en beleidskeuzes. Naast de traditionele officiële instanties, die de organisatie van de conferentie financieren, konden de organisatoren ook rekenen op de steun van privésponsors, zoals BP, BNP-Paribas-Fortis, Hay Group, UCB, GSK en Eurostar.

De 13e Belgisch-Britse Conferentie, Egmontpaleis, 7-8 november © FOD BZ

Maar soms nemen bilaterale relaties de gedaante aan van menselijke drama's. Het busongeval van 13 maart in Sierre (Zwitserland), waarbij 28 mensen omkwamen van wie 22 kinderen uit Lommel en Heverlee, vergde het uiterste van de Zwitserse hulpverleners en autoriteiten en de niet-aflatende inzet ter plaatse van onze diplomatieke posten in Bern en Genève.

Onze relaties met de Verenigde Staten en Canada zijn traditiegetrouw hecht, intens en constructief; België staat in beide landen dan ook hoog aangeschreven. Dat blijkt met name uit geregelde bezoeken op topniveau, zoals dat van prins Filip (Bilderbergconferentie, Chantilly, VA), eerste minister Elio Di Rupo, vicepremier en minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders, minister van Defensie Pieter De Crem (NAVO-top, Chicago, IL), minister-president van de Franse Gemeenschap Rudy Demotte (Washington DC) en van het bezoek van de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton aan Brussel (april). Ook de heropening van een rechtstreekse luchtverbinding van SN Brussels Airlines tussen Brussel en New York in juni 2012 zou ons imago in de VS ten goede moeten komen.
Wat Canada betreft, vermelden we het bezoek van gouverneur-generaal David Johnston en minister Steven Blainey (oudstrijders).
Toch blijft er ruimte voor het identificeren en verder uitwerken van bepaalde projecten, belangen en specifieke doelstellingen. Dit blijkt uit de slotonderhandelingen over een veelomvattend handelsakkoord tussen de EU en Canada en uit de mogelijke start van onderhandelingen over een ambitieuze handels- en investeringsovereenkomst.

BLEU-Benelux en grensoverschrijdende samenwerking

België nam in 2012 het voorzitterschap waar van het Ministercomité van de Benelux. Onder dat voorzitterschap werd op 3 februari een plechtig evenement georganiseerd ter gelegenheid van de inwerkingtreding van het nieuwe Benelux-Verdrag. Andere aanvullende verdragen zijn heronderhandeld, zoals dat over het Benelux-parlement, de nieuwe budgettaire verdeelsleutel (ondertekend op 6 juni) en dat over het Benelux-Gerechtshof (ondertekend op 15 oktober).

Minister Reynders lichtte in zijn slotzitting de prioriteiten toe van het Belgische voorzitterschap van de Benelux, 3 februari, Brussel © FOD BZ

Voor het eerst werden, overeenkomstig het Benelux-Verdrag, de betrokken overheden op grote schaal geconsulteerd, met het oog op de opstelling van het meerjarenwerkprogramma 2013-2016 en het Jaarplan 2013. Het Belgische voorzitterschap nam ook initiatieven voor meer samenwerking op het vlak van de uitvoering van de Europese richtlijnen.

Tot slot pleegden de drie landen, zoals gewoonlijk, in Benelux-verband overleg in het kader van de Europese raden. Daarbij probeert België bij de EU in Benelux-verband geprivilegieerde politieke relaties uit te bouwen met geïnteresseerde landen, landen van vergelijkbare grootte of met bepaalde andere landen. In 2012 ging België een engagement aan met de Visegradgroep (gemeenschappelijke verklaring over Oekraïne), Duitsland, de groep Oostenrijk/Slovenië/Kroatië, de Baltische staten (ministeriële ontmoeting van 10 december) en de noordse staten (ontmoeting in de marge van de Algemene Vergadering van 26 september in New York).

Terwijl de grensoverschrijdende samenwerking met de regio Nord-Pas-de-Calais al erg intens is in het kader van de twee Europese groepen voor territoriale samenwerking, namelijk de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai en het GECT West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale, staat die minder ver wat betreft de regio Champagne-Ardenne. Om deze samenwerking te bevorderen organiseerde de ambassade van Frankrijk op 20 maart een seminarie over de organisatie van grensoverschrijdende samenwerking tussen Wallonië en de regio Champagne-Ardenne.

Op 9 juli ontving onze FOD een Nederlandse delegatie van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken voor een gedachtewisseling over grensoverschrijdende samenwerking (GROS) en om een gezamenlijke lijst op te stellen van grensoverschrijdende problemen (knelpuntenlijst).

Oost- en Zuidoost-Europa en Centraal-Azië

De dienst B1.2 onderging een belangrijke interne hervorming in 2012: de Oost-Europese EU-lidstaten werden overgeheveld naar de dienst B1.1 en de jurisdictie van de dienst werd uitgebreid met de belangrijke regio van de Balkanlanden en Turkije. Dossiervoorbereidingen, het beantwoorden van parlementaire vragen, communicatie met externe diensten ... behoren alle tot het instrumentarium van de beleidsbepaling die ook in 2012 de hoofdtaak blijft van de dienst.

Een overzicht van de belangrijkste activiteiten per regio:

Russische Federatie
We stippen aan dat het rechtsgebied van de ambassade in Moskou werd uitgebreid met Armenië en Oezbekistan.

In 2012 konden geen contacten op hoog niveau plaatsvinden. Een geplande ontmoeting tussen minister Reynders en zijn Russische collega Lavrov in New York kon in laatste instantie niet doorgaan. Alleen de heer Iounouss-Bek Evkourov, de chef van de Russische deelrepubliek Ingousjië, bracht een bezoek aan België. Hij werd vergezeld van een delegatie van een 100-tal personen, voornamelijk artiesten die meekwamen voor culturele activiteiten in Antwerpen. Het Bilateraal Actieplan 2012-2016 werd verder voorbereid binnen België en werd aan de ambassade van de Russische Federatie overhandigd. Als die er akkoord mee gaat, zou dit laatste ontwerp tijdens het bezoek van minister Reynders aan Moskou eind januari 2013 misschien kunnen ondertekend worden.
Enkele gebeurtenissen van intern politieke aard in Rusland, zoals het proces tegen Pussy Riot en de wetgeving over homoseksualiteit, noopten minister Reynders en de EU tot specifieke verklaringen.
Op bilateraal vlak stelde zich een specifiek probleem inzake de visumplicht voor Europese vliegtuigbemanningen, wat een weerslag had op diverse vluchten vanuit België. De dienst B1.2, samen met B3.4 (Internationaal Transport), probeerde oplossingen te zoeken met de Russische autoriteiten, maar een doorbraak in 2012 bleef uit. Aparte bilaterale onderhandelingen in 2013 worden evenwel in het vooruitzicht gesteld en voorbereid.
Aangezien in maart 2013 de diplomatieke relaties tussen België en de Russische Federatie 160 jaar bestaan, worden enkele culturele evenementen gepland, in samenwerking met B3, de ambassade in Moskou en andere partners.

Oekraïne
De relaties met Oekraïne in 2012 stonden in het teken van de Gemengde Economische Commissie en de parlementsverkiezingen in oktober.
De Economische Commissie vond plaats op 31 mei 2012 en werd gezamenlijk voorgezeten door het diensthoofd van B1.2 en de Oekraïense viceminister van Economie Bandurov. Deze Commissie werd een geslaagde zitting. Oekraïne dringt er om politieke redenen sterk op aan om ook de bilaterale *roadmap* te ondertekenen op het hoogst mogelijke niveau - reeds geparafeerd door België en Oekraïne - maar precies omwille van de gevoelige politieke toestand in het land was dit voor België niet mogelijk.
Op 28 oktober vonden in Oekraïne parlementsverkiezingen plaats. De OVSE stuurde hiervoor, op vraag van de Oekraïense autoriteiten, de grootste waarnemingsmissie ooit, waaronder 7 Belgen. Een medewerker van B1.2 vatte post in de regio rond Kharkiv in het noordoosten.
Bij deze gelegenheid riep minister Reynders in oktober nog samen met zijn collega's van de Benelux en de Visegradlanden de Oekraïense overheid op om de verkiezingen in overeenstemming met de OVSE-standaarden te laten plaatsvinden.

Wit-Rusland
De Wit-Russische parlementsverkiezingen van september werden door de Europese Unie niet als vrij en eerlijk erkend. Het sanctieregime van de EU blijft van toepassing.
Het Belgische beleid en de aandacht van de dienst B1.2 inzake Wit-Rusland concentreren zich op contacten met en steun aan de civiele maatschappij. De dienst voerde een studie uit naar de werking van de civiele maatschappij in Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland om na te denken over vormen van samenwerking met de organisaties van de civiele maatschappij. B1.2 ontving tevens vertegenwoordigers van de Wit-Russische oppositie op bezoek in België.

Moldavië
Op 27 juni ontving minister Reynders zijn Moldavische ambtgenoot Iurie Leanca, die de wens uitsprak de bilaterale engagementen te versterken, vooral op het vlak van handel en investeringen en wat de uitvoering van het politieactieplan betreft.
Een medewerker van B1.2 nam op 10 december deel aan een conferentie over *Eastern Promises*, waar de perspectieven voor het bevroren conflict Transnistrië uitvoerig besproken werden.

Centraal-Azië
In 2012 liepen de economische relaties tussen België en de landen van Centraal-Azië gewoon door. Het Belgische beleid past in het kader uitgetekend door de Europese Strategie voor Centraal-Azië, die op 27 juni een tweede maal werd herzien.

Het Belgische diplomatieke netwerk werd gereorganiseerd. De ambassade in Moskou werd bevoegd voor Oezbekistan en Armenië terwijl die in Bakou Turkmenistan onder haar hoede kreeg (en Georgië).

Minister Reynders had op 3 mei in Douchanbé een onderhoud met president Rahmon van Tadzjikistan en een uitnodiging van dat land om samen de drugstrafiek te bestrijden, wordt in overweging genomen.

De directeur van B1.2 hield politiek overleg met Oezbekistan op 26 en 27 september. Voorts stelde AWEX op een seminarie in april de Waalse deskundigheid en technologieën voor op het vlak van afvalbeheer, water en bodemvervuiling. Tot slot werd op 5 december dhr. Minderhoud aangesteld als ereconsul van België in Oezbekistan.

De relaties met Kazachstan stonden in het teken van de kandidatuur van Astana en Luik voor de Wereldexpo 2017. Astana haalde het ruimschoots van Luik. België wacht op overtuigende resultaten na de economische missie van prins Filip in oktober 2010 naar Kazachstan.

Westelijke Balkan
België blijft actief de inspanningen van de internationale gemeenschap steunen voor de stabilisering en de Europese en Atlantische integratie van de Westelijke Balkanlanden.

In 2012 ontmoette minister Reynders de Servische eerste minister Ivica Dačić in Brussel alsook zijn meeste ambtgenoten uit de Westelijke Balkan. Die ontmoetingen bestendigden onze bilaterale relaties en leidden tot een gedachtewisseling over de regio.

In Kosovo steunt België de civiele EULEX-zending van de Europese Unie met een dertigtal politiemensen, magistraten en experten en B1.2 evalueert EULEX geregeld. In het kader van zijn inzet voor een goed verloop van het onderzoek naar een organentrafiek in Kosovo laat België in Brussel een speciale EULEX-taskforce toe.
B1.2 nam deel aan de slotontmoeting van de *International Steering Group* in Wenen en aan de protocollaire zitting in Pristina. De dienst stemde in met de stopzetting van het internationale toezicht op Kosovo, nu dat land globaal genomen het algemeen voorstel tot regeling van het statuut van Kosovo heeft uitgevoerd.

B1.2 ziet scherp toe op de uitvoering van de acties, samen met de autoriteiten van Servië, Kosovo, Macedonië, Bosnië en Albanië, om de toevloed van asielzoekers uit die landen in te dijken.

Turkije
In 2012 kwamen de bilaterale relaties met Turkije echt tot bloei, met als hoogtepunt de economische en handelsmissie van prins Filip in oktober. In de marge van die zending had minister Reynders talrijke politieke ontmoetingen, waarop hij herhaalde dat België het Europese integratieproces van Turkije bleef steunen, maar tegelijk aandrong op een strenge naleving van de opgelegde criteria, in het bijzonder de criteria van Kopenhagen.

Economische missie naar Turkije onder leiding van prins Filip, 15-19 oktober © FOD BZ

Een trilaterale tussen België en Turkije over politie, justitie en consulaire zaken werd op administratief niveau voorbereid en geeft aanleiding tot een ministeriële ontmoeting begin 2013.

Turkije is een belangrijke partner in het Midden-Oosten, in de Westelijke Balkan, de Zuidelijke Kaukasus enz. Het heeft in die dossiers heel wat expertise, die het met België en de Europese Unie deelt in het kader van de periodieke politieke dialoog waar B1.2 geregeld bij wordt betrokken.

Zuidelijke Kaukasus
België blijft goede relaties onderhouden met Armenië, Azerbeidzjan en Georgië en aandacht hebben voor de politieke en economische ontwikkelingen in de regio. Trouwens, het heeft in 2012 waarnemers gestuurd in het kader van de OVSE-ODIHR-waarnemersmissie naar aanleiding van de parlementsverkiezingen in Armenië en Georgië. Het toenaderingsproces tussen de drie landen en de Europese Unie in het kader van het Europese nabuurschapsbeleid liep op diverse terreinen gewoon door. De dienst onderhield ook relaties en contacten met Belgische parlementsleden over de regio tijdens informatiesessies georganiseerd door het parlement. Voorts heeft hij een studie gemaakt van het strategisch belangrijke energiepotentieel in de regio.

De drie landen vragen meer samenwerking en diverse ontmoetingen tonen aan dat onze bilaterale banden continu worden versterkt, zoals die van minister Reynders met zijn Azerbeidzjaanse ambtgenoot E. Mammadyarov (10 februari), zijn Armeense ambtgenoot E. Nalbandian (23 juli) en zijn Georgische ambtgenoten G. Vashadze (20 april) en M. Phandzhikidze (4 december). Ook de voorzitter van het directiecomité ontmoette zijn Azerbeidzjaanse ambtgenoot.
Vooral Azerbeidzjan probeert zijn samenwerkings-domeinen met België te diversifiëren. Het consortium Healthcare onderhoudt er geprivilegieerde contacten en staat in direct contact met de dienst B1.2.

Midden-Oosten en Noord-Afrika

Het Syrische conflict en de recente initiatieven in het Israëlisch-Arabische conflict waren de meest opvallende gebeurtenissen in de MENA-regio. Overigens evolueren, twee jaar na de Jasmijnrevolutie, de 'landen van de Arabische Lente' sterk verschillend, gaande van relatieve stabiliteit (Marokko, Algerije, Jordanië) tot een conflictsituatie (Syrië) over een relatief moeilijke overgang die een terugval laat vrezen (Egypte, Libië, Jemen, Tunesië). Voor de economische diplomatie zijn de Golfstaten van toenemend belang. Nieuwe thema's, zoals financiering door islamitische landen, maken hun opwachting.

Het Israëlisch-Arabische conflict: loopt de tweestatenoplossing gevaar?
In het eerste semester van 2012 zat het vredesproces in het Midden-Oosten nog in het slop. Er kwam schot in de zaak toen president Abbas op de Algemene Vergadering van de VN aankondigde dat hij het statuut van niet-lidstaat van de VN voor Palestina zou aanvragen. Ondanks internationale druk was het voor de president, die door de financiële, economische, politieke en sociale crisis begon te sputteren, geen optie zijn voornemen andermaal uit te stellen, na afloop van de Amerikaanse verkiezingen.
De Gazaoorlog en de *Pillar of Defence* maakten alles nog ingewikkelder. Hamas zag zijn kans schoon zijn positie ten opzichte van een verzwakte Palestijnse Autoriteit nog te verstevigen. Voor Israël had de verkiezingsdeadline (vervroegd naar januari 2013) duidelijk van doen met zijn gespierde, maar toch enigszins ingehouden, optreden dat, na een week van oorlog, ten slotte uitliep op een staakt-het-vuren in drie etappes, bereikt met de goedkeuring van de Egyptische president.
Enkele dagen later werd er gestemd over de Palestijnse aanvraag om erkend te worden als niet-lidstaat van de Verenigde Naties: 138 ja-stemmen, 41 onthoudingen en 9 keer 'nee'. De Europese Unie, die achter de tweestatenoplossing blijft staan, heeft echter verdeeld gestemd (14 keer 'ja', waaronder België, 12 onthoudingen en één 'nee'.). De Israëlische reactie bleef niet uit: de aankondiging van een ongeziene stijging van het aantal kolonies en sector E1 die gewoon doorgaat, een rechtstreekse bedreiging voor de tweelandenoplossing.
Een missie van minister Reynders die gepland was met name in Palestina en Israël is uitgesteld tot het voorjaar van 2013.

Syrië: een land in staat van burgeroorlog
Het aanhoudende geweld in Syrië heeft het land in een staat van burgeroorlog gebracht, met naar schatting een dodentol tussen de 35.000 en 45.000 en meer dan 500.000 vluchtelingen in de buurlanden. Verschillende oppositiegroepen hebben zich verenigd in een Syrische Oppositie Coalitie, die door België erkend is als legitieme vertegenwoordiger van de Syrische bevolking tijdens de transitieperiode naar een democratisch en vrij Syrië. Lakhdar Brahimi heeft het mandaat van Kofi Annan als speciaal gezant van de VN en de Arabische Liga voor Syrië overgenomen en blijft streven naar een politieke oplossing. Uit bezorgdheid voor de humanitaire situatie wil minister Reynders een voorstel tot verklaring lanceren om de partijen in het conflict op te roepen het internationaal humanitair recht te respecteren. België stelt tevens voor om één van de volgende bijeenkomsten van de *Group of Friends of the Syrian People*, een internationale groep landen en organisaties die samenkomen om een oplossing voor de Syrische crisis te bewerkstelligen, in Brussel te houden. De dienst B1.3 heeft aan alle vergaderingen van de *Group of Friends* actief deelgenomen.

Libanon: een levensgevaarlijk jaar
Gezien de gebeurtenissen in Syrië en hun politieke, economische en humanitaire impact op Libanon, kan 2012 als een levensgevaarlijk jaar worden beschouwd. Toch moeten we vaststellen dat de vrede gehandhaafd bleef dankzij de grote inspanningen van de Libanese overheid en het volk. De pogingen om het land te destabiliseren konden zonder al te ernstige incidenten worden verijdeld, afgezien van de bloedige aanslag op het hoofd van de veiligheidsdiensten, Wissam Al Hassan in oktober. Deze moordaanslag, waar Syrië wellicht de hand in heeft, bracht nieuwe spanningen teweeg tussen pro-Syrische (die 'van 8 maart') en anti-Syrische groeperingen (die 'van 14 maart'), bedoeld om de eerste minister ten val te brengen. De druk van de internationale gemeenschap handhaafde echter de stabiliteit van de Libanese instellingen.
Toch blijft de situatie gekenmerkt door diepe regionale tegenstellingen, met sterke haarden van moordaanslagen in het noorden en langs de oostelijke grens, terwijl het elders rustig is.

Egypte: gevaar voor het democratiseringsproces
Het democratiseringsproces in Egypte heeft na de parlements- en presidentsverkiezingen in 2012 president Morsi aan de macht gebracht. De politieke problemen in het land zijn toegenomen door de dichotomie tussen de Moslimbroeders, waartoe president Morsi behoort, en het liberale, seculiere en christelijke kamp. Er moeten momenteel nog verschillende etappes, zoals de goedkeuring van de grondwet en nieuwe parlementsverkiezingen, afgelegd worden. De Egyptische economie heeft dringend nood aan versterking, waarvoor men zich gericht heeft naar het IMF voor een steunpakket. De EU voorziet in het kader van de *EU-Egypt Taskforce* € 4 miljard voor de periode 2012-2013 om de Egyptische economie een extra impuls te geven.

Libië: een moeilijke overgang
Op basis van de Grondwetsverklaring van augustus 2011 en het specifieke routeplan zet Libië zijn moeilijke democratiseringsproces voort, tegen een achtergrond van geweld en incidenten tussen milities. Bovendien blijft het risico op een radicalisering van de islam bestaan door toedoen van externe actoren. Prioritair voor de nieuwe regering van eerste minister Ali Zeidan is meer veiligheid te bewerkstellingen.

Tegelijk een rechtstaat op te richten en het economisch herstel te lanceren. Nu de EU officiële Libische gesprekspartners heeft, staat samenwerken met Tripoli weer op de agenda, met name op het vlak van veiligheid (ontwapening, toezicht op conventionele wapens, project van GVDB-missie voor een geïntegreerd grensbeheer).
België heeft mee helpen zoeken naar een oplossing voor het Libische conflict (deelname aan de Contactgroep voor Libië, steun aan de NAVO-missie *Operation Unified Protector*) en blijft bereid om de overgang op diverse niveaus te ondersteunen, in samenwerking met de andere internationale partners (deelname aan het MANDAPS-project en het Healthcareproject op medisch vlak).

Tunesië op een keerpunt
Tunesië, de pionier van de Arabische Lente, gaat momenteel door een fase van instabiliteit, een mogelijke bedreiging voor de democratische overgang en de naleving van het afgesproken routeplan (nieuwe grondwet, parlements- en presidentsverkiezingen in 2013). Onder meer de positie van religie in het land, het statuut van de vrouw en het respect voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden (zoals de vrijheid van media) staan op het spel. De economische en sociale toestand, die aan de basis ligt van de revolutie, is er niet op verbeterd. Voorts wordt ook het politieke landschap hertekend, waar de oppositie probeert het samen op te nemen tegen de islamitische partij Ennahada, die de regerende coalitie domineert.
Gelukkig kan Tunesië blijven rekenen op de steun van de EU (sluiten van een nieuw actieplan in het kader van het Europese Nabuurschapsbeleid, de taskforce EU-Tunesië, financiële bijstand EU, BEI en BERD).
Minister Reynders ging in februari 2012 op zending naar Tunesië en eerste minister Di Rupo ontving zijn Tunesische ambtgenoot Hamadi Jebali in oktober 2012 in Brussel.

Algerije, steeds meer gegeerd als economische partner en een politiek aanspreekpunt in het kader van de Sahelcrisis
Het gewoel van de Arabische Lente laat Algerije grotendeels ongemoeid en zo blijft het land politiek en economisch stabiel. Uitzonderlijk voor de regio is dat het niet wordt geleid door een islamitische regering. Met zijn grote koolwaterstofvoorraden en comfortabele financiële situatie is Algerije een erg interessante markt voor talrijke landen (landen in crisis in Zuid-Europa, buurlanden, Qatar). Het zakenklimaat kan echter beter (51/49-regel inzake buitenlandse investeringen, terugstroom van de dividenden).
Minister Reynders bracht in juli 2012 een bezoek aan Algiers en zou er in februari 2013 opnieuw naartoe moeten.

De internationale politiek gaat voortaan te rade bij Algerije voor zijn deskundigheid in de Sahelcrisis (rol van spilstaat waarvan de confligerende partijen de autoriteit erkennen). Algiers staat een politieke oplossing voor en ontraadt elk militair ingrijpen.

Marokko, traditioneel een stabiele partner
Marokko beleeft de Arabische Lente relatief sereen. Rabat had zich immers 'proactief' opgesteld en al een tijdje geleden een hervormingsproces op gang gebracht, dat heeft geleid tot een belangrijke herziening van de grondwet, die op 1 juli 2011 bij referendum werd aangenomen.
Voor België en zijn gefedereerde entiteiten blijft Marokko een bevoorrechte partner waarmee in zo goed als elk domein wordt samengewerkt. Er hadden talrijke ministeriële bezoeken plaats in 2012, zoals dat van minister Reynders in april en dat van Vlaams minister-president Peeters in december.

De Samenwerkingsraad met de Golf (GCC), een nieuwe uitdaging voor de EU
De GCC, die de zes Arabische en mohammedaanse (soennitische) petroleummonarchieën in de Golf groepeert, wordt voortaan gedomineerd door de rivaliteit tussen het regionale zwaargewicht Saudi-Arabië en het kleine, maar welvarende Qatar, dat dankzij zijn inkomsten uit gas, sterk investeert in het buitenland met economische maar ook religieuze (islamisering) bedoelingen. Bepaalde GCC-leden spelen trouwens een sleutelrol bij de islamfinanciering (Saudi-Arabië, VAE, Qatar). De GCC gaat trouwens actief op zoek naar oplossingen voor de regionale crises, Jemen op kop.
Gezien het groeiend economisch en commercieel belang van de GCC-leden tracht de EU een stategisch partnerschap ermee af te sluiten. De onderhandelingen over het Vrijhandelsakkoord blijven echter botsen op de kwestie van de exportrechten. Trouwens, bepaalde GCC-leden koppelen een diepgaander politieke dialoog met de EU aan het bereiken van dat akkoord. Voor België is samenwerken met de GCC echt wel belangrijk (gascontract met Qatar, invoer van aardolie uit Saudi-Arabië, sleutelrol van de Golfmonarchieën in de Belgische havens). Van 14 tot 20 november ging minister Reynders op zending naar meerdere Golfstaten (Saudi-Arabië, Koeweit, Oman, Qatar).

Iran, onverzettelijk in het nucleaire dossier en internationaal steeds meer geïsoleerd
Ondanks de ingrijpende economische en sociale impact van de EU- en de VS-sancties blijft Teheran bij zijn standpunt in het nucleaire dossier en komt het zijn internationale afspraken nog steeds niet na (resoluties van de Veiligheidsraad en de Internationale Organisatie voor Atoomenergie, IAEA). Voor Teheran blijft het overleven van het regime prioriteit nr. 1, vooral met het oog op de presidentsverkiezingen van juni 2013. Ondanks de – niet-overtuigende – initiatieven van Teheran om zich in de regio als leider op te werpen (Top van de niet-gebonden landen in augustus 2012, samenkomsten van de 'Syrische oppositie' in Teheran), is een groeiend internationaal isolement van Iran merkbaar. Zoals zijn EU-partners houdt België vast aan het tweesporenbeleid (sancties én dialoog), ondanks de duidelijke impact van die sancties op zijn handelsbetrekkingen met Teheran. Voorts betreurt België de talrijke schendingen van de mensenrechten in Iran en maakt het daar ernstig werk van.

Irak op een kruispunt van wegen
Irak beschikt over een groot economisch potentieel (bv. petroleumproductie) en biedt heel wat zakelijke kansen. Maar het broze proces van nationale verzoening, de onveiligheid en het slechte bestuur van de huidige regering zijn ernstige obstakels. Alleen de autonome Koerdische regio lijkt aan die problemen te ontsnappen. Na de terugtrekking van de VS-troepen eind 2011 ontstond een nieuwe strategische ruimte in de regio gebaseerd op de – wisselende – relaties tussen Irak, Turkije en Iran. Bagdad wil zijn betrekkingen met het buitenland echter uitbouwen, onder meer met de EU (in mei 2011 werd een partnerschaps- en samenwerkingsakkoord gesloten), Rusland en China. Als Irak erin slaagt zijn binnenlandse problemen op te lossen, zou het een sleutelpartner kunnen worden in het Midden-Oosten en internationaal een belangrijke rol spelen (cfr. de ontvangst van de Top van de Arabische Liga in maart 2012 in Bagdad). Vertegenwoordigers van de Iraakse centrale regering en Koerdische vertegenwoordigers trachtten België er herhaaldelijk toe te bewegen zijn investeringen en handelsbetrekkingen met Irak te intensifiëren. In mei 2012 kwam minister Reynders overeen met zijn Iraakse ambtgenoot om een MOU *(Memorandum of Understanding)* te sluiten over een periodieke politieke dialoog onder *senior officials*. Het probleem van de sluiting van het kamp New Irak (ex-Ashraf) blijft België echter zorgen baren en in 2012 kreeg het vijf van de kampbewoners op bezoek.

Jemen, voorzichtig optimisme
Na het vertrek van president Saleh zet Jemen zijn langzame politieke transitie voort onder president Mansour Hadi, die aangespoord wordt door de Verenigde Staten en de petroleummonarchieën om de Al Qaida-aanhangers te verdrijven. De 'nationale dialoog', waarop de talrijke economische en sociale problemen die het land kent zouden moeten worden aangepakt, laat op zich wachten. België zet Jemen op de agenda, met name tijdens de debatten met de GCC-lidstaten.

Tweede bezoek van minister Reynders aan de DR Congo, 19-24 augustus © FOD BZ

Afrika

Speciale gezant voor de Grote Meren
De toestand in de Grote Meren is door de oproer van M23 in 2012 aanzienlijk verslechterd. Dus ging de aandacht van de speciale gezant voor de Grote Meren meer bepaald uit naar de gevolgen van deze rebellie voor de regionale stabiliteit en die in de DRC zelf. De gezant hield nauw contact met de belangrijkste partners over deze crisis. Tijdens zijn reizen naar de regio wilde hij zo veel mogelijk informatie verzamelen, de Belgische standpunten overbrengen en wegen op de diverse gesprekspartners betrokken bij de Belgische evaluaties van deze crisis met zware humanitaire gevolgen. Voorts hield men de naleving (of niet-naleving) van de mensenrechten, de illegale ontginning van natuurlijke rijkdommen (in het kader van de Internationale Conferentie over het Grote Merengebied (ICGLR) en de OESO), de LRA-kwestie (*Lord's Resistance Army*), de evolutie van de veiligheidssituatie en de grensoverschrijdende impact ervan, zowel bilateraal als multilateraal, goed in het oog.

Democratische Republiek Congo
Minister Reynders ging een eerste keer naar de DRC eind maart 2012. Het verkiezingsproces stond toen centraal. De dialoog met België en zijn internationale partners zette de Congolese overheid ertoe aan de CENI (Nationale Onafhankelijke Verkiezingscommissie) grondig te hervormen, voor meer transparantie en betrokkenheid van de oppositie en de burgers.
Sinds het begin van de opstand van M23 in Kivu in april 2012 krijgt dit conflict in het oosten van het land onze grootste aandacht. België heeft er alles aan gedaan om dit dossier op de agenda van de internationale gemeenschap te houden, met name op Europees niveau en een oplossing voor de crisis te helpen zoeken. Het ondersteunt ook het optreden van de VN in dit dossier, staat achter de aanstelling van een speciaal gezant van de secretaris-generaal, die ook de diepere oorzaken van het conflict zou moeten aanpakken en roept op tot een algemene denkoefening over een betere inzet van de MONUSCO. In dat verband is minister Reynders eind augustus opnieuw naar de DRC geweest en bracht hij niet alleen een bezoek aan Kinshasa maar ook aan Lubumbashi en de hoofdsteden van Noord- en Zuid-Kivu, Goma en Bukavu. België is blijven hameren op het belang van een hervorming van de veiligheidssector en gaat trouwens een 3e bataljon voor snelle interventie van de FARDC (Strijdkrachten DRC) opleiden.
Op economisch vlak werkt België aan de oprichting van een bilaterale economische commissie die het zakenklimaat in de DRC moet verbeteren en stabielere voorwaarden moet creëren voor Belgische investeerders en de positie van de DRC in de Franstalige OHADA-ruimte, waartoe ze in juli 2012 is toegetreden, moet verankeren. België en de DRC hebben ook een overeenkomst inzake dubbele belasting ondertekend, die van kracht werd op 1 januari 2012.

Qua mensenrechten steunde België de inspanningen van de DRC voor een betere wetgeving en vraagt dat ze volop werk maakt van de strijd tegen straffeloosheid.
Tot slot moeten we aanstippen dat minister Reynders in oktober nog een derde keer naar de DRC is geweest om er België te vertegenwoordigen op de top van de Franstalige landen.

Burundi
Ook in 2012 had België aandacht voor de etappes in de vredesopbouw en ondersteunde het de versterking van een multipartijendemocratie. De evolutie van de mensenrechtensituatie en in het bijzonder het einde van de politiek getinte moorden, goed bestuur en het opzetten van mechanismen voor een overgangsjustitie werden eveneens nauw in de gaten gehouden.
De viering van de 50e verjaardag van de onafhankelijkheid van Burundi begin juli in Bujumbura had plaats in aanwezigheid van prins Filip en prinses Mathilde, alsook van ministers Reynders en Magnette. Ons land ontving daarbij in de loop van 2012 talrijke Burundese prominenten. België blijft de belangrijkste geldschieter van Burundi en pleit er in internationale fora voor dat andere geldschieters zich niet van het land zouden afkeren. Nog in 2012 ontving Burundi een Belgische handelsmissie, die de ambassade extra luister bijzette met een Belgische week.

Rwanda
Onze bilaterale contacten werden in de loop van 2012 sterk beïnvloed door de crisis in het nabije Kivu. In augustus reisde minister Reynders naar Rwanda, waar hij president Kagame en zijn ambtgenoot Louise Mushikiwabo ontmoette. De Belgische boodschap drukte Rwanda op het hart geen steun te verlenen aan de rebellen maar om samen met zijn partners van de CIRGL naar een oplossing te zoeken.
De talloze banden tussen onze landen omvatten een aantal consulaire en politico-administratieve kwesties, die tijdens regelmatig diplomatiek overleg aan bod kwamen.

Oeganda
België volgt de politieke en mensenrechtensituatie in Oeganda op de voet. Naast de Belgische steun aan de EU-opleidingsmissie van de Somalische veiligheidsmacht in Oeganda, is ons land ook actief in de opleiding van Oegandese soldaten die deel uitmaken van AMISOM *(African Union Mission in Somalia)*. Minister van Landsverdediging De Crem bracht in februari een bezoek aan Oeganda.

Centraal-Afrikaanse Republiek
Tot in juni 2012 nam België het voorzitterschap waar van de Specifieke Configuratie van de Commissie voor Vredesopbouw (PBC) bevoegd voor de Centraal-Afrikaanse Republiek (VN). De PCB bewerkstelligde een vlottere coördinatie onder internationale partners en hielp mee fondsen zoeken voor de activiteiten die behoren tot de drie prioritaire thema's: de hervorming van de veiligheidssector, goed bestuur en de rehabilitatie van de gemeenschappen die getroffen zijn door conflicten.

Soedan/Zuid-Soedan
Sinds de onafhankelijkheid van Zuid–Soedan (9 juli 2011) en de korte heropleving van het gewapend conflict in het voorjaar van 2012, staat de normalisering van de betrekkingen tussen Zuid-Soedan en Soedan hoog op de internationale agenda. De uitvoering van de negen deelakkoorden, gesloten eind september 2012, laat echter op zich wachten, net als een volledig akkoord over de grensafbakening. België ondersteunt, voornamelijk langs de EU, de bemiddelingsinspanningen van de Afrikaanse Unie (AU). Tijdens zijn onderhoud op 21 maart met zijn Zuid-Soedanese homoloog Nhial Deng wees minister Reynders op de noodzaak om te komen tot vreedzame co-existentie tussen beide landen.

Somalië
Door de toenemende piraterij voor de kusten van Somalië zette de EU eind 2008 de operatie Eunavfor Atalanta op het getouw. Ons land neemt aan die operatie deel sinds 2010 met het fregat Louise-Marie. In 2012 was België ter plaatse van november tot december en is voornemens daar nog tot in februari 2013 te blijven. Van juni tot december 2012 nam België ook deel aan operatie EUTM Somalia (militaire opleiding in Oeganda) alsook aan operatie EUCAP Nestor gestationeerd in Djibouti (versterking van de regionale lokale slagkracht).
Wat de politieke en veiligheidssituatie in Somalië betreft, heeft België via de EU de militaire actie AMISOM financieel ondersteund en tegelijk vurig gepleit voor de pacificatie van het land. In dat verband was de verkiezing van de nieuwe president, Hassan Sheikh Mohamud, in september 2012 welgekomen.

Westelijk Afrika
Na de staatsgreep tegen het bewind van president Touré in maart 2012 verging het Mali almaar slechter en kwam het in het brandpunt van de belangstelling. Afrika alleen kan de veiligheid en stabiliteit in de regio niet garanderen; hier is een rol weggelegd voor de internationale gemeenschap. Zo namen ministers Reynders en Magnette deel aan de topvergadering over de Sahel in het kader van de Algemene Vergadering van de VN in september 2012. België houdt de ontwikkelingen in de regio, waar twee concentratielanden van zijn bilaterale ontwikkelingssamenwerking gevestigd zijn, namelijk Niger en Mali, nauwlettend in het oog, onder meer in het kader van de EU en de goedkeuring van zijn stategie gericht op de ontwikkeling en veiligheid in de regio. Tegelijk volgt België het ontstaan van nieuwe problemen op de voet, zoals het oprukkend terrorisme in het noorden van Nigeria.
Wat de verkiezingsprocessen in Westelijk Afrika betreft, bleek de verkiezing van de Senegalese president, die van start ging in een politiek gespannen sfeer, uiteindelijk democratisch een groot succes. Ook de verkiezingen in Ghana en Sierra Leone kregen internationaal alle lof.
De uitstekende bilaterale betrekkingen met Benin, partnerland van de Belgische

ontwikkelingssamenwerking, kregen bijzondere aandacht in het licht van het Beninese voorzitterschap van de Afrikaanse Unie in 2012, getuige de wederzijdse ontmoetingen op hoog niveau.
België schenkt ook aandacht aan het economische potentieel van die subregio. Neem nu de twee handelsmissies naar Ivoorkust (februari en oktober 2012), waarvan de laatste meer dan 35 bedrijven samenbracht.

Zuidelijk Afrika
De versterkte samenwerking met Zuid-Afrika werd in 2012 voortgezet op de diverse domeinen van de bilaterale relaties. Dit mocht blijken tijdens het bezoek van minister Reynders aan Zuid-Afrika begin juli, waarbij ontmoetingen plaatshadden met de politieke en economische actoren van het land. Daarnaast blijft de gemeenschappelijke aandacht voor de situatie in de Regio van de Grote Meren een voornaam gespreksonderwerp. In de marge van de EU-Zuid-Afrika-Top in Brussel werd president Zuma op 18 september door eerste minister Di Rupo ontvangen.
De Angolese parlementsverkiezingen van augustus 2012 - tevens de eerste (indirecte) verkiezing van het staatshoofd - verliepen zonder noemenswaardige problemen. België heeft deze ontwikkeling van nabij gevolgd, getuige de ontmoeting van minister Reynders met zijn Angolese homoloog Chicoti eind juli 2012 in Brussel.
Tijdens de respectieve bilaterale contacten reageerden beide landen enthousiast op de aankondiging van de prinselijke economische missie van oktober 2013 naar Zuid-Afrika en Angola.
In 2012 werd voort geijverd om de betrekkingen tussen de EU en Zimbabwe te normaliseren. In juli besliste de EU om een voorbereidingsproces met de regering op te starten opdat vanaf 2014 er opnieuw langetermijnontwikkelingshulp direct naar de overheid zou gaan. België volgt de politieke toestand op de voet. Wat de diamantsector betreft, streeft België ernaar om de vooruitgang inzake transparantie en samenwerking in het kader van het Kimberley Proces (KP) vertaald te zien in het EU-beleid, onder meer met betrekking tot de restrictieve maatregelen (sancties) tegen Zimbabwe. De fiscale transparantie wordt verder door het IMF opgevolgd.

Betrekkingen met de Afrikaanse Unie
De dialoog met de Afrikaanse Unie, zowel via haar hoofdzetel in Addis Abeba als via de diplomatieke vertegenwoordiging in Brussel, getuigt van het blijvende Belgische engagement in Afrika.
In het Europese debat over de herziening van de *Joint Africa European Union Strategy (JAES)* van december 2007 pleit België voor *African ownership*, de hergroepering van de prioriteiten rond drie pijlers (vrede en veiligheid; goed bestuur en mensenrechten; duurzame ontwikkeling, regionale integratie, handel en investeringen), een vereenvoudiging van de overlegstructuur en een transparant financieringsmechanisme.

Azië en Oceanië

Het Middenrijk
Het afgelopen jaar werden onze bilaterale betrekkingen met China geritmeerd door een ongeziene opeenvolging van bezoeken van topniveau. Staatssecretaris Liu Yandong in april, vice-eersteminister Li Keqiang in mei, minister van Handel Chen Deming begin juni en, ten slotte, hét hoogtepunt, eerste minister Wen Jiabao in september, kwamen allemaal naar België. We vermelden ook dat minister Reynders in juni naar Peking afreisde, voor besprekingen over zowel politieke als economische diplomatie. Op dat laatste vlak trouwens stippen we aan dat in oktober op onze FOD de eerste Chinees-Belgische werkgroep ter bevordering van investeringen plaatsvond.

Bezoek van Li Keqiang, vice-eersteminister van de Volksrepubliek China, aan België, 2 mei © FOD BZ

Vietnam
De Belgisch-Vietnamese betrekkingen kenden in 2012 een hoogtepunt met een van de meest geslaagde prinselijke missies in maart en een bezoek van de Vietnamese minister van Buitenlandse Zaken Pham Binh Minh in juni. Tijdens de missie van maart 2012 werden diverse contracten en handelsakkoorden ondertekend. In 2013 vieren België en Vietnam de 40e verjaardag van de start van hun diplomatieke betrekkingen.

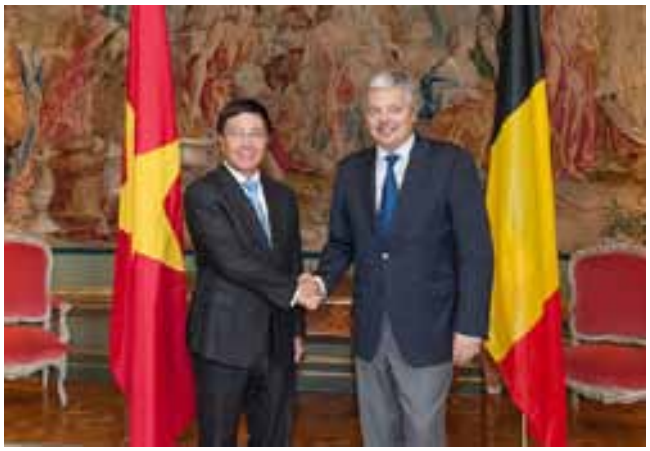
Minister Reynders met zijn Vietnamese ambtgenoot Pham Binh Minh, juni © FOD BZ

Japan
De prinselijke economische missie van juni naar Tokio, Osaka en Kyoto was een succes zowel qua publieke als economische diplomatie. Het bezoek was tevens een gelegenheid om nog 's de nauwe banden te onderstrepen tussen onze koninklijke familie en de Japanse keizerlijke familie en gaf een extra dimensie aan de solidariteitsacties, zowel in België als in Japan, om de slachtoffers te helpen van de drievoudige ramp die in maart 2011 het noordoosten van Japan trof.

Economische missie naar Japan onder leiding van prins Filip, 10-16 juni
© FOD BZ

India en Bhutan
Onze bilaterale betrekkingen met India kwamen in een lichte stroomversnelling. Getuige daarvan de bezoeken van minister van Scheepvaart G. K. Vasan (april) en van minister van Handel en Industrie, Anand Sharma (juni). Minister Reynders bracht een succesvol bezoek aan India van 1 tot 9 augustus 2012, de voorloper van een 2013 boordevol bilaterale bezoeken en cultuurevenementen (Europaliafestival). Na India reisde de minister door naar Thimphu, de hoofdstad van Bhutan, voor een tweedaags bezoek (6 en 7 augustus), waarop hij de koning en de hoogste gezagdragers van het land ontmoette. Hij stelde er de eerste Belgische ereconsul aan na het aanknopen van diplomatieke betrekkingen tussen beide landen.

Pakistan
Eens te meer in 2012 lag het accent van onze bilaterale betrekkingen op het economisch potentieel. Zo brak de Pakistaanse minister van Buitenlandse Zaken, Rabbani Khar, een lans voor de versterking van onze handelsrelaties tijdens zijn onderhoud met minister Reynders van 4 december. Het meest bezorgd is de Pakistaanse overheid over de nationale veiligheidssituatie, maar ook over die in de hele regio (en heel specifiek over Afghanistan na 2014).

Afghanistan
Het allerbelangrijkst in 2012 was de terugtrekking van het Belgische militair contingent dat de luchthaven van Kaboel verdedigde. Die beslissing past in de ISAF-strategie voor 2012-2014. Bilateraal onthouden we de besprekingen op 12 oktober tussen een Afghaanse parlementaire delegatie en de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers en het onderhoud, precies een maand later, van de kabinetschef van minister Reynders en de Afghaanse viceminister van Buitenlandse Zaken, Jawed Ludin.

Oceanië
Onze betrekkingen met Australië en Nieuw-Zeeland kregen een nieuwe impuls, zowel politiek als economisch. In november vond er een bijzonder succesvolle economische missie plaats (tien jaar na de vorige) onder leiding van prins Filip. Tegelijk voerde de commissaris-generaal van de Herdenkingscommissie voor de Eerste Wereldoorlog nieuwe besprekingen ter voorbereiding van gezamenlijke activiteiten.

ASEM9
Minister van Ontwikkelingssamenwerking Paul Magnette verving op het laatste nippertje eerste minister Di Rupo op de ASEM9-top in Vientiane (begin november). Zo kon hij kennismaken met het werk van de *Mekong River Commission* en dat van de ngo *Handicap International*, die financiële steun krijgen van België.
Die top werd gedomineerd door langdurige, moeilijke onderhandelingen toegespitst op een uitbreiding van de ASEM en haar werkmethodes. De territoriale geschillen tussen China en Japan over de Senkaku/Diaoyou-eilanden leidden ook tot spierballengerol langs beide kanten. Tot slot werd vóór die top in Brussel zelfs een workshop gehouden over de uitwisseling van 'betere parktijken' met de Laotiaanse organisatoren.

Specifiek programma: Working Holiday Program
In december zette België een punt achter zijn onderhandelingen over het *Working Holiday Program* met een Aziatische partner, in casu Taiwan. Dankzij dit uitwisselingsprogramma zullen weldra 200 jonge Belgen en Taiwanezen in beide landen een jaar lang kunnen verblijven en er maximaal zes maanden werken. Er lopen ook onderhandelingen met Zuid-Korea en Japan.

Latijns-Amerika en de Caraïben (LAC)

Latijns-Amerika en de Caraïben blijven een relatief stabiel continent, zonder echt noemenswaardige conflicten, maar met enkele diepgaande problemen, die niet gemakkelijk op te lossen zijn: de drugscriminaliteit en daarmee samenhangend de onveiligheid, de sociaal-economische ongelijkheid die nog altijd weegt op het ontwikkelingsproces.
De bilaterale relaties met België zijn goed. Onze handels- en investeringscijfers gaan erop vooruit. De dienst B1.6 organiseerde in dit verband in juni een ronde tafel met vertegenwoordigers van Belgische kamers van koophandel uit de regio en van handels- en economische secties van diverse Latijns-Amerikaanse ambassades. De dienst nam deel aan een eendaags seminarie Latijns-Amerika van de ICHEC in april en het diensthoofd was in Hamburg voor een dito tweedaags seminarie in september, georganiseerd door GIGA. Contacten werden voorts gelegd met onze zusterdiensten in Londen en in Madrid.
De betrekkingen met de EU evolueren eveneens positief. Het netwerk van akkoorden met Europa breidt zich verder uit (de laatste in rij zijn EU-Centraal Amerika en EU-Peru en Colombia); Mexico en Brazilië zijn strategische partners. Het ontbreekt dit netwerk echter toch aan een meer concrete invulling. Hieraan wordt gewerkt in de aanloop van de EU-CELAC-Top einde januari 2013 in Santiago de Chile.
Het continent spreekt evenwel niet steeds met dezelfde stem. De eigen regionale samenwerking blijft te oppervlakkig en een ideologische tweespalt tussen enerzijds de staten met een populistisch-etatistische regeringsstijl (vooral de ALBA-groep) en de staten die voorstander zijn van een vrijemarkteconomie (onder meer de *Alianza Pacífica*) wordt steeds duidelijker. Eens te meer was ook de hele Paraguay-problematiek (controversiële presidentenwissel) daarvan een voorbeeld.
De regio kreeg vorig jaar zeven nieuwe Belgische posthoofden: drie in Brazilië (Brasilia, Sao Paulo, Rio de Janeiro), San José, Caracas, Kingston en Havana.

Brazilië
BRICS-land Brazilië blijft veruit onze belangrijkste partner. Het consulaat-generaal in Rio de Janeiro werd heropend en een grote Brazilië-EU-conferentie werd in Brussel gehouden in mei. Een aantal akkoorden met Vlaamse en Franstalige universiteiten en onderzoekscentra werden ondertekend, waarmee uitwisselingsprogramma's opgezet worden voor studenten en vorsers. De regering van Dilma Rousseff werkt aan grote infrastructuurplannen, vooral voor betere en snellere weg- en spoorverbindingen en de uitbouw van (lucht)havens, die in de komende jaren voor menig Belgische firma extra opportuniteiten bieden. Minder positief verlopen de MERCOSUR-EU-onderhandelingen. Daar blijft het wachten op resultaten en zolang die er niet zijn, kan onze zakenwereld er niet van profiteren.

Conferentie over de strategische uitdagingen in de betrekkingen tussen Brazilië en de Europese Unie, Paleis der Academiën, Brussel, 7 en 8 mei © FOD BZ

Mexico
In de loop van het jaar waren er meerdere contacten met de Mexicaanse ambassade met het oog op het voorbereiden van de volgende politieke dialoog België-Mexico in Brussel (de laatste had plaats in 2007 in Mexico City). Een algemeen schema werd afgesproken, met deelname ook van de gefedereerde entiteiten, maar uiteindelijk – gezien de presidentsverkiezingen – werd dat verschoven naar volgend jaar.

Haïti
De Haïtiaanse president Michel Martelly was van 19 tot 21 november op werkbezoek in België. Hij onderstreepte er zijn twee prioriteiten, onderwijs en tewerkstelling. In het kader van een vergadering van de handelskamer CBL-ACP verklaarde hij in Haïti een investeringsvriendelijk klimaat te willen creëren; de *Caribbean Business Club* ontvouwde er zijn Haïti-plan. Begin december ging op haar beurt prinses Mathilde, de erevoorzitster van UNICEF-België, naar Haïti.

Peru
Door de snelle ontwikkeling van het land en de opmerkelijke economische groei wenst Peru, samen met België, een andere inhoud te geven aan de bilaterale samenwerking, die tot nu toe hoofdzakelijk gebaseerd was op ontwikkelingssamenwerking.
Peru heeft nood aan de verdere ontwikkeling van sectoren zoals wetenschap, innovatie, technologie en onderwijs en rekent op meer Belgische investeringen

en op meer samenwerking met onze universiteiten. België verleende zijn goedkeuring aan een ontmijningsproject van de Organisatie van Amerikaanse Staten in de grensstreek tussen Peru en Ecuador. Het project is gericht op het verlenen van hulp aan de slachtoffers van antipersoonsmijnen.

Colombia
De Europese Unie ondertekende op 26 juni een multipartijenvrijhandelsakkoord met Peru en Colombia. Deze overeenkomst is de zoveelste stap in een verdere uitbouw van een diepgaand biregionaal partnerschap EU-Latijns-Amerika. Dit vrijhandelsverdrag biedt niet alleen een kader voor rechtszekerheid, waardoor handel en investeringen worden bevorderd, maar het zal ook een stimulans zijn voor meer integratie, werkgelegenheid en sociale ontwikkeling.

Chili
In november 2012 bracht president Piñera een werkbezoek aan België en aan de Europese instellingen. Hij werd in audiëntie ontvangen door koning Albert II en had een onderhoud met eerste minister Di Rupo. In het kader van dit bezoek vond een seminarie plaats over de Chileense economie en de investeringsmogelijkheden, waaraan tal van Belgische bedrijven deelnamen. De kamers van koophandel van Chili en België ondertekenden een akkoord voor de oprichting van een *business council*, dat de economische banden tussen beide landen nog verder zal versterken.

De Chileense president Piñera en eerste minister Di Rupo, Brussel, november 2012 © FOD Kanselarij van de Eerste Minister

Centraal-Amerika

Ons land was medio januari vertegenwoordigd tijdens de inauguratieceremonies van de nieuwverkozen presidenten van Guatemala en Nicaragua, respectievelijk Otto Perez-Molina en Daniel Ortega.

Tevens vonden in Brussel verschillende bezoeken op hoog niveau plaats. Zo ontmoette minister Reynders op 25 april zijn Nicaraguaanse ambtgenoot Samuel Santos-López en vond op 14 november een onderhoud plaats met José Enrique Castillo-Barrantes, de Costaricaanse minister van Buitenlandse Zaken. Tijdens deze contacten besprak men een veelheid aan binnenlandse, bilaterale, regionale en internationale thema's. Veeleer gevoelige onderwerpen zoals de Nicaraguaanse verkiezingsresultaten, het Costaricaans-Nicaraguaans grensconflict en de zorgwekkende veiligheidssituatie in Centraal-Amerika werden hierbij niet geschuwd.

Voorts werd op 29 juni in Tegucigalpa het Associatie-akkoord EU-Centraal-Amerika ondertekend. Dit belangrijke akkoord zal de nieuwe basis worden voor de relaties tussen beide regio's.
De Hondurese ambassade in ons land werd sedert het overnemen van de jurisdictie van Stockholm de belangrijkste Hondurese diplomatieke post in Europa. Minister Reynders nam op 28 november deel aan de jaarlijkse Algemene Vergadering van Euracen, de actieve Europees-Centraal-Amerikaanse Kamer van Koophandel.

Argentinië
België volgde nauwlettend de binnenlandse politiek-economische situatie in Argentinië (met toenemend protectionisme en populisme, waar ook onze firma's onder lijden), de spanningen tussen dit Zuid-Amerikaanse land en het Verenigd Koninkrijk inzake de Falkland Eilanden en de moeilijk lopende onderhandelingen inzake het associatieakkoord EU-Mercosur.

Cuba
Zoals het dat al deed tijdens het Belgische EU-voorzitterschap van 2010 zette België, naar het voorbeeld van andere EU-lidstaten, in 2012 zijn proactieve beleid voort om een nieuw kader te creëren voor de betrekkingen tussen de EU en Cuba. Eind 2012 brachten die inspanningen – na lange en moeizame beschouwingen – de Raad Buitenlandse Zaken van de EU ertoe het licht op groen te zetten voor onderhandelingen die een bladzijde in de relaties tussen de EU en Havana zouden kunnen omslaan.

Bilateraal liepen de geregelde politieke en diplomatieke contacten gewoon door, met de ontmoeting tussen minister Reynders en zijn Cubaanse ambtgenoot in New York tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties alsook met het bezoek aan Brussel van de Cubaanse viceminister van Buitenlandse Zaken, Rodriguez Barrera, en later in het jaar dat van de directeur voor Europa, Elio Rodriguez. Dat had een gunstige weerslag op onze consulaire betrekkingen (de bijzonder moeilijke zaak van F. Simon raakte opgelost) en leidde tot de voltooiing van de teksten voor een akkoord inzake de overbrenging van gevangenen en van een MOU *(Memorandum of Understanding)* van politieke dialoog.

Venezuela
De actualiteit in Venezuela werd in 2012 beheerst door de cruciale presidentsverkiezingen van 7

oktober, waar president Chávez een nieuw zesjarig mandaat als staatshoofd kreeg. De dienst Latijns-Amerika en de Caraïben volgde het nationale en regionale belang van deze verkiezingen op de voet, in overleg met de Europese partners, met name op de besprekingen in de EU-werkgroepen en ook tijdens het werkbezoek aan de Spaanse minister van Buitenlandse Zaken in juni in Madrid.

Caraïben
België hielp actief mee de Strategie EU-Caraïben uit te werken, die op het einde van het jaar door de Raad Buitenlandse Zaken van de EU werd aangenomen. Het doel is de samenwerking te versterken in belangrijke domeinen van wederzijds belang. Met name: regionale integratie; de heropbouw van Haïti; klimaatveranderingen en natuurrampen; criminaliteit en veiligheid en tot slot gemeenschappelijke acties in internationale fora.

In dezelfde geest als de recent aangenomen Strategie EU-Caraïben nam de directeur van de dienst Latijns-Amerika in oktober in Parijs deel aan het seminarie georganiseerd door het Huis van Latijns-Amerika, met als thema *Het regionale integratieproces in de Caraïben en de betrekkingen met Europa*.

De Nicaraguaanse minister van Buitenlandse Zaken, Santos López, met minister Reynders, Egmontpaleis, Brussel © FOD BZ

Diplomatie en economie

Finexpo
Het Interministeriële Comité Finexpo (exportfinanciering) heeft tot taak de Belgische ondernemingen die uitrustingsgoederen en diensten exporteren, te ondersteunen.
Finexpo werkt dus met uitvoerders die uitvoeringscontracten afsluiten en met banken die ze financieren.
Het comitésecretariaat wordt waargenomen door de directie Financiële Steun aan de Export (B2) en wat betreft de leningen van staat tot staat door de Administratie van de Thesaurie.

Finexpo beschikt over vier financiële instrumenten: één dat uitsluitend bestemd is om handelskredieten via de stabilisering van de rentevoet te ondersteunen en drie instrumenten betreffende hulpkredieten, zijnde de lening van staat tot staat, de rentebonificatie met of zonder aanvullende gift, en ten slotte de gift.
Leningen van staat tot staat, rentebonificaties en de gift hebben een tweevoudig doel: enerzijds ondersteunen ze onze bedrijven en anderzijds helpen ze de ontwikkelingslanden.
Deze hulpinstrumenten wapenen Belgische exporteurs tegen hun buitenlandse concurrenten die van hun regering hulp tegen voordelige voorwaarden krijgen. Die hulp vergt forse budgetten.

In 2011 werd het *Manual to Finexpo* opgesteld, dat de resultaten bundelt van de evaluatie van de instrumenten van Finexpo, opgestart door de dienst van de Bijzondere Evaluator S.04. In 2012 hebben de leden van het Comité Finexpo dat handboek goedgekeurd en tijdens een seminarie in het Egmontpaleis aan de privésector voorgesteld.

Ondanks de steeds diepere economische en financiële crisis in 2012 konden de exporteurs hun handtekening zetten onder zeven contracten, na lange onderhandelingen die voor sommige projecten wel drie à vier jaar aansleepten. In totaal werd er voor zo'n 86,5 miljoen euro aan contracten ondertekend, met de steun van rentebonificaties, giften en leningen van staat tot staat.

In 2013 dreigt de begrotingssanering een negatieve weerslag te hebben op het aantal projecten dat bij het Comité Finexpo wordt ingeleid.

Verdediging van de economische belangen en bevordering van het imago van België

Economische diplomatie en imago
In 2012 richtte de directie Economische Belangen de schijnwerpers op de bevordering van het imago van ons land en op de kwaliteit van de geproduceerde goederen en diensten. In het kader van de economische diplomatie hield ze geregeld contact met talrijke actoren uit de zakenwereld en met officiële instanties.
Het imagobudget tilde het imago van België in het buitenland verder op, ondersteunde de roeping van ons land als internationaal centrum en investeringspool door projectfinanciering en steun aan activiteiten op last van de werkingsmiddelen.
Welke activiteiten werden er gefinancierd? De *European Business Summit*, de jaarlijkse vergadering in Brussel van het *German Marshall Fund*, de vergadering van *Global Compact*, het symposium van de *International Polar Foundation*, diverse projecten van BOZAR, de gemengde kamers van koophandel in het buitenland en in België en projecten van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) in het kader van de Top van de Franstalige Landen in Kinshasa.
Ook talrijke projecten voorgelegd door onze diplomatieke posten kregen steun, zoals:
- Belgische dagen of weken in Bujumbura, Chisinau, Tokio, Mumbai, Havana en Osaka

- culturele of academische projecten in Los Angeles, New York, Caïro, Maputo, Athene, Taipei, Montreal, Moskou, Santiago, Sydney, Brasilia, Tel Aviv, Hanoi, Seoel, Den Haag, Dublin, Mexico, Riga, Berlijn, Istanbul, Madrid en Luanda
- seminaries met als doel de bilaterale economische uitwisselingen te bevorderen of investeringen aan te trekken: New York, Riyad, Peking en Sao Paulo
- diplomatieke en consulaire conferenties: Guangzhou en Parijs

Er werd een speciale inspanning geleverd om de kandidatuur van Luik voor de Wereldtentoonstelling 2017 te promoten.

De directie Economische Belangen nam, samen met het postennetwerk, de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie en de beroepsfederaties, actief deel aan de werkzaamheden van het *Market Access Advisory Committee (MAAC)* van de EU, om de Europese instanties ertoe te bewegen de belangen van de Belgische bedrijven actief op buitenlandse markten beter te behartigen. Er is in 2012 niet onderhandeld over akkoorden ter bescherming van investeringen, aangezien België ervoor koos te wachten op de inwerkingtreding van een EU-verordening ter zake. Deze verordening moet de voorwaarden bepalen waaronder een lidstaat gemachtigd wordt in het kader van het Verdrag van Lissabon bilaterale onderhandelingen te voeren.
Er werd een akkoord inzake sociale zekerheid ondertekend met Moldavië terwijl de onderhandelingen met Israël, China en Turkije doorgingen. Ook met Servië waren er gesprekken over de uitvoeringsmodaliteiten van het akkoord en met Bosnië over de uitvoering van het akkoord.
Voorts heeft de directie Economische Belangen samengewerkt met de FOD Financiën in het kader van de onderhandeling van akkoorden ter vermijding van de dubbele belasting.

Prinselijke missies
In 2012 zat prins Filip vier multiregionale en multisectorale economische missies voor: in Vietnam (maart), in Japan (juni), in Turkije (oktober). De laatste prinselijke missie vond plaats in Australië en Nieuw-Zeeland in november.
Het aantal deelnemende bedrijven en ondertekende contracten bereikte een nieuw record, een duidelijk bewijs van het belang en de noodzaak van deze prinselijke missies. Prinses Mathilde nam deel aan drie van de vier missies.

De aanwezigheid van prinses Mathilde betekende een extra dimensie voor de Belgische economische missie naar Vietnam, maart 2012 © FOD BZ

Maatschappelijke verantwoordelijkheid van de bedrijven
De directie heeft een beleid uitgestippeld om bedrijven te wijzen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid wat betreft de milieu-impact van hun activiteiten. Als spil van het Belgische *Global Compact*-netwerk heeft ze een conferentie mee helpen organiseren om bedrijven ervan bewust te maken dat ze de rechten van het kind moeten respecteren.

Natuurlijke rijkdommen
Als spil qua opvolging van het Kimberleyproces en in het Initiatief voor Transparantie in de Winningsindustrieën (EITI) was de directie aanwezig op de internationale vergaderingen in die fora.

Internationaal transportbeleid
In 2012 fungeerde de directie Internationaal Transport andermaal als interface tussen de Belgische en buitenlandse, zowel civiele als militaire, overheden, in alle transportsectoren, hetzij via de lucht, over zee of over land. Wat de luchtvaart betreft bestaat een van de taken (meerdere duizenden berichten per jaar) erin, soms op heel korte termijn, de toestemming te verkrijgen voor overvluchten of de landing van Belgische militaire vliegtuigen in het buitenland en, omgekeerd, soortgelijke toestemming

te verlenen aan burgervluchten van andere landen die een officiële delegatie naar België brengen. Analoge procedures gelden voor het maritiem transport, voor Belgische of buitenlandse militaire schepen. Daarbij kreeg in 2012 ook de dienstverlening aan de burger alle aandacht, vooral de rijbewijzen en kentekenbewijzen.

De directie onderhoudt erg nauwe contacten met het ministerie van Landsverdediging, de FOD Mobiliteit en Vervoer, directie-generaal Luchtvaart of Maritieme Zaken. De directie ziet erop toe de Europese dimensie in haar bevoegdheden te integreren, zoals bijvoorbeeld in het dossier betreffende het luchttransport naar Noord-Cyprus of in het kader van de EU-bepalingen ten aanzien van Taiwan. De directie werd tevens betrokken bij de beheersing van internationale politieke crises, met name bij het sanctiebeleid tegen Iran en Syrië.

Wat de luchtvaartakkoorden betreft nam België in 2012 deel aan het bilaterale overleg met de Verenigde Arabische Emiraten, Senegal (waarmee een nieuw akkoord werd gesloten) en de DRC. De directie Internationaal Transport onderhoudt goede contacten met alle Belgische luchtvaartmaatschappijen en tracht de Belgische belangen in hun geheel te behartigen, zoals tijdens de besprekingen met de Russische Federatie over het visumbeleid voor het varend personeel.

2. België in de Europese Unie

De Europese agenda werd in 2012 beheerst door de financiële en economische actualiteit in de EU: enerzijds het antwoord van de EU op de financieel-economische crisis en anderzijds de vordering van de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader 2014-2020. 2012 stond voorts in het teken van de actie die werd ondernomen in het kader van de buitenlandse handel van de EU.

Antwoord van de EU op de financieel-economische crisis

Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie
De werkzaamheden werden begin 2012 beheerst door de onderhandelingen over een nieuw intergouvernementeel Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur van de EMU, dat in de marge van de Europese Raad van 1 en 2 maart 2012 door de EU-lidstaten, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk en de Tsjechische Republiek, werd ondertekend.

In dit Verdrag verbinden de lidstaten zich ertoe een "gouden begrotingsregel" op bindende en permanente wijze te verankeren in hun nationaal recht, bij voorkeur in hun grondwet. De gouden begrotingsregel bestaat erin dat de begrotingen structureel in evenwicht moeten zijn of een overschot moeten vertonen. Hier zal aan voldaan zijn indien het begrotingssaldo – abstractie gemaakt van eenmalige of tijdelijke maatregelen - overeenkomt met een begrotingsdoelstelling op middellange termijn die specifiek is voor elke lidstaat. De benedengrens van het begrotingstekort bedraagt in principe maximaal 0.5% van het bbp. Deze limiet mag 1% van het bbp bedragen indien de schuldgraad aanzienlijk lager is dan 60%. De lidstaten zullen ook een automatisch correctiemechanisme moeten inschrijven dat in werking kan treden wanneer aanzienlijk van het begrotingstraject afgeweken wordt.

Naast deze begrotingsregel stuurt dit Verdrag ook aan op een grotere mate aan coördinatie en convergentie van het economische beleid, door middel van het engagement aan om alle nodige maatregelen te nemen op die gebieden die van essentieel belang zijn voor de goede werking van de eurozone. Het doel is het concurrentievermogen te stimuleren, de werkgelegenheid te bevorderen, bij te dragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en de financiële stabiliteit te versterken.

Ten slotte wil het Verdrag ook het bestuur van de eurozone versterken. Zo wordt bepaald dat minstens tweemaal per jaar een top van de eurozone zal doorgaan, wordt de benoeming van de voorzitter van de eurotop georganiseerd en wordt aandacht besteed aan de wisselwerking met de Europese Commissie en het Europees Parlement. De Eurogroep is het orgaan dat zal instaan voor een betere voorbereiding en continuïteit van de eurotop. De lidstaten die partij zijn bij het Verdrag maar (nog) geen lid van de eurozone worden zo nauw mogelijk betrokken en geïnformeerd.

Het nieuwe Verdrag is op 1 januari 2013 in werking getreden, nadat 12 lidstaten van de eurozone het in de loop van 2012 hadden bekrachtigd. In België zullen de zes parlementen dit Verdrag moeten ratificeren. Deze ratificatieprocedure is lopende. Bovendien wordt onderzocht hoe de gulden begrotingsregel en het correctiemechanisme het best worden omgezet naar Belgisch recht.

Pact voor Groei en Banen
De Europese staatshoofden en regeringsleiders wilden aan de inspanningen op het vlak van consolidering van de openbare financiën ook een noodzakelijk groeibevorderend luik toevoegen. Vandaar dat de Europese Raad van 28 en 29 juni het Pact voor Groei en Banen aannam.

Dit Pact geeft uiting aan de vastbeslotenheid om alles te doen, zowel op het niveau van de lidstaten als op het vlak van de Unie, om de groei in Europa te bevorderen in lijn met de Europa 2020 Strategie en daarbij alle hefbomen en instrumenten aan te wenden, terwijl herinnerd wordt aan het belang van begrotingsconsolidatie, structuurhervormingen en gerichte investeringen voor duurzame groei.

Naar een echte Economische en Monetaire Unie
Tijdens de lente van 2012 reageerden financiële markten erg nerveus ten aanzien van voornamelijk Spanje en Italië. Tijdens de informele Europese Raad van 23 mei bestond er dan ook een algemene consensus dat de economische pijler van de EMU moest versterkt worden. Doel was dat de economische unie op gelijke voet zou komen te staan met de monetaire unie. Met het oog hierop werd de voorzitter van de Europese Raad gevraagd verslag uit te brengen over de voornaamste bouwstenen en een werkmethode voor

het verwezenlijken van deze doelstelling. Hij moest hiervoor nauw samenwerken met de voorzitter van de Commissie, de voorzitter van de Eurogroep en de voorzitter van de Europese Centrale Bank (ECB).

De Europese Raad van 28 en 29 juni nam nota van een eerste rapport opgesteld door deze vier voorzitters en concludeerde dat een hechtere EMU moest gebaseerd zijn op volgende bouwstenen: een geïntegreerd financieel kader of bankenunie, een geïntegreerd begrotingskader, een geïntegreerd economisch beleidskader en versterkte democratische legitimiteit en verantwoording.

Absolute prioriteit betrof hierbij de realisatie van de bankenunie. Deze bankenunie is opgebouwd rond een eengemaakt mechanisme voor bankentoezicht onder de verantwoordelijkheid van de ECB, aangevuld met mechanismen om de afwikkeling van falende banken te omkaderen en daarbij de spaartegoeden te kunnen vrijwaren. Doel was om de nefaste link te doorbreken tussen financiële instellingen in moeilijkheden en de overheidsfinanciën. Om dat te bereiken nam de Europese Raad de principebeslissing dat zodra het eengemaakte mechanisme voor bankentoezicht was opgezet, banken in financiële moeilijkheden steun zouden kunnen genieten van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM).

Nadat de Europese Raad van 18 en 19 oktober op basis van een tussentijds verslag verdere oriëntatie gaf aan de reflectie van de vier voorzitters, boog de Europese Raad van 13 en 14 december zich over een specifieke, aan termijnen gebonden routekaart voor de verwezenlijking van een echte economische en monetaire unie. Ook werd hierbij nota genomen van de door de Commissie opgestelde "blauwdruk voor een diepe en echte economische en monetaire unie", die als doel had het debat te voeden.

Op basis hiervan kwam de Europese Raad van 13 en 14 december overeen de reflectie en consultaties voort te zetten en mogelijke maatregelen en een stappenplan voor te leggen over de volgende aangelegenheden:

- de coördinatie van de nationale hervormingen, met als doel alle grote economische beleidshervormingen die lidstaten willen ondernemen vooraf te bespreken en in voorkomend geval door hen onderling te coördineren;
- de sociale dimensie van de EMU, met inbegrip van de sociale dialoog;
- de haalbaarheid en de modaliteiten van individuele contractuele afspraken die de lidstaten met EU-instellingen zouden kunnen aangaan met het oog op de bevordering van het concurrentievermogen en de groei;
- solidariteitsmechanismen die de inspanningen kunnen versterken van de lidstaten die dergelijke contractuele afspraken voor concurrentievermogen en groei aangaan.

Het resultaat van deze reflecties en consultaties die met de lidstaten hierover zullen gevoerd worden zal dan op de Europese Raad van juni 2013 voorgelegd worden.

Het meerjarig financieel kader 2014-2020

2012 stond eveneens in het teken van de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader. Dat financieel kader legt voor de volgende zeven jaar (2014-2020) de middelen vast waarover de Europese Unie kan beschikken om haar beleid uit te voeren. Het gaat onder meer over het beleid inzake O&O, wetenschappen, ruimtevaart, sociale zaken, infrastructuur en het structurele beleid voor een evenwichtige ontwikkeling van de Europese regio's (cohesiebeleid), alsook dat ter ondersteuning van de landbouwers of voorts het buitenlands beleid van de Europese Unie. Het financieel kader is dus de financiële afspiegeling van de belangrijkste politieke prioriteiten van de Europese Unie. Merk op dat het financieel kader plafonds vastlegt, dus maximumbedragen voor de uitgaven (niet te overschrijden bedragen). De eigenlijke Europese begrotingen (het equivalent van de Belgische begroting voor de Europese Unie in haar geheel) worden jaarlijks onderhandeld in het kader van de jaarlijkse begrotingsprocedure. Door deze plafonneringsmethode kan de Europese Unie tekorten voorkomen. We stippen aan dat de hervorming van het financieel kader (uitgaven) hand in hand gaat met een hervorming van de financiering van de Europese Unie (middelen). De Europese Commissie heeft met name nieuwe eigen middelen voorgesteld, zoals een nieuwe belasting op de toegevoegde waarde (een percentage van de btw die nationaal wordt geïnd) of een taks op financiële transacties. Deze middelen zouden bovenop de nationale bijdragen komen.

De onderhandelingen over het financieel kader verlopen dikwijls gespannen, omdat vooral bepaalde criteria (aantal landbouwers, sociaal-economische ontwikkeling, performantie ...) uitmaken in hoever de lidstaten baat hebben bij het beleid van de Unie. Maar het zijn ook de lidstaten die de Europese begroting rechtstreeks financieren (op basis van hun rijkdom). Anders gezegd, de lidstaten gaan proberen het maximum te halen uit het beleid van de Unie en tegelijk zo weinig mogelijk bij te dragen tot de begroting. Niet zelden zien we dus dat grote nettobetalers (zoals Duitsland of Nederland) zich afzetten tegen grote ontvangers van het Europese beleid (Polen, Hongarije ...). Hoewel de kloof tussen de lidstaten kleiner wordt, heeft de Europese Raad van november 2012 geen akkoord opgeleverd tussen de 27 lidstaten over het toekomstige financieel kader.

België van zijn kant nam actief deel aan de onderhandelingen. Van meet af aan heeft het zijn visie proberen door te drukken dat de Europese begroting van essentieel belang is om de groei en werkgelegenheid in Europa te stimuleren. Het recept sloeg aan en werd door diverse Europese leiders overgenomen. Enerzijds verdedigt het zijn eigenbelang op het vlak van cohesie en landbouw en anderzijds blijft België pleiten voor een ambitieuze begroting die de Unie in staat moet stellen de zichzelf opgelegde doelstellingen te behalen, in lijn

met de Strategie Europa 2020, inzake onderzoek, ontwikkeling en innovatie, inzake werkgelegenheid en duurzame economische ontwikkeling. België is ook gewonnen voor nieuwe eigen middelen die de bijdragen en de daaruit voortvloeiende steriele debatten onder de lidstaten (financierders tegenover ontvangers) zouden moeten kunnen beperken.

De directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) van de FOD Buitenlandse Zaken moet de onderhandelingen op Belgisch niveau coördineren. Ze speelt de desiderata van de Belgische instellingen, gefedereerde entiteiten en vooral die van de burgers door naar de diverse Europese fora.

De buitenlandse handel van de Europese Unie

De activiteiten van de DGE in 2012 voor de buitenlandse handel van de EU werden vooral gekleurd door de onderhandeling van bilaterale handelsakkoorden van de EU met derde landen. De Belgische standpunten voor deze onderhandelingen die de Europese Commissie voor de EU leidt, werden gecoördineerd door de DGE, die eveneens instaat voor de vertegenwoordiging en de onderhandelingen voor België binnen het Comité voor het handelsbeleid.

Enkele voorbeelden van bilaterale onderhandelingen:

- Een mandaat voor de onderhandeling van een bilateraal handelsakkoord EU–Japan werd door de ministers van Buitenlandse Handel van de EU eind november 2012 goedgekeurd.
- De EU en Singapore bereikten in december 2012 een akkoord over een bilateraal handelsakkoord, een belangrijk precedent voor andere ASEAN-landen.
- Het allesomvattende en economisch handelsakkoord van de EU met Canada vormde een heuse uitdaging voor de DGE. Nieuwe technieken worden toegepast in het akkoord zoals negatieve lijsten voor diensten in plaats van positieve lijsten. Een akkoord tussen de EU en Canada bleek in 2012 echter nog niet mogelijk.

Ook verscheidene wetgevende initiatieven werden in 2012 afgerond met een actieve rol voor het Europees Parlement.

Zo hervormde de EU haar preferenties. Voor middeninkomenslanden zoals Rusland, Saudi-Arabië of Brazilië wordt de tariefvrije toegang beperkt om de tariefvrije toegang voor armere landen te versterken. Het vernieuwde instrument promoot goed bestuur, mensenrechten, leefmilieunormen en arbeidswetgeving.

De DGE begaf zich in 2012 op nieuw terrein. Het Verdrag van Lissabon voegde immers investeringen toe aan de handelsportefeuille van de Europese Commissie. De Raad en de Europese Commissie werkten een overgangsregeling uit voor de bestaande bilaterale investeringsverdragen van de EU–lidstaten. Intense onderhandelingen waren nodig om te komen tot de eerste gemeenschappelijke Europese regels voor de bescherming van buitenlandse investeringen in enkele bilaterale handelsakkoorden van de EU. Het Europese investeringsluik werd in 2012 aangevuld met een voorstel tot het regelen van geschillen tussen investeerders en een staat. Dat voorstel zal voor de DGE ook in 2013 een uitdaging blijven.

Tot frustratie van de EU en de DGE boekte het multilaterale handelssysteem in 2012 geen grote winst. De Wereldhandelsorganisatie werd in 2012 wel representatiever door de toetreding van onder meer Rusland, Vanuatu of Montenegro. De impasse van de Doha–ronde werd echter niet doorbroken. De DGE volgde in 2012 enkele multilaterale initiatieven zoals voor diensten of leefmilieugoederen op in de hoop dat deze initiatieven de basis vormen voor toekomstige multilaterale akkoorden. Een oplossing voor één van de langstlopende handelsdisputen, namelijk het bananendispuut tussen de EU en de Latijns-Amerikaanse landen, werd eindelijk in 2012 binnen de Wereldhandelsorganisatie officieel bevestigd.

Verdere achteruitgang in de omzetting en stijging van het aantal Belgische omzettingsakten

België is als EU-lidstaat verplicht de richtlijnen binnen de vastgestelde tijdslimiet om te zetten in de nationale rechtsorde. De FOD volgt als coördinerende administratie de omzetting van richtlijnen op. De omzetting zelf is de taak van de verschillende overheden die bevoegd zijn voor het domein waarop de richtlijnen van toepassing zijn.

Er wordt op Europees vlak een vooruitgang vastgesteld in de omzetting van richtlijnen. De Europese Commissie maakte in het 25e Scorebord van de interne markt de cijfers van 10 mei 2012 bekend. De EU-lidstaten hebben volgens haar berekeningen een gemiddeld deficit van 0,9% niet-omgezette richtlijnen, een daling tegenover de Scoreborden van mei en november 2011, waar het gemiddelde 1,2% was.

België volgde deze dalende trend niet, wel integendeel. Met een score van 1,9% bij de afsluiting van het scorebord van mei 2012 deed België het minder goed dan bij het vorige scorebord (1,2%). Bovendien werd voor de eerste keer sinds het scorebord van november 2009 de nultolerantienorm voor richtlijnen met een omzettingsvertraging van 2 jaar of meer niet gehaald.

Toch slaagde België erin om 55 richtlijnen in 2012 te finaliseren, wat overeenkomt met de notificatie van 214 wetgevende of reglementaire akten aan de

Commissie. Niettemin bleef er een achterstand van 31 niet-omgezette richtlijnen.

Een verklaring voor de verslechtering van het omzettingsdeficit is niet alleen de politieke crisis waarin België zich bevond in 2011, maar ook de complexiteit van vele richtlijnen, waardoor zowel de federale als de gefedereerde entiteiten betrokken zijn bij de omzetting. Bovendien gelden voor veel richtlijnen in de financieel-economische sector kortere tijdslimieten wegens het aanpakken van de huidige economische crisis.

Aantal inbreukprocedures van de Commissie tegen België nog onvoldoende afgenomen

In 2010 en 2011 werden maatregelen genomen om het hoge aantal inbreukprocedures van de Commissie tegen ons land wegens de conformiteit van de omzetting of de toepassing van het EU-recht te verminderen. De nadruk werd hierbij gelegd op preventie, proactiviteit, planning en sensibilisering. Dat leidde in 2011 tot een aanzienlijke vermindering van het aantal inbreukprocedures van de Commissie tegen België. Immers, in 2010 waren er 159 inbreuken lopend tegen België; in 2011 daalde dat getal naar 117. Toch was dit niet voldoende.

Op 30 november 2012 publiceerde de Commissie haar 29e jaarlijks rapport over de controle over de toepassing van het Europees recht. Daarin bleek België, met zijn 117 inbreuken, de derde laatste te zijn in de Europese klas. Alleen Italië en Griekenland deden het slechter.

Voor de publicatie van dit rapport heeft de Commissie 9 lidstaten bezocht, die samen ongeveer 50% van het totaal aantal inbreuken vertegenwoordigen. Het doel van deze bezoeken was na te gaan wat er gedaan kan worden om de situatie en de communicatie met de lidstaten te verbeteren. België was als eerste aan de beurt. De Commissie prees België weliswaar om de vermindering van het aantal inbreuken, mede ondanks de toetreding tot het EU-Pilot-systeem van de Commissie, maar toch bleek dat niet voldoende.

Daarom werd beslist om op nationaal niveau bilaterale vergaderingen te organiseren die zowel het politieke en het administratieve niveau, als de onderhandelaars en de omzetters zal verenigen. Deze bilaterales, met als doel de mogelijke problemen bij inbreukprocedures te detecteren, een manier te vinden om het aantal inbreukprocedures te verminderen en een oplossing om de laattijdige omzetting van richtlijnen te vermijden, zullen begin 2013 plaatsvinden.

De vertegenwoordiging van België voor het Hof van Justitie van de Europese Unie en het EFTA-Hof

Ondanks een lichte daling van het totale aantal behandelde dossiers tegenover 2011, bleef België in 2012 erg actief voor het Hof van Justitie van de Europese Unie (Luxemburg). Zo was het op 31 december 2012 betrokken in 68 hangende zaken, tegenover 76 het jaar voordien.

Via zijn tussenkomsten voor de Europese rechtsinstanties probeert België zowel zijn belangen te verdedigen als de interpretatie en de toepassing van het Europees recht te beïnvloeden.

Die daling van het aantal Belgische tussenkomsten is het gevolg van zowel een algemene daling van het aantal geschillen voor het Hof (612 zaken tegenover 682 in 2011) als van een kleiner aantal rechtstreekse beroepen tegen België dan in 2011. Immers, het aantal beroepen wegens niet-nakoming, door de Europese Commissie ingesteld tegen België wegens een verkeerde toepassing van het Europees recht of de onjuiste omzetting van Europese richtlijnen door ons land, volgde de trend van het jaar voordien en daalde verder in 2012 (5 hangende beroepen op 31 december 2012 tegenover nog 9 op 31 december 2011).

Voorts stelt België nog altijd een groot aantal prejudiciële procedures in, dus wanneer een rechter van een lidstaat een vraag stelt aan het Hof van Justitie voor een interpretatie of geldigheid van een bepaling van Europees recht. De deelname van België aan die procedures maakt nog altijd het grootste deel uit van zijn tussenkomsten voor het Hof (48 hangende zaken op 31 december 2012, waarvan 27 van Belgische oorsprong).
Vorig jaar nam België onder meer deel aan de procedure die de geldigheid moest onderzoeken van het Europees Stabiliteitsmechanisme (MES).
Wat de prejudiciële tussenkomsten voor het Hof betreft in 2012, staat ons land 8e van de 27 lidstaten van de Europese Unie.

Naast deze twee hoofdcategorieën van rechtszaken is België ook betrokken bij andere meer specifieke procedures, zoals beroepen tot nietigverklaring of hogere voorzieningen. Het is ook frequent blijven optreden in rechtstreekse beroepen tegen andere lidstaten of instellingen om ze te ondersteunen (10 nog hangende tussenkomsten op 31 december 2012). Zo is ons land opgetreden ten gunste van Polen en Slovakije, in de eerste zaken met betrekking tot de financiële sancties opgelegd door de Commissie wegens de niet-mededeling van de maatregelen inzake omzetting van de wetgevende richtlijnen door deze lidstaten, ter uitvoering van artikel 260, §3 VWEU.

Alle inlichtingen omtrent de tussenkomsten van België als lidstaat bij de Europese rechtsinstanties staan in het activiteitenverslag van de dienst J2.2, uitgegeven door het departement.

Tot slot was 2012 ook een jaar van hervormingen voor het Hof, aangezien zijn nieuwe procedurereglement, in werking getreden op 1 november 2012, door de Raad werd goedgekeurd.

De herziening van de procedurereglementen van het Gerecht voor ambtenarenzaken zou moeten volgen in 2013.
Wat de wijziging van het statuut van het Hof betreft, zijn de besprekingen afgelopen voor de samenstelling van de Grote Kamer, de invoering van de functie van vicevoorzitter van het Hof, die werd toegekend aan de Belg Koen Lenaerts alsook voor de aanstelling van tijdelijke rechters voor het Gerecht voor ambtenarenzaken, om de goede werking van die rechtsinstantie te garanderen.
De benoeming van bijkomende rechters voor het Gerecht om de rechtsachterstand weg te werken, moet daarentegen nog worden besproken.

3. België in multilateraal verband

Multilaterale coördinatie

In 2012 werden 82 multilaterale coördinatievergaderingen (coormulti) georganiseerd voor het bepalen van het Belgische standpunt in de internationale organisaties.
België nam ook het voorzitterschap van de *International Holocaust Remembrance Alliance* (vroeger ITF-Holocaust) waar.

Herman Van Rompuy, de voorzitter van de Europese Raad, op de academische zitting ter voorbereiding van het Belgische voorzitterschap van de *International Holocaust Remembrance Alliance*, de vroegere *International Taskforce for Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF)*, 26 januari, Mechelen © FOD BZ

Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO)

Belangrijk was de NAVO-Topontmoeting van staats- en regeringsleiders in Chicago op 20 en 21 mei. Er werd gediscussieerd over de toekomst van de NAVO-aanwezigheid in Afghanistan (ISAF). De Afghaanse veiligheidsdiensten (leger en politie) worden tegen 2014 opgeleid om de taken van de NAVO over te nemen. Ook na 2014 laat de NAVO Afghanistan niet in de steek: instructeurs blijven aanwezig en er wordt een financieringsmechanisme opgezet dat de Afghaanse strijdkrachten verder kan ondersteunen.
Ook de uitdagingen van de budgettaire crisis, en hoe de alliantie hierop kan antwoorden via het *smart defence*-pakket, namelijk meer gezamenlijke aankopen en het delen van de middelen, kwamen aan bod.
Hoewel het niet ging over een verdere uitbreiding, werd wel bijzondere waardering uitgesproken voor de goede samenwerking tussen de NAVO en haar bevoorrechte partners, waarmee de NAVO samenwerkte in onder meer Libië en Afghanistan.

Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid van de Europese Unie (GVDB)

Het GVDB werd gekenmerkt door de ontplooiing en planning van nieuwe civiele missies en militaire operaties, namelijk:
EUCAP Nestor: deze missie wil de capaciteiten van de kustwachten in diverse landen rond de Hoorn van Afrika versterken. Deze missie is complementair met andere GVDB-operaties in deze regio (EUNAVFOR Atalanta en EUTM Somalië) en draagt zo bij tot de bestrijding van de piraterij en de verdere stabilisering van deze strategische regio.
EUCAP Sahel Niger: deze civiele GVDB-missie versterkt de veiligheidsmacht in Niger. De Sahelregio wordt geplaagd door toenemende instabiliteit, met rechtstreekse en onrechtstreekse negatieve gevolgen voor de EU, en dus ook voor België, in de vorm van mensen- en drugssmokkel, georganiseerde misdaad, terrorisme enz. België neemt deel aan beide missies en draagt zo zijn steentje bij tot het verbeteren van de veiligheid in deze regio.
Dit zijn enkele voorbeelden van de EU-GVDB-initiatieven. Sinds 2003 heeft de EU een 25-tal civiele missies en militaire operaties gelanceerd. Vooral op het vlak van crisisbeheersingsmissies waarbij zowel civiele als militaire middelen worden ingezet, beschikt de EU over een uniek instrument.

Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

2012 eindigde met een ministeriële bijeenkomst in Dublin (Ierland). Men gaf er het startschot voor een proces dat een nieuwe impuls moet geven aan de organisatie. Zo krijgen de komende OVSE-voorzitterschappen (Oekraïne, Zwitserland en Servië) een mandaat om de 40e verjaardag van de Slotakte

van Helsinki (1975-2015) voor te bereiden. Mongolië werd volwaardig lid van de organisatie, die nu 57 lidstaten telt.

Cyberbeveiliging

België nam in oktober 2012 deel aan de Conferentie van Boedapest over de toekomst in cyberspace. Hier kwamen duidelijk de tegenstellingen tot uiting tussen enerzijds de landen, waaronder België, die achter een open internet staan, zonder al te veel overheidsinmenging, en waar de individuele vrijheden en het internationaal recht gelden en anderzijds de landen die gewonnen zijn voor meer overheidscontrole op internet.

Strijd tegen terrorisme

In 2012 zetten de Verenigde Naties hun activiteiteiten op het vlak van terrorismebestrijding voort. In juni vond in New York de tweejaarlijkse evaluatie plaats van de wereldwijde antiterrorismestrategie van de Verenigde Naties. België was er vertegenwoordigd door de directeur van het coördinatieorgaan voor de analyse van de dreiging, die de Belgische ervaring ter zake uit de doeken deed.
Het nieuwe VN-Centrum voor terrorismebestrijding (UNCCT), dat wereldwijd de uitvoering van de antiterrorismestrategie moet stimuleren, ging van start in 2012. België is lid van de adviesraad van dit centrum.
België bleef ook geëngageerd in de groep van gelijkgestemde landen die opkomen voor eerlijke en billijke VN-sanctieprocedures in geval van terrorisme. Bilateraal sloot België een akkoord inzake de uitwisseling van gegevens met de Verenigde Staten aangaande 'effectieve of vermoedelijke' terroristen. Door dat akkoord krijgen de bevoegde Belgische diensten toegang tot een Amerikaanse databank en voldoen ze aan de voorwaarden om gebruik te blijven maken van het visumontheffingsprogramma.

België en het budget van de Verenigde Naties

De totale financiële bijdrage van België aan de Verenigde Naties in 2012, alle budgetten in aanmerking genomen, bedroeg ongeveer 380 miljoen euro, wat België tot de 15e belangrijkste bijdrager in 2012 maakt op een totaal van 193 lidstaten.
25% van dit bedrag bestaat uit de verplichte Belgische bijdragen aan de functioneringskosten van de Verenigde Naties (29 miljoen dollar), vredesoperaties van de VN (75,13 miljoen dollar), de strafrechtbanken (2,3 miljoen dollar) en het Internationaal Strafhof (1,7 miljoen dollar).
De overige 75% financieren ontwikkelingshulp in verschillende domeinen (bijdragen aan het UNDP – 41 miljoen euro, aan UNICEF – 27 miljoen euro, aan het Wereldvoedselprogramma – 25 miljoen euro, aan het Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen – 16 miljoen euro, aan UNRWA (Agentschap voor de Palestijnse vluchtelingen) – 9 miljoen euro, aan OCHA (humanitaire zaken) – 8 miljoen euro) alsook noodhulp en voedselhulp. Het gehele bedrag kan dus jaarlijks licht afwijken.
Het reguliere budget van de Verenigde Naties wordt tweejaarlijks vastgelegd. Hierover wordt in de vijfde Commissie van de Algemene Vergadering (de Commissie belast met de administratieve en budgettaire zaken) onderhandeld. De resoluties met betrekking tot het budget worden via consensus aangenomen. België is één van de onderhandelaars van de Europese Unie in de vijfde Commissie.
België behoort eveneens tot de zestien leden van het Consultatief Comité inzake administratieve en budgettaire zaken. Dit Comité onderzoekt het budgetvoorstel van de secretaris-generaal en stelt hierover een rapport aan de Algemene Vergadering voor. België is eveneens lid van de onafhankelijke expertengroep van hoog niveau inzake de bijdragenschaal in verband met de verdeling van de uitgaven van de Organisatie van de Verenigde Naties. Een denkproces op lange termijn over de methodologie van de baremaberekening wordt door de groep uitgevoerd, opdat deze laatste de betalingscapaciteit van iedere lidstaat beter weerspiegelt en de financieringsduurzaamheid van de uitgaven van de VN garandeert. België weegt dus door op dit dossier, dat haar in staat stelt om tegelijkertijd een efficiënt multilateraal systeem en een gezond budgetbeheer aan te bevelen.

De groei van het reguliere budget blijft aanhouden. Het bedroeg in 2002-2003 2 miljard dollar. Voor 2012-2013 is 5,395 miljard dollar bereikt. Voor de periode 2014-2015 bedraagt het budgetontwerp dat eind 2012 opgesteld werd 5,392 miljard dollar en een bijkomend reservefonds van 40,445 miljoen dollar. Deze groei is gedeeltelijk door de stijgende vraag van de lidstaten aan de Verenigde Naties te verklaren. Nieuwe missies (Libië, Syrië), nieuwe initiatieven ter bescherming van de mensenrechten (Mensenrechtenraad, Comité tegen foltering), maar ook op het vlak van milieu (beslissingen van de Rio+20-Conferentie) of van ontwapening (Conferentie inzake een verdrag over wapenhandel) worden aan de Verenigde Naties toevertrouwd.

Minister van Ontwikkelingssamenwerking Paul Magnette nam deel aan de VN-top over duurzame ontwikkeling, Rio+20, juni. © FOD BZ

De aanhoudende budgetstijging is echter ook aan het verouderde budgetproces, dat op basis van incrementen wordt opgesteld, te wijten; elk budget wordt immers op het voorgaande budget gebaseerd. Deze situatie is op termijn onhoudbaar en België heeft in 2012 en voordien, in samenwerking met de Europese Unie en andere partners, geijverd om dit budgettaire proces stapsgewijs te verbeteren. We zijn overtuigd van het belang van multilateralisme en van de Verenigde Naties, niettemin zijn we ook de vaste mening toegedaan dat we ook met minder middelen dezelfde doelstellingen kunnen bereiken. België pleit dan ook voor de nominale nulgroei van de budgetten van de internationale instellingen waarvan ze lid is. Nieuwe mandaten mogen ingesteld worden, maar in de limieten van de beschikbare middelen, dus door middel van absorptie, overdracht van middelen en herschikking van de prioriteiten.
Onze bijdrage tot het reguliere budget van de Verenigde Naties wordt volgens een bijdragenschaal berekend. Deze wordt onder meer op het bruto nationaal product gebaseerd (een reflectie over de methodologie is aan de gang, onder meer in de groep van onafhankelijke experts die reeds hierboven vermeld werd). Tijdens de afgelopen jaren bedroeg onze verplichte bijdrage 1,075% van het budget. Voor 2013 en de komende jaren wordt onze bijdrage tot 0,998% van het budget teruggebracht.
Ongeveer 40 van de 193 lidstaten van de Verenigde Naties nemen alleen reeds 95% van het reguliere budget voor hun rekening, waarvan de Europese Unie voor 40% instaat. Het vastgelegde principe van een bijdrage naargelang van de financiële capaciteit van lidstaten wordt dus niet langer gerespecteerd.
Tijdens het hele jaar 2012 en voornamelijk tijdens de onderhandelingen in de vijfde Commissie die eind december 2012 afgerond werden, heeft België de financiële verantwoordelijkheid en een stapsgewijze hervorming van het budgettaire proces aangeprezen. Van nu af aan is een optimaler personeelsbeheer gepland (een herziening van de personeelsmiddelen van de organisatie werd aangevraagd om de personeelstructuur te optimaliseren), alsook een beter beheer van de kosten gerelateerd aan de inflatie en de wisselkoersen. De aangenomen teksten bieden een betere afstemming tussen de nieuwe bijdragenschaal en de reële betalingscapaciteit. Ze laten ook de deur open voor een optimalisering van de methodologie inzake de baremaberekening.
België is dus eind 2012, samen met de EU en andere partners, erin geslaagd dit onmisbare evenwicht tussen twee noodzaken tot stand te brengen: de budgetgroei afremmen en de financiering van nieuwe activiteiten verzekeren. Deze verwezenlijkingen zijn belangrijk. Ze zouden op termijn een verhoogde efficiëntie van de Verenigde Naties moeten garanderen en nieuwe besparingen opleveren ten gunste van investeringen in operationele activiteiten.

Het spreekt voor zich dat deze verwezenlijkingen via compromissen bereikt werden. Nog niet alles is geregeld. De vijfde Commissie zal in maart 2013 haar werkzaamheden hervatten. België zal hieraan actief deelnemen en op het elan van 2012 doorgaan.

Mensenrechten

België hecht groot belang aan het nakomen van zijn verplichtingen bij de mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties. De prioriteit in 2012 was om regelmatig verslag uit te brengen aan de VN over de naleving van het Folterverdrag, het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie en het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen. Zowel de federale instanties als de gemeenschappen en de gewesten werkten mee aan deze rapporten. Bovendien werden de ontwerpen voor commentaar aan het maatschappelijk middenveld voorgelegd. Daarnaast is België met de ondertekening van het nieuwe, derde protocol bij het VN-Kinderrechtenverdrag op 28 februari 2012 en van het Raad van Europa-verdrag over de preventie van en de strijd tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld op 11 september 2012, nieuwe verdragsverplichtingen aangegaan.

François Roux, onze toenmalige permanente vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties in Genève, ondertekende voor België het derde facultatief protocol bij het Kinderrechtenverdrag, Genève, 28 februari 2012 © FOD BZ

Als lid van de Mensenrechtenraad bleef ons land pleitbezorger van de universaliteit van de mensenrechten en van de onafhankelijkheid van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens en haar bureau, alsook van de speciale procedures. Bij dit streven ging de Belgische aandacht uit naar de situatie in Syrië.
In de UPR *(Universal Periodic Review* of Universele Periodieke Doorlichting*)* werkgroep van de Mensenrechtenraad deed ons land aanbevelingen aan Algerije, Argentinië, Bahrein, Benin, Brazilië, Ecuador, de Filipijnen, Finland, Gabon, Ghana, India, Indonesië, Japan, Marokko, Oekraïne, Pakistan, Peru, Sri Lanka, Tsjechië, Tunesië, Zuid-Afrika en Zuid-Korea, hetzij 22 landen op de 28 die in 2012 werden geëvalueerd.
In de Algemene Vergadering van de VN diende België samen met Slovenië met succes zijn tweejaarlijkse resolutie in over het internationaal verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. Daarnaast blijft ons land een actief lid van het ngo-

comité en de Commissie voor de Status van de Vrouw. Op Europees vlak werkte België actief mee aan een EU Strategisch Kader en Actieplan voor Mensenrechten en Democratie dat op 25 juni 2012 werd aangenomen en 97 concrete acties bevat. Op 25 juli 2012 volgde de aanstelling van Stavros Lambrinidis als EU-speciale vertegenwoordiger voor mensenrechten.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

Voortbordurend op haar toekomstvisie die bij haar 50e verjaardag tijdens de ministerconferentie in mei 2011 werd gedefinieerd, heeft de OESO in 2012 met name het initiatief 'Een nieuwe aanpak van de economische uitdagingen – Actieprogramma van de OESO voor een inclusieve groei' gelanceerd en een 'Ontwikkelingsstrategie' goedgekeurd.

Naast de toetreding van Rusland, een proces dat nog aan de gang is, lag ook een nieuwe uitbreiding van de OESO voor het eerst op tafel: eind 2012 hadden zeven landen (Bulgarije, Colombia, Costa Rica, Letland, Litouwen, Peru en Roemenië) officieel een aanvraag tot toetreding ingediend.
Wat België betreft, wordt gewerkt aan een economische studie, die in het voorjaar van 2013 zou moeten verschijnen, en lopen er onderzoeken of evaluaties in het kader van FATF, het Wereldforum voor transparantie en uitwisseling van informatie voor fiscale doeleinden en de Conventie inzake de strijd tegen de omkoping van buitenlandse ambtenaren bij internationale handelstransacties.

Uitdagingen op het vlak van nucleaire non-proliferatie

De hoeksteen van het beleid tegen de verspreiding van kernwapens is het *Non Proliferation Treaty (NPT)*. Dit verdrag steunt op:
1. een engagement van alle toetredende landen om geen kernwapens te verwerven,
2. de belofte van afbouw van de bestaande nucleaire wapens en
3. internationale samenwerking op het vlak van civiele nucleaire toepassingen.

Het hielp om de verspreiding van kernwapens en hun technologie de voorbije decennia te beperken. Het succes van het NPT is afhankelijk van de goodwill van de landen en van de universalisering van het verdrag. Noord-Korea ontwikkelde een militair kernprogramma en trok zich uit het NPT terug. Iran heeft een nucleair programma waarvan de militaire implicaties voor de hand liggen. India, Israël en Pakistan blijven buiten het verdrag.

Als enkele landen straffeloos kernwapenprogramma's ontwikkelen, riskeren andere te volgen om zich te verdedigen tegen nieuwe kernstaten. Voorop staat Iran, wiens ambitie om een geostrategische rol te spelen leidt tot grote onrust in de regio. Een nieuwe kernwapenwedloop zou een destabilisering van het internationale veiligheidssysteem teweegbrengen. Een nucleair Iran stelt bovendien een existentieel probleem voor Israël, dat al aangaf dit niet te tolereren.
Het is dus cruciaal dat België zich inschakelt in de internationale inspanning om Iran te overtuigen. Enerzijds wordt met Teheran onderhandeld, anderzijds wordt de druk op Iran opgevoerd. Vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad en Duitsland voeren de onderhandelingen onder leiding van EU hoge vertegenwoordiger Ashton. De sanctiedruk wordt gradueel opgevoerd en de EU heeft een uitgebreid pakket sancties opgelegd. Uit de rapporten van het IAEA (Internationaal Atoomenergieagentschap van de VN) blijkt dat Iran, ondanks bindende resoluties van de Veiligheidsraad en van de Raad van Gouverneurs van het IAEA, uranium blijft verrijken. De internationale bezorgdheid is terecht omdat Iran niet aantoont dat deze verrijking strikt civiel is. Dit geldt zeker voor de verrijking van uranium tot 20%, waarmee Iran in de richting gaat van kernwapencapaciteit. Iran antwoordt niet op de vragen van het IAEA over de mogelijke militaire dimensie van haar atoomprogramma en bemoeilijkt de IAEA-inspecties. De EU nam dit jaar bijkomende zware sancties tegen Iran. België nam dus zijn verantwoordelijkheid en gaf zo bepaalde handelsbelangen op. Het economische verlies wordt gerechtvaardigd door de enorme schade voor de wereldvrede indien Iran een kernwapenstaat wordt. Het doel is om Iran duidelijk te maken dat doorgaan met zijn confrontatiepolitiek ernstige gevolgen heeft en dat het beter kan dialogeren met de internationale gemeenschap op basis van de naleving van de bindende resoluties van de Veiligheidsraad.
Onder druk van de sancties zocht Iran vroeger al toenadering tot de internationale gemeenschap. Helaas deed Iran nog niet het nodige om echte gesprekken mogelijk te maken. Een militaire dimensie van het Iranese atoomprogramma wordt nog steeds niet uitgesloten door het IAEA.
Ook in het Midden-Oosten beoogt men een zone die vrij is van massavernietigingswapens. Toen de internationale gemeenschap in 1995 overeenkwam om het NPT-regime permanent te maken, gebeurde dit met het doel ook op dat vlak vooruitgang te boeken. De kwestie kwam opnieuw op de voorgrond tijdens de NPT-herzieningsconferentie van 2010. Toen werd beslist om in 2012 een internationale conferentie over die zone te houden. De EU ondersteunde dit actief door twee voorbereidende seminaries te organiseren in 2011 en in 2012.
De regionale context verhinderde echter dat de conferentie in 2012 plaatsvond. Het overleg hierover wordt voortgezet.

Internationaal Wapenhandelsverdrag en strijd tegen de verspreiding van kleine en lichte wapens

België nam in 2012 actief deel aan de diplomatieke conferentie voor de onderhandeling van een VN-verdrag over de internationale wapenhandel. Ons land verdedigt, samen met de EU-partners, een zo ambitieus mogelijk verdrag dat moet zorgen voor meer responsabilisering voor de wereldwijde wapenhandel volgens de hoogst mogelijke internationale standaarden. Ons land en zijn EU-partners verdedigden een verdrag dat de staten oplegt om de transfers van de voornaamste categorieën van conventionele wapens, munitie, gerelateerde onderdelen en technologie te controleren, op basis van de evaluatie van bindende criteria. Staten mogen geen wapens leveren als een belangrijk risico bestaat voor ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht. Ons land legde specifieke accenten over de rol van dit verdrag in de strijd tegen gendergerelateerd geweld en geweld tegen kinderen.

De conferentie bereikte zijn doel nog niet. De ontwerptekst werd na 4 weken onderhandelen nog niet door alle landen goedgekeurd. De 67e sessie van de Algemene Vergadering van de VN nam op 24 december 2012 een resolutie aan waarbij het lidmaatschap van de VN zich engageerde om de diplomatieke conferentie over het wapenhandelsverdrag af te ronden in maart 2013 op basis van de bestaande ontwerptekst. België blijft zich inzetten om tot een substantieel akkoord te komen dat aanvaard wordt door zo veel mogelijk landen, en zeker de grootste wapenproducerende en -exporterende.
Over deze onderhandelingen werd in 2012 ook regelmatig overlegd met het maatschappelijk middenveld. Verschillende van deze organisaties met expertise in het domein van de wapenbeheersing, de mensenrechten en het internationaal humanitair recht droegen waardevol bij, zowel inhoudelijk als sensibiliserend bij het publiek.
Op de Herzieningsconferentie van het VN-Actieprogramma tegen illegale handel in kleine en lichte wapens in augustus 2012 diende België concrete voorstellen in ter versterking van het markeren en traceren van wapens. Het slotdocument bevat referenties naar het uitwisselen van traceringsresultaten tussen staten en het mandateren van VN-vredesmissies, om illegale wapens in conflictgebieden te traceren. Het komt er nu op aan dit in de praktijk te bewerkstelligen.

Hissène Habré

In 2012 verscheen België, door toedoen van de vertegenwoordigers van de FOD Buitenlandse Zaken in samenwerking met de andere betrokken FOD's (Justitie en de Kanselarij van de Eerste Minister) en twee gerenommeerde advocaten die door hen werden aangesteld, voor het Internationaal Gerechtshof, in het kader van de mondelinge fase van de zogeheten zaak 'Verplichting tot vervolgen of uitleveren'.
De zaak was in februari 2009 door België aanhangig gemaakt tegen Senegal om te doen vaststellen dat Senegal zijn conventionele en gewoonterechtelijke verplichtingen om de oud-dictator van Tsjaad, Hissène Habré, te berechten of, zo niet, uit te leveren aan België dat daarom vraagt sinds 2005, niet nakomt.
Het team dat België voor het Hof vertegenwoordigde, werd geleid door Paul Rietjens, de directeur-generaal van Juridische Zaken van de FOD BZ en de Belgische afgevaardigde voor het Hof, alsook door Gérard Dive, diensthoofd Internationaal Humanitair Recht van de FOD Justitie en co-afgevaardigde van de Belgische regering in deze zaak. De zittingen hadden plaats van 12 tot 21 maart 2012.

België wendt zich tot het Internationaal Gerechtshof in de strijd tegen straffeloosheid, Den Haag, maart. Het Belgisch team met van links naar rechts : ambassadeur W. Debuck, dg Juridische Zaken P. Rietjens, Ph. Meire, L. Masschelein, E. David, M. Wood QC, V. Delcroix, D. Müller, G. Dive, B. Goes en P. Warnotte © FOD BZ

Het Internationaal Gerechtshof sprak zich in deze zaak uit op 20 juli 2012. In haar arrest verklaart het Hof dat Senegal de conventionele verplichting heeft geschonden om Hissène Habré te vervolgen, of zo niet, hem uit te leveren aan België, zoals omschreven in de desbetreffende artikelen van de Conventie van de Verenigde Naties tegen Foltering uit 1984.
Deze beslissing van het Hof zal geschiedenis schrijven in het internationaal recht, omdat voor het eerst op het allerhoogste rechtsniveau in de internationale betrekkingen – namelijk dat van het Internationaal Gerechtshof – de verplichting van staten wordt bekrachtigd om te strijden tegen de straffeloosheid van de allerwreedste misdaden van internationaal recht.
België werd op grote schaal geprezen door de overlevende slachtoffers en verenigingen van slachtoffers om zijn optreden in de strijd tegen de straffeloosheid en ten voordele van de slachtoffers die al bijna 20 jaar lang H. Habré proberen te dagvaarden.

Ontginning van de zeebodem, een economische sector met toekomst

De Internationale Zeebodemautoriteit is een orgaan dat werd opgericht door de Conventie van Montego Bay inzake het recht van de zee, waar België sinds 1998 lid van is. Ze is belast met de organisatie van en controle op de activiteiten aangaande de zeebodem, die wordt beschouwd als behorende tot het gemeenschappelijk menselijk erfgoed. Als taken heeft ze onder meer het opstellen van reglementen inzake de prospectie, verkenning en ontginning van de rijkdommen van de zeebodem, maar ook de toewijzing van contracten voor verkenning en exploitatie.
Momenteel zijn alleen verkenningscontracten toegewezen; een reglementering aangaande de ontginning van de zeebodem is er nog niet. Nochtans zouden bijvoorbeeld metaalknollen of –sulfiden kunnen voorzien in de groeiende behoefte aan deze schaarse grondstoffen. Terwijl tot voor kort alleen wetenschappelijke instellingen van bepaalde lidstaten er interesse voor hadden, beginnen nu ook handelsondernemingen belangstelling te tonen. Met de maritieme expertise van België hoeft het dus niet te verwonderen dat ook Belgische bedrijven zich positioneren tegen dat ontginning mogelijk wordt.

Zo heeft een Belgisch bedrijf zich schrap gezet om een ontginningscontract binnen te rijven in een bepaalde sector in de Stille Oceaan. Daarvoor was het beschermheerschap van de Belgische staat vereist. Om zijn aansprakelijkheid bij schade te beperken heeft België een recent advies ter zake van de rechtbank voor zeerecht gevolgd en een voorlopig wettelijk kader opgesteld voor de activiteiten van elk bedrijf dat zich in die nieuwe economische tak wenst te lanceren. De FOD Economie nam de leiding ter zake maar de FOD Buitenlandse Zaken leverde een belangrijke bijdrage, met name via zijn contacten met de Internationale Zeebodemautoriteit.

Dankzij onder meer de actieve steun van diverse Belgische instanties kon het bedrijf dit eerste contract binnenhalen. Het zal de Belgische deskundigheid en technologie op maritiem vlak aantonen en ons land in een sector met toekomst op de kaart zetten.

4. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking

Nieuwe samenwerkingsprogramma's met twee partnerlanden

In 2012 ondertekende België nieuwe indicatieve samenwerkingsakkoorden (ISP) met Oeganda en Mozambique. De twee samenwerkingsakkoorden belopen een totaalbedrag van 119 miljoen euro. België zet in beide landen zijn werkzaamheden voort in sectoren waar zijn ervaring een meerwaarde te bieden heeft alsook continuïteit met vorige inspanningen.

België sluit met zijn interventies goed aan op de internationale agenda over hulpefficiëntie. Het besteedt bijzondere aandacht aan diverse transversale thema's: gendergelijkheid, leefmilieu en klimaatverandering en goed bestuur. De samenwerkingsprogramma's passen in de sectorale ontwikkelingsplannen van de partnerlanden en worden opgesteld als aanvulling op de activiteiten van de andere donorstaten in die landen.

Oeganda
Het nieuwe indicatieve samenwerkingsprogramma (ISP) bestrijkt de jaren 2012-2016 en zal, op verzoek van de Oegandese overheid, op twee sociale sectoren inzetten: onderwijs en gezondheidszorg. De interventie van België sluit dus aan bij het vorige ISP (2009-2012), dat al over die sectoren ging.

De begrotingsenveloppe van 64 miljoen euro blijft gehandhaafd op het peil van het vorige ISP. Bovendien zal Oeganda een bijkomend bedrag van 10 miljoen euro ontvangen als het aan deze drie voorwaarden voldoet: (i) de aanbevelingen opvolgen van de waarnemers van de Europese Unie betreffende de samenstelling van de Oegandese verkiezingscommissie; (ii) respect voor de mensenrechten en (iii) zijn activiteiten inpassen in het Initiatief voor Transparantie in de Winningsindustrieën (EITI). De beslissing om deze aanmoedigingschijf al dan niet toe te kennen zal bij de tussentijdse evaluatie worden genomen. België neemt zich voor daartoe de hervormingen en de vorderingen qua goed bestuur en respect voor de mensenrechten te stimuleren.

In de onderwijssector zal de nadruk blijven liggen op de opleiding van de leerkrachten en op het technisch en beroepsonderwijs. Diverse acties zijn gepland: (i) begrotingssteun via het *Poverty Action Fund* ten bedrage van 14 miljoen euro, met bijzondere aandacht voor de kwaliteit van het voortgezet onderwijs (middelbaar en handelsonderwijs, technische en beroepsopleidingen), (ii) steun aan de ontwikkeling van competenties in het middelbaar onderwijs en in de technische en beroepsopleidingen, voor een bedrag van 16 miljoen euro.

Wat gezondheid betreft, zullen de acties zich blijven toespitsen op eerstelijnsgezondheid via (i) begrotingssteun voor de uitvoering van het 'Ontwikkelingsplan voor de gezondheidsdistricten', ten bedrage van 12 miljoen euro en (ii) steun aan de private subsector zonder winstbejag voor 8 miljoen euro.
Oeganda zal eveneens voor 8 miljoen euro aan studiebeurzen krijgen, hoofdzakelijk bestemd om de institutionele slagkracht in de twee prioritaire sectoren te vergroten.

Mozambique
België en Mozambique hebben voor de periode 2013-2017 een nieuw indicatief samenwerkingsprogramma (IPS) gesloten voor een bedrag van 55 miljoen euro. Tegenover het vorige IPS (2008-2012) is de bilaterale enveloppe lichtjes afgenomen, enerzijds door herhaalde vertragingen bij de uitvoering van het vorige IPS en anderzijds door de bezuinigingen die de Belgische overheid heeft opgelegd.

In het nieuwe samenwerkingsprogramma staan twee sectoren centraal: landbouw en energie.

Wat landbouw betreft, zal België vooral de veeteelt steunen, voor een bedrag van 25 miljoen euro. Midden februari 2013 zal worden nagegaan of deze steun als begrotingssteun kan worden toegekend, op basis van deze criteria: of er een weloverwogen en operationeel actieplan voor sectorale ontwikkeling is, of er meerdere donatoren zijn die begrotingssteun geven en of er efficiënte beheers- en controlemechanismen inzake openbare financiën bestaan.

Wat energie betreft, zal België voor 19 miljoen euro inzetten op de ontwikkeling van nieuwe en hernieuwbare vormen van energie.

De Belgische federale ontwikkelingssamenwerking trekt zich terug uit de gezondheidssector, maar heeft de fakkel doorgegeven aan de Vlaamse overheid, die basisgezondheid centraal zal stellen in haar programma voor Mozambique.

Het IPS stelt ook een nieuw studiebeurzenprogramma op en versterkt via een steunfonds de institutionele slagkracht.

Het nieuwe IPS 2013-2017 besteedt daarbij bijzondere aandacht aan de activiteiten en programma's van de Belgische niet-gouvernementele partners in Mozambique en maakt het mogelijk samen met hen in de gekozen sectoren aan een project te werken.

5e Staten-Generaal van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking

In mei 2012 vond de 5e editie van de Staten-Generaal van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking plaats in aanwezigheid van prinses Mathilde en minister van Ontwikkelingssamenwerking Paul Magnette. Vertegenwoordigers van de Verenigde Naties, het middenveld, de academische wereld en politieke gezagdragers kwamen samen rond het hoofdthema: 'Samenhang tussen de beleidsopties voor een betere ontwikkelingssamenwerking'.

5e Staten-Generaal van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, in aanwezigheid van prinses Mathilde en minister van Ontwikkelingssamenwerking Paul Magnette, Egmontpaleis, 8 mei © FOD BZ

In een wereld getroffen door diverse mondiale crises (financieel, economisch, klimaat, voedsel) blijft de realisatie van de ontwikkelingsdoelstellingen een essentiële uitdaging die niet uitsluitend afhangt van steun, nog amper goed voor 13% van de geldstromen naar de ontwikkelingslanden, maar ook van beslissingen die de ontwikkelde landen, met name België en de EU, nemen in een groot aantal sectorale of macro-economische beleidsdomeinen, zoals handel, landbouw, financiën, migratie, veiligheid etc.

Deze wederzijdse afhankelijkheid gaat des te meer op voor de ontwikkelingslanden. Ontwikkelingssamenwerking kan alleen efficiënt zijn als die bevoegdheid niet meer wordt losgekoppeld van de andere federale beleidsdomeinen. Beslissingen inzake economie, landbouw, buitenlandse handel, migratie, leefmilieu, duurzame ontwikkeling of ook energie hebben een rechtstreekse impact op de ontwikkeling van derde landen.

Nationale en internationale experten hebben hun licht laten schijnen over hoe de samenhang tussen de beleidsopties in de diverse domeinen kan worden verbeterd: Helen Clark, administrateur van de PNUD en voorzitster van de *United Nations Development Group*, Supachai Panitchpakdi, de secretaris-generaal van de Conferentie van de Verenigde Naties voor handel en ontwikkeling (UNCTAD), Roberto Bissio, de directeur van het *Third World Institute*, senator Marleen Temmerman, Claude Rolin, de secretaris-generaal van het ACV/CSC en Arnaud Zacharias, de secretaris-generaal van het Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (NCOS)-11.11.11. Samenhang creëren tussen beleidsopties is een ambitieus en complex proces waarin constant uiteenlopende en vaak tegengestelde belangen aan elkaar worden afgetoetst.

Om de samenhang tussen de beleidsopties van de Belgische nationale instellingen te waarborgen, zouden er in 2013 een interministeriële conferentie voor de samenhang tussen de beleidsopties voor een betere ontwikkelingssamenwerking en ook een interdepartementale coördinatiecommissie moeten komen.

In 2012 werd de directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) intern grondig hervormd

Een van de doelstellingen van deze hervorming is de inkrimping van het personeelsbestand, maar de hoofdreden is een diepgaande metamorfose van het internationale ontwikkelingsbeleid. De inzet voor de DGD was duidelijk: evolueren en zich aanpassen aan de nieuwe hulpparadigma's.

De afgelopen tien jaar hebben de meeste donorlanden, de multilaterale instellingen en veruit de meeste ontwikkelingslanden die hulp ontvangen, er zich toe verbonden de hulp effectiever en efficiënter te gebruiken, afgestemd op de resultaten en gebaseerd op de ontwikkelingsnoden van de partnerlanden en hun bevolking in het Zuiden.

Om dé hoofdschakel in de Belgische Ontwikkelingssamenwerking te blijven, zal de DGD op een strategisch niveau moeten functioneren, informatie meer moeten coördineren en uitwisselen en de collega's op de ambassades, de samenwerkingsbureaus en de permanente vertegenwoordigingen nauwer bij het opstellen van het beleid moeten betrekken. De hervorming van de DGD slaat niet alleen op een nieuwe werkmethode, maar ook op een nieuwe structuur.

De DGD bestaat nu uit vier directies.

1. de Geografische directie, die zich concentreert op de geografische context van ontwikkelingssamenwerking, vanuit een regionale invalshoek die rekening houdt met de specifieke context en noden van de landen in het Zuiden
2. de Thematische directie, bevoegd voor het uitstippelen van de strategie, de toepassing en de opvolging van de Belgische thematische ontwikkelingsinstrumenten om ontwikkelingsresultaat te boeken.
3. de directie Civiele Maatschappij, belast met de contacten met de niet-gouvernementele partners van de Belgische ontwikkelingssamenwerking: de ngo's, universiteiten en wetenschappelijke instellingen, organen bevoegd voor onderwijs, lokale besturen en vakbonden. Die organisaties spelen een belangrijke rol in de strijd tegen armoede, de ontwikkeling van capaciteiten en essentiële steun aan het beleid.
4. de directie Organisatiebeheersing, die de strategische missie van de DGD ondersteunt en zich concentreert op de kwaliteit en effectiviteit van de hulp. Bijzonder belang wordt gehecht aan het bereiken van ontwikkelingsresultaten, aan rekening en verantwoording in dit verband, het delen van ingewonnen inlichtingen, aan de uitbouw van adequaat intern toezicht en aan risicobeheersing.

Naast deze vier directies is ook een Strategisch Comité opgericht om de interne samenhang van het Belgische ontwikkelingsbeleid te versterken en om beleidsvoorstellen te formuleren aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking.

Ontwikkelingssamenwerking moet besparen door begrotingsdiscipline van de regering

In 2002 had de regering-Verhofstadt op de VN-top van Monterrey besloten dat de begroting voor ontwikkelingssamenwerking vanaf 2010 0,7% van het bruto nationaal inkomen (bni) zou bedragen. Dat bleek niet haalbaar voor 2010 maar, in overleg met de lidstaten van de Europese Unie, wil België dit niveau in 2015 wel halen.

In 2010 bedroeg de begroting van België 0,63% van het bni en in 2011 0,54%. Door de financiële crisis heeft de Belgische regering eind 2011 besloten de budgettaire groei voor ontwikkelingssamenwerking in 2012 en 2013 te bevriezen en die op het peil te houden van 2011.

In 2012 zouden de uitgaven onder de 0,50% moeten blijven als gevolg van de door de overheid opgelegde begrotingsdiscipline, die weegt op de uitvoering van de Belgische ontwikkelingsbegroting. De dalende tendens van de budgetten voor ontwikkelingssamenwerking doet zich ook voor in andere donorlanden.

Toch houdt de regering vast aan haar kwantitatieve doelstelling van 0,7% van het bni, maar door een uitzonderlijke begrotingssituatie ziet ze zich genoodzaakt het tijdschema op te schorten.

OESO-Commissie voor Ontwikkelingsbijstand – 2012, het jaar van tussentijdse evaluatie

In 2010 had de OESO-Commissie voor Ontwikkelingsbijstand de resultaten van zijn *peer review* voor België voorgesteld. Om de vier jaar voeren de CAD-lidstaten in elke lidstaat een nauwgezette controle uit om ideeën en goede praktijken over de nieuwe uitdagingen qua ontwikkelingssamenwerking uit te wisselen. Voor ons land zijn er 19 aanbevelingen uit dit onderzoek gekomen.

In september 2012 voerde Jon Lomoy, directeur van de Commissie voor Ontwikkelingsbijstand, halfweg een evaluatie uit die moet uitmaken hoe ver België is gevorderd met de uitvoering van de aanbevelingen uit 2010. De uitkomst van deze analyse werd als erg bevredigend beschouwd: België is op de goede weg. Op twee jaar heeft het al diverse belangrijke hervormingen in de steigers staan, ondanks een lange politiek moeilijke periode (de vorming van een coalitieregering nam 18 maanden onderhandelen in beslag).

Meerdere projecten om de Belgische ontwikkelingssamenwerking efficiënter te maken startten in 2012: het updaten en harmoniseren van de sectorale strategieën en de transversale aanpak, de BIO-hervorming, de voorbereiding van het 4e beheerscontract met de BTC, de herziening van de strategie inzake humanitaire hulp en de hervorming van de subsidieregeling voor de actoren van de niet-gouvernementele ontwikkelingssamenwerking.

Internationale conferentie over kinderbescherming

In februari 2012 organiseerden België en UNICEF een internationale conferentie over kinderbescherming in het kader van de tiende verjaardag van de inwerkingtreding van de Facultatieve Protocollen van de Conventie over de Rechten van het Kind: het protocol aangaande de betrokkenheid van kinderen in gewapende conflicten en het protocol aangaande kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Prinses Mathilde zette dat evenement luister bij door haar aanwezigheid. Nog andere prominenten namen deel, namelijk minister van Ontwikkelingssamenwerking Paul Magnette, de directeur van de UNICEF-programma's Nicholas Alipui, medestichter van *Network of Young People Affected by War*, John Kon Kelei, de speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Kinderen in Gewapende Conflicten Radhika Coomaraswamy en de speciaal vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Geweld tegen Kinderen, Marta Santos Pais.

De dienst Mensenrechten (M3) organiseerde een besloten bijeenkomst van experten over kinderen en gewapende conflicten.
Radhika Coomaraswamy en voorzitter van het directiecomité Dirk Achten nemen deel aan het debat, februari. © FOD BZ

België en UNICEF wilden via dit evenement opnieuw de aandacht van de internationale gemeenschap en van de andere betrokken actoren vestigen op ernstige schendingen, uitbuiting en misbruik waar kinderen door crisissituaties mee geconfronteerd worden.

In haar openingsrede wees prinses Mathilde op het belang van de school als een veilige haven in noodsituaties en brak ze een lans voor maatregelen op lange termijn en voor de noodzaak om kinderen te betrekken bij het uitbouwen van hun toekomst.

Minister Magnette somde diverse concrete steunmaatregelen op die België neemt om kinderen te beschermen in crisissituaties en zei dat de rechten van het kind als een transversaal thema in de ontwikkelingssamenwerking worden opgenomen. Naast de aanpak van noodsituaties onderstreepte hij het belang dat hij hecht aan sociale bescherming in zijn ontwikkelingsbeleid.

België, UNICEF en de andere sprekers pleitten voor de universele bekrachtiging van de aanvullende protocollen en voor hun tenuitvoerlegging. Ze spoorden aan duurzame maatregelen te nemen en riepen allen op te bouwen aan een wereld die alle kinderen meer bescherming zou bieden.

Herziening van de wet betreffende ontwikkelingssamenwerking

De noodzaak om de wet van 1999 betreffende internationale samenwerking te moderniseren, bleek duidelijk tijdens de hoorzittingen van de parlementaire commissies in Kamer en Senaat, tijdens de Staten-Generaal waarop de Belgische en buitenlandse actoren vergaderden als uit het evaluatieverslag van de wet opgesteld door de Bijzonder Evaluator van de Internationale Samenwerking in 2008. De wetsherziening was dus één van de hoofddoelstellingen van minister Magnette voor 2012.
De nieuwe wet integreert talrijke vernieuwende punten, overeenkomstig de nieuwe paradigma's in ontwikkelingssamenwerking en beoogt:

• overheidshulp doeltreffender te maken door ze beter af te stemmen op het beleid van de partnerlanden, die zelf instaan voor hun eigen ontwikkeling, door een betere coördinatie tussen onder meer Europese donoren, door een meer resultaatgerichte aanpak en door het ontwikkelingsbeleid democratisch te laten goedkeuren in de partnerlanden, met medezeggenschap van organisaties uit het lokale middenveld;
• de hulp duurzamer en meer voorspelbaar te maken, beter aangepast aan de klimaatverandering en met oog voor de drie peilers (economisch, sociaal en leefmilieu) van duurzame ontwikkeling;
• de samenhang tussen de beleidsopties die bijdragen tot meer ontwikkeling te versterken;
• de Ontwikkelingssamenwerking te stoelen op een beleid dat gebaseerd is op rechten, waarin economische, sociale en culturele rechten (gezondheidszorg, onderwijs, degelijk werk, huisvesting, voeding ...), burger- en politieke rechten (niet-discriminatie, vrije meningsuiting ...) alsook het recht op ontwikkeling centraal staan.

De goedkeuring van deze wet belichaamt de Belgische visie op ontwikkelingssamenwerking voor het volgende decennium, een moderne visie gebaseerd op solidariteit en vooruitstrevendheid. Ze zal de kapstok zijn waaraan andere belangrijke lopende hervormingen die in 2013 hun beslag moeten krijgen, zullen worden opgehangen, zoals de herziening van het mandaat en de rol van de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO), de uitvoering van een 4e beheerscontract met de Belgische Technische Coöperatie (BTC) en de herziening van de subsidieregeling voor ngo's, universiteiten, steden en gemeenten, vakbonden en andere actoren van de niet-gouvernementele ontwikkelingssamenwerking.

Humanitaire crisis in de Sahel

In 2012 had de DGD volop aandacht voor de humanitaire crisis die de Sahel treft.

In de Sahel hebben ruim 18 miljoen inwoners te kampen met voedselonzekerheid en ruim 1 miljoen kinderen riskeren ernstige ondervoeding. De slabakkende voedselconsumptie heeft die alarmerende ondervoeding alleen maar erger gemaakt. Komen daar nog 's de conflicten in de regio bovenop, die de grensoverschrijdende handel afremmen, economische kansen verspelen, ook het geld dat migranten opsturen, de stroom vluchtelingen en gerepatrieerden naar de kwetsbare gemeenschappen van Niger stimuleren, ook de onrust in traditionele herdersgemeenschappen, de toegang tot weidegronden en waterbronnen bemoeilijken, de verslechtering van de ruilvoet voor veetelers.

De humanitaire crisis in de Sahel © FOD BZ

Het tanende weerstandsvermogen van de bevolking tegen telkens terugkerende crises in de Sahel is typisch voor de regio, waar gezinnen, na een crisis, geen bestaansmiddelen meer bijeenkrijgen vóór de volgende crisis toeslaat.

Hoewel de onmiddellijke noden in het Sahelgebied vandaag van humanitaire aard zijn (kortetermijnaanpak om levens te redden, leed te verlichten en de bevolking weerbaarder te maken), is het essentieel al aan langetermijnoplossingen te werken door na te denken over hoe de negatieve weerslag van de huidige crisis op de voedselzekerheid in de regio te verkleinen en hoe de voorwaarden te creëren om kwetsbare bevolkingen er weer bovenop te helpen en hun zelfstandigheid terug te geven, zodat ze hun bestaansmiddelen efficiënt zouden kunnen beschermen.

De voedsel- en voedingscrisis in de Sahel is geografisch zo uitgebreid en thematisch zo complex dat diverse directies van de DGD erbij betrokken zijn. Immers, drie van die Sahellanden (Senegal, Mali, Niger) zijn partnerlanden van de directe bilaterale ontwikkelingssamenwerking en vijf (Senegal, Mali, Niger, Burkina Faso en Benin) zijn een doelland van het Belgisch Fonds voor de Voedselzekerheid. Meerdere niet-gouvernementele actoren zijn ook actief in die landen en krijgen subsidies van de DGD voor programma's en projecten rond landbouw en voedselveiligheid. Tot slot is de Sahelcrisis jarenlang al een van de complexe, prioritaire crises voor de dienst voor humanitaire hulp.

België moet zich, als een belangrijke geldschieter van meerdere landen die lijden onder deze crisis, vragen stellen over de manier waarop het de structurele oorzaken van de Sahelcrisis dankzij zijn diverse programma's en interventies helpt veranderen en een gemeenschappelijke visie helpt te ontwikkelen die een grotere synergie bewerkstelligt tussen humanitaire hulp, rehabilitatie en ontwikkeling. Daartoe is over de directies heen een team opgericht dat alle infrastructuur en kennis beschikbaar in Brussel en in onze posten bundelt om een strategie te ontwikkelen die aangepast is aan deze complexe regio. België steunt ook de initiatieven op Europees niveau (AGIR - *Alliance globale pour l'Initiative Résilience*) en van de OESO via de Club voor de Sahel en West-Afrika.

Bijzondere Evaluatie van de Internationale Samenwerking (DBE)

De dienst Bijzondere Evaluatie van de Internationale Samenwerking (DBE) – beheerd door dhr. Dominique de Crombrugghe, bijzonder evaluator – is verantwoordelijk voor de strategische evaluatie van de Belgische federale activiteiten die aangerekend worden als officiële ontwikkelingshulp (ODA) door de *Development Aid Committee (DAC)* van de OESO.

De doelstellingen: rekenschap afleggen over het gebruik van de publieke fondsen maar ook lessen trekken om de doeltreffendheid van de Belgische ontwikkelingssamenwerking te verbeteren.

In 2012 hadden verschillende gelijklopende evaluatieprocessen plaats. Focus op drie ervan, die verband hielden met instrumenten van financiële samenwerking.

Begrotingssteun: voorwaardelijke resultaten
Begrotingssteun is een vorm van ontwikkelingssamenwerking die bestaat in het leveren van financiële steun aan de schatkist van de begunstigde landen. De steun vergroot de financiële middelen van de partnerlanden, zodat die hun eigen begroting volgens hun eigen procedures kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt een proces van beleidsdialoog tussen de partnerlanden, de donoren en de civiele maatschappij ingesteld.

Begrotingsteun is sinds enkele jaren het onderwerp van discussie. Er worden regelmatig vragen gesteld over goed beheer en werkelijke capaciteitsversterking van de staat.

Op initiatief van de Europese Commissie werd een reeks evaluaties van deze tool gelanceerd om te kunnen nagaan of deze vorm van bijstand een doeltreffend middel is om goede resultaten te boeken op het gebied van armoedebestrijding en economische groei.

Daarvoor heeft de DAC een proefmethodologie ontwikkeld die de resultaten van begrotingssteun evalueert. Deze methodologie werd getest voor drie landen: Tunesië, Mali en Zambia. De DBE heeft aan de oefening rond Mali deelgenomen.

De bevindingen, ook gestaafd in een recente studie van Nederland, zijn:
- Begrotingssteun draagt bij tot een beter beheer van de openbare financiën in de begunstigde landen.
- Het is de meest voorspelbare hulpvorm.
- De lokale uitvoeringsystemen zijn effectief versterkt geweest; transactiekosten werden effectief verminderd en meer hulpmiddelen gingen naar de sociale sectoren.
- Begrotingssteun is bijzonder doeltreffend voor sectoren die ook andere vormen van steun genieten. Vooral steun aan het regeringsbeleid van een partnerland is erg doeltreffend. Anderzijds is bewezen dat begrotingssteun niet doeltreffend is om een beleidsverandering in een partnerland te "kopen".
- Zelfs politieke wil in het partnerland is geen garantie op succes. Daarnaast is ook een administratie nodig die bekwaam genoeg is om deze vorm van hulp te beheren.
- Niettemin zijn de donoren in het verleden niet selectief genoeg geweest in hun keuze. Ze hebben begrotingssteun gegeven aan staten die er niet voor bekwaam of op voorbereid waren.
- De evaluatie kon moeilijk bewijzen wat de impact was van begrotingssteun op financiële armoede.
- Donoren hebben druk uitgeoefend om het beleid van de partnerregeringen te veranderen, maar in sommige landen had dit een averechts effect.

Op 21 en 22 maart organiseerde de DBE, samen met de Europese Commissie en het DAC, een workshop over de evaluatie van begrotingssteun. In het Egmontpaleis waren zo'n honderdtal deelnemers uit meer dan 20 verschillende landen bijeen.

Dominique de Crombrugghe de Looringhe, bijzonder evaluator van de internationale samenwerking, aan het woord tijdens de workshop, Egmontpaleis, 21-22 maart 2012 © FOD BZ

De doelstelling van de workshop was de betrokken spelers (donoren, begunstigden, evaluatoren en civiele maatschappij) samen te brengen, te informeren en op te leiden met het oog op steeds meer evaluaties van dit specifieke instrument.

Met de ervaring van die drie casestudy's wordt de methode nu verfijnd en vereenvoudigd. Een nieuwe reeks van gezamenlijke evaluaties is nu in voorbereiding. De DBE zal in 2013 aan de evaluatie rond Burundi deelnemen. De specificiteit van deze evaluatie zit in het feit dat Burundi de eerste fragiele/post-conflictstaat is die in dit gebied geëvalueerd wordt. De andere betrokken landen zijn Marokko, Mozambique en Tanzania.

Schuldverlichtingen: een schone lei en daarna?
Er bestaat een gelijkenis tussen dit type interventie en de begrotingssteun. De twee modaliteiten zijn bedoeld om de beschikbare begrotingsmiddelen van het partnerland te vergroten, de ene via een inbreng van geld in deviezen, de andere via een verlaging van de uitgaven in deviezen. Net zoals bij de begrotingssteun is het niet mogelijk om de eventuele impact van de Belgische hulp bij de schuldverlichting afzonderlijk te beoordelen. Aangezien deze steun werd onderhandeld in de Club van Parijs, moet worden gekeken naar de impact van de schuldverlichting in zijn geheel. De twee instrumenten zijn toch anders.

Sinds 35 jaar kampen de ontwikkelingslanden met een uiterst zware schuld, waardoor zij hun bevolking onvoldoende van de nodige diensten kunnen voorzien. De verbetering van het beheer van die schulden is een van de elementen waarvoor de staten zich hebben geëngageerd in het kader van de opbouw van een wereldwijd partnerschap voor ontwikkeling.

Internationaal zijn diverse processen op gang gebracht om op lange termijn de schuld van de betrokken landen weer 'draaglijk' te helpen maken.

We spreken van het HIPC-schuldeninitiatief *(Highly Indebted Poor Countries Debt-Initiative)* en het MDRI-initiatief *(Multilateral Debt Relief Initiative)*.

De DBE wilde er het fijne van weten. Statistieken van de Wereldbank (WB) en van het Internationaal Muntfonds (IMF) (totaalbedragen van schuldverlichting en/of andere herschikkingen) zijn één ding, maar in hoeverre houdt de interventielogica achter het principe van schuldverlichting steek? Zorgen die processen ja dan nee voor ontwikkeling?

De DBE heeft dus beslist om met de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken twee gezamenlijke evaluaties uit te voeren van de schuldverlichtingen die aan Nigeria en de Democratische Republiek Congo werden toegekend. De DBE heeft ook een eigen evaluatie uitgevoerd van het Belgische schuldverlichtingsbeleid met Kameroen als case study.

Uit de evaluaties blijkt dat schuldverlichtingen in het verleden de betrokken landen weliswaar weer solvabel maakten, maar de concrete impact op het vlak van ontwikkeling is zeer moeilijk te meten. De toekenningsprocedures en de politieke wil zijn cruciaal voor de reële effecten van die operaties.

De conclusies van die evaluaties zijn voorgesteld en besproken op een seminarie op woensdag 26 september 2012 in het Egmontpaleis in Brussel. Meer dan 130 deelnemers uit 22 landen namen deel.

Het seminarie bracht sprekers uit internationale organisaties (WB, IMF, Club van Parijs, UNCTAD) en uit de civiele maatschappij (AFRODAD, Erlassjahr, CNCD) bijeen, maar ook delegaties uit de landen betrokken bij de evaluaties.

Er werd gedebatteerd over verschillende aspecten van het onderwerp: de uitdagingen rond de beheersbaarheid van de schuld, de nood aan een internationaal charter voor verantwoordelijk lenen en uitlenen, de schandelijke schuld, schuldaudits enz.

Er moet worden opgemerkt dat de investeringsbehoeften van de landen in het Zuiden hoog blijven en dat het risico op een nieuwe schuldenspiraal niet is geweken.

BIO – actor van ondersteuning van de privésector
BIO, de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden, opgericht in 2001, bestaat al meer dan 10 jaar. In 2007 voerde de DBE al een evaluatie uit van BIO, toen nog een jonge onderneming in volle groei. Vijf jaar na die evaluatie was het aangewezen om BIO, dat sindsdien sterk gegroeid is, opnieuw te evalueren.

De evaluatie gebeurt in twee stappen.

In een eerste fase werd gekeken naar het beleid, het beheer en de ontwikkelingsrelevantie van BIO. Een *benchmarking* met enkele andere *European Development Finance Institutions (EDFI)* heeft plaatsgevonden.

De belangrijkste conclusies:
- De evaluatie herbevestigt BIO als een belangrijke actor voor de ondersteuning van de private sector binnen de Belgische ontwikkelingssamenwerking.
- BIO moet meer aandacht schenken aan de ontwikkelingsrelevantie van haar investeringen.
- Er bestaat een contradictie tussen de eisen voor rentabiliteit waaraan BIO moet voldoen en de verwachting dat BIO investeringen doet met een hoog ontwikkelingskarakter maar die financieel risicovol zijn (bv. in DRC). Een deel van de middelen zou naar dit soort projecten met een hoge ontwikkelingsrelevantie moeten kunnen gaan.
- De evaluatie formuleert geen belangrijke bezwaren tegen het gebruik van *Offshore Financial Centers*.
- BIO moet een duidelijker communicatiebeleid ontwikkelen.
- Het functioneren van de Raad van Bestuur moet herzien/geoptimaliseerd worden en zou zich meer moeten richten op de strategie.

In de tweede fase (2013) zal een terreinevaluatie uitgevoerd worden met een sterke focus op de ontwikkelingsresultaten van BIO-interventies. De bevindingen uit de eerste fase kunnen daarin verder uitgediept worden. Een eindrapport wordt verwacht tegen eind 2013.

Conclusies

Het is niet eenvoudig om van jaar tot jaar ondubbelzinnig de successen en problemen van de ontwikkelingssamenwerking in kaart te brengen.

De meeste evaluaties geven ons correcte informatie over de onmiddellijke resultaten *(outputs)* en effecten *(outcomes)* van de interventie op korte termijn. Veel minder vaak vinden we er informatie over de duurzaamheid en de impact ervan.

Om de geloofwaardigheid en de kwaliteit van de evaluatie van de resultaten en de impact te verbeteren, zou de evaluatie integraal deel moeten gaan uitmaken van een project- of programmacyclus. Idealiter zou ze dus moeten worden gepland op hetzelfde moment als het project of het programma zelf. Hoe meer het opzet en het beheer van de interventies gericht wordt op de verwachte resultaten, hoe eenvoudiger deze zullen kunnen worden gemeten en beoordeeld. Zodra de interventie of het programma wordt gepland, moet erop worden toegezien dat er SMART-indicatoren met hun respectieve waarden (begin- en doelwaarde) worden gecreëerd. Er zou ook een systeem voor gegevensverzameling en voor opvolging en evaluatie moeten worden ontwikkeld om de voortgang naar de verwachte resultaten zo nauwkeurig mogelijk te kunnen meten.

Voor meer info,
http://oecd/dacbudgetsupport
http://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Ontwikkelingssamenwerking/Evaluatie/

4. BIJLAGEN

1. Organigram FOD

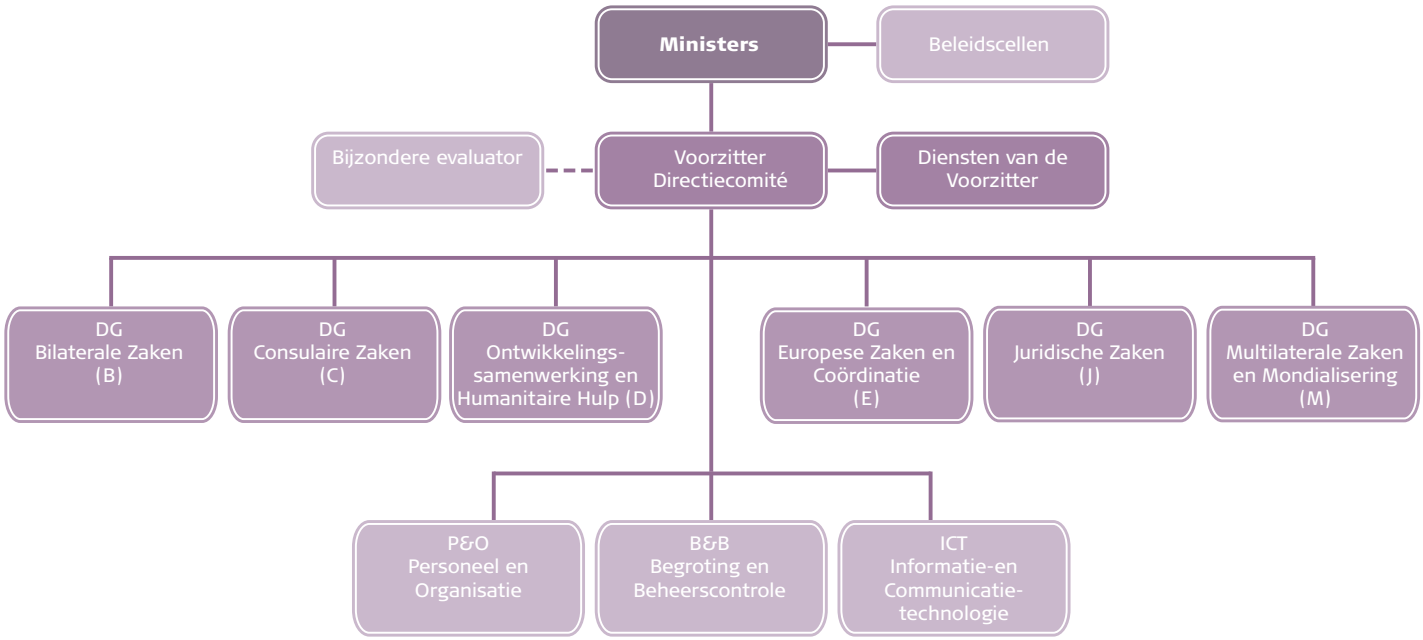

4. BIJLAGEN

2. Wereldkaart met de vertegenwoordigingen van de FOD in binnen- en buitenland (31.12.2012)

Helsinki
Sint-Petersburg
Tallinn
Riga
Vilnius
Moskou
Kiev
Astana
Bratislava
Boedapest
Boekarest
Belgrado
Sofia
Istanbul
Bakoe
Ankara
Athene
Nicosia
Beiroet
Damascus
Jeruzalem
Tel Aviv
Amman
Teheran
Kabul
Islamabad
Koeweit
Doha
Riyad
Abu Dhabi
New Delhi
Mumbai
Kaïro
Addis-
Abeba
Kampala
Kigali
Nairobi
Bujumbura
Dar es Salaam
Lubumbashi
Pretoria
Johannesburg
Maputo
Peking
Seoel
Tokio
Sjanghai
Guangzhou
(Taipei)
Hongkong
Hanoi
Bangkok
Manilla
Kuala
Lumpur
Singapore
Jakarta
Canberra
AMBASSADE
CONSULAAT-GENERAAL
BEROEPSCONSULAAT
BUREAU VAN DE SAMENWERKING

3. Colofon

FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Dienst Communicatie (P&C3)
Karmelietenstraat 15
1000 Brussel
Tel. +32 501 81 11
diplomatie.belgium.be

Copywriting (NL), vormgeving en lay-out: P&C3

Nederlandse vertaling: P&C3

Copyright foto's:
FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Kanselarij van de Eerste Minister

Verantwoordelijke uitgever:
Dirk Achten, Karmelietenstraat 15, 1000 Brussel

De gegevens in deze publicatie zijn louter informatief en binden de FOD juridisch op generlei wijze.

2013

KONINKRIJK BELGIË

Federale Overheidsdienst

Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking